

ЦЕНТР ПРОГРЕСИВНОЇ ОСВІТИ «ГЕНЕЗУМ»

*Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

«РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ»

08 липня 2020 р.

Житомир – 2020

УДК 373.3

ББК 74.2

Реалії та перспективи розвитку сучасної освіти: із досвіду роботи українських вчителів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, Україна, 08 липня 2020 року). Житомир : Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020. – 135 с.

У збірнику містяться результати практичних та теоретичних досліджень вчителів, що були подані на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Реалії та перспективи розвитку сучасної освіти: із досвіду роботи українських вчителів». Даний збірник розрахований на вчителів всіх профілів та спеціальностей. Тематика публікацій свідчить про різноманітність інтересів педагогічної спільноти. Опубліковані матеріали адресовані як фахівцям, так і тим, хто цікавиться сучасним станом інноваційних педагогічних досліджень.

Організатори конференції приймали матеріали у авторській редакції, що позначилося на тому, що у збірнику тез доповідей із максимальною точністю відображається орфографія і пунктуація, яка була обрана авторами публікацій.

Усі матеріали подаються у оригінальній редакції авторів тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реалії та перспективи розвитку сучасної освіти: із досвіду роботи українських вчителів».

© Колектив авторів, 2020

© Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020

Зміст

Секція 1. Інновації у роботі вчителів початкової школи

Боженко Л.В. Адаптація першокласників до навчання в умовах НУШ	5
Бурська О.В. Тематичний день «Для чого створюється реклама?».....	7
Гоздог Т.Г. Компетентісний підхід на уроках англійської мови...	13
Микитович Н.П. Виховна година в 2 класі «Моя родина – найкраща в світі»	16

Секція 2. Досвід роботи вчителів основної та старшої школи

Гулий Ю.В., Безперстова Л.С., Гулий Р.Ю. Застосування блок-схем до розв’язування рівнянь з параметрами.....	26
Геча О.А. «Місто Житомир – губернський центр Волинської губернії» Тема з курсу «Історія рідного краю» у 9 класі.....	33
Яровенко Т.С. Поетичний ономастикон Яра Славутича як засіб збагачення лексичного запасу учнівської молоді.....	39
Чабаненко Л.В. Впровадження наскрізних змістових ліній в навчально – виховний процес на уроках фізики та проблема соціалізації особистості.....	42
Іваницька Ю.В. Ефективне використання інформаційних освітніх інструментів на уроках історії в умовах розвитку сучасної освіти.....	47
Мішак Т.І. Розробка уроку «Кавабата Ясунарі «Тисяча журавлів».....	51
Можлянська І.Г. Квест «Наука навколо нас».....	58
Мосійчук І.А. «Хто – небудь у цьому світі обов’язково створений для тебе...».....	62
Нестеренко О.Ю. Вивчення історії засобами критичного мислення.....	73
Пасічник О.М. Використання інноваційних освітніх технологій навчання на уроках української мови і літератури.....	82
Савчук О.Ю., Савчук С.Г. Досвід роботи вчителів початкової та основної школи у системі дистанційного навчання.....	88
Фадєєва К.С. Реалії та перспективи розвитку сучасної освіти: із досвіду роботи українських вчителів.....	91
Шкуринська Л.А. Особливості мотивації учнів до науково-дослідної діяльності.....	96

Секція 3. Управлінська діяльність керівника закладу освіти: реалії та перспективи

Дроботова В.І. Управління процесом налагодження співпраці, партнерських взаємовідносин та академічної доброчесності між учасниками освітнього процесу.....	99
---	----

Секція 4. Досвід роботи вчителів у системі дистанційного навчання

Горбенко І.Ф. Модель змішаного навчання і її використання при вивченні математики.....	104
Лебідь Ю.В. Майстерня дистанційного навчання.....	110
Резнік В.В. Значення електроенергетики. Типи електростанцій. Паливно-енергетичний баланс. Конспект уроку. Географія 9 клас	113
Безрукава Л.І., Швець Н.А. Нові форми та методи діяльності вчителів-філологів в умовах дистанційного навчання.....	118
Кириченко Н.В. Дистанційне навчання: від теорії до практики...	120
Ткачук Т.І. Методичні прийоми використання мультимедіа на уроках іноземної мови в умовах дистанційного навчання.....	122

Секція 5. Конфліктологічна компетентність у педагогічній сфері спілкування

Рогуцький Ю.І. Конфліктологічна компетентність вчителя як умова профілактики конфліктів у педагогічному колективі.....	127
Відомості про авторів.....	133

СЕКЦІЯ 1. ІННОВАЦІЇ У РОБОТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Боженко Л.В.,
вчитель початкових класів
Коростенська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 9
м. Коростень, Житомирська область, Україна

АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НУШ

Початок навчання у школі – один з найвідповідальніших моментів у житті. У перші дні навчального процесу відбувається адаптація до нового оточення та режиму, налагодження відносин з учителем та товаришами, засвоєння нових правил. І, взагалі, школа – новий величезний світ, до якого треба звикнути. Від того, як пройдуть перші дні і тижні в школі, залежить подальше навчання, формування особистості та інтелектуальних здібностей дитини. Тому адаптації першокласників в умовах НУШ приділяється окрема увага.

Для успішної адаптації велику роль відіграє правильно створене освітнє середовище. Перш за все, воно має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними. Окрім цього, освітнє середовище має відображати філософію концепції Нової української школи та освітню програму. Освітній простір НУШ потребує організацію навчальних осередків(зон):

1. Осередок навчально-пізнавальної діяльності з відповідними меблями;
2. Змінні тематичні осередки (дошки/фліп-чарти/стенди для діаграм з ключовими ідеями);
3. Осередок гри (настільні ігри, інвентар для рухливих ігор);
4. Осередок художньо-творчої діяльності (полички для зберігання приладдя та стенд для змінної виставки дитячих робіт);
5. Куточок живої природи (пророщування зерна, спостереження та догляд за рослинами, акваріум);
6. Осередок відпочинку (з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям);
7. Дитяча класна бібліотечка;
8. Осередок вчителя (стіл, стілець, комп'ютер, полиці/ящики, шафи для зберігання дидактичного матеріалу тощо).

При правильній організації освітнього простору учитель може спостерігати за діяльністю дітей в усіх осередках, а діти мають можливість безпечно переміщуватися, а також мають місце для зберігання особистих речей. Щоб діти добре орієнтувалися у розміщенні навчальних матеріалів на початку навчального року важливо познайомити їх з кожним осередком [4].

Період адаптації зробити легким та цікавим допоможе щоденне проведення ранкових зустрічей. Відповідно до Концепції Нової української

школи, навчання у початковій школі розпочинається ранковими зустрічами, під час яких діти знайомляться з тематикою дня, діляться власним досвідом, обмінюються щоденними новинами. Мета ранкових зустрічей – створити позитивну атмосферу в учнівському колективі на весь навчальний день у школі.

Ранкова зустріч містить чотири основні компоненти:

1. Вітання. (Усі діти вітаються, сидячи у колі, і це забезпечує розуміння, що вони є важливими членами групи)

2. Обмін інформацією. (Учні обмінюються важливою для них інформацією та досвідом. Інші діти ставлять запитання або висловлюють коментарі)

3. Групове заняття. (Об'єднання в групи. Можуть бути ігри, завдання кооперативного характеру. Виконання цих завдань потребує від учнів критично мислити, а також сприяє самовираженню)

4. Щоденні новини. (Надання чіткої, доступної інформації: особливе вітання, план роботи на день, календар, спеціальні оголошення тощо) [6, с.6-7]

Звичайно, послідовність компонентів можна змінити відповідно до потреб кожного класу. Кожна проведена ранкова зустріч повинна задовольнити потреби й інтереси класу. Тому вчитель може експериментувати і знаходити те, що ідеально підходить саме для свого класу. [5, с.187-198]

Основною новацією початкової школи, що також допомагає швидко адаптуватися до освітнього процесу, є **інтегративний підхід**, коли навчальний матеріал інтегрується в змісті споріднених предметів (на прикладі одного об'єкту чи явища дається поняття з різних навчальних предметів). Завдяки цьому в учня складатиметься цілісна картина навколишнього світу. Навчання стане цікавим та успішним [3].

Полегшенню адаптації сприяє й те, що нова школа працює на засадах **«педагогіки партнерства»**. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

«Кожна дитина неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія Нової школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками» [2].

Педагог визначає схильності та здібності дитини до тих чи інших предметів для цілеспрямованого розвитку. Учні залучають до різного роду ігор, реалізації дослідницьких проєктів, групових занять тощо.

Перші тижні навчання в 1-му класі - важливий етап для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості, бажання слухати одне одного, висловлюватися. Безумовно, легше пристосуватись до змін у житті, які пов'язані з початком навчання в школі, зможе та дитина, яка готова навчатися. У нашій Коростенській загальноосвітній школі I-III ступенів №9 вже декілька років проводяться

адаптивні батьківські збори для батьків майбутніх першокласників. У ході зборів розглядаються питання щодо адаптації першокласників до школи та особливості освітньої діяльності учнів першого класу. Також протягом багатьох років наші вчителі проводять підготовчі заняття для майбутніх першокласників. Завдання вчителів – допомогти дітям якомога швидше адаптуватися в новому середовищі. Підготовчі курси допомагають познайомитися зі школою, вчителями, класами, предметами, які вивчатимуться в першому класі. Завдяки заняттям діти вчаться орієнтуватися в умовах класно-урочної системи навчання, взаємодіяти з учителем та один з одним.

Таким чином, спільними зусиллями педагогів і батьків важливо створити надійну основу для перетворення першого місяця періоду адаптації учнів у «школу радості та впевненості».

Література

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2107-priynyato-derjavniy-standart-pochatkovo-osvti>
2. Концепція НУШ. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2372-ad-fontes-pro-kontseptsyu-novo-ukrainsko-shkoli>
3. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу: наказ Міністерства освіти і науки від 20.08.2018 №923
4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи: наказ Міністерства освіти і науки від 23.03.2018 №283
5. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Ранкові зустрічі. 1 клас. I семестр. / авт.- упоряд. С.В.Сигида. – Х.: Вид.група «Основа», 2018. – 156с.

Бурська О.В.,

вчитель початкових класів

Навчально-виховний комплекс

«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум»

м. Сміла, Черкаська область, Україна

ТЕМАТИЧНИЙ ДЕНЬ «ДЛЯ ЧОГО СТВОРЮЄТЬСЯ РЕКЛАМА?»

Мета. Сформувані в учнів уявлення про рекламу як про одне з найвпливовіших джерел інформації, її роль в нашому житті; розвивати творчі здібності, вміння висловлювати свою думку, аргументувати відповіді; порядність, чесність, вихованість.

Галузі: мовно-літературна, технологічна, громадянська та історична

І. Ранкова зустріч (20 хвилин)

1. Вітання

Щоб день хороший розпочати,

Треба добре друзів привітати.

Треба разом привітатись:

- Добрий день!

Дружно й радісно сказати:

- Добрий день! (3 р.)

Вліво, вправо поверніться,

Один одному всміхніться:

- Добрий день! (3 р.)

Приспів:

Хай сьогодні буде свято!

- Добрий день!

Ви прийшли сюди, малята?

- Добрий день!

Туди, сюди поверніться,

Один одному всміхніться:

- Добрий день! (3 р.)

У долоні поплескаймо:

- Всім привіт!

Дружно всі ви посміхніться

На весь світ.

Туди, сюди поверніться,

Дружно за руки візьміться:

- Всім привіт – на цілий світ (3 р.)

В нашій класі ми – всі друзі:

- Добрий день!

Наче квіточки у лузі.

- Добрий день!

Один одному всміхніться,

Більш сьогодні не журіться!

- Добрий день!

2. Групове заняття

Гра «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»

Учитель пропонує помінятися місцями дітям, у яких:

- є старший брат;
- є молодша сестричка;
- є молодший брат;
- є старша сестра;
- є домашня тваринка;
- день народження влітку (взимку, восени, навесні)
- хто любить ходити в магазин за покупками

3. Обмін інформацією

Гра «Ваш вибір»

Покласти на стіл гуашеві та акварельні фарби, кольорові маркери, фломастери, олівці, пастелі, гелеві ручки та невідомий предмет, загорнутий у

кольоровий пакетик. Запропонувати учням «купити» собі засоби для малювання.

- Який товар ви б купили і чому, пояснити свій вибір.
- А чому ніхто із вас не купив би цей пакетик?

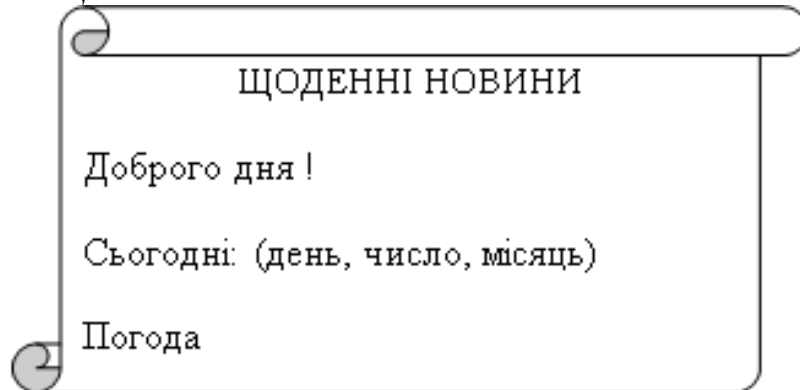
(Тому, що ми не знаємо, що в ньому.)

– А якщо я скажу, що в пакеті дуже яскраві акрилові фарби, які висихають дуже швидко, трохи блищать і наносити їх можна як у дуже рідкому, розбавленому стані, так і у вигляді пасти. Хто тепер захоче купити цей товар?

– Чому ви змінили свою думку? (Тому, що ми отримали інформацію про товар.)

– Отже, на ваш вибір вплинула інформація про товар, тобто реклама.

4. Щоденні новини

II. Ознайомлення учнів із темою та метою дня (2 хвилини)

– Сьогодні ми ознайомимося з історією виникнення реклами, її і поговоримо про значення у житті людей. Спробуємо створити свою рекламу.

III. Робота над темою дня (158 хвилин)

Вправа «Крісло автора» (10 хвилин)

- Пригадайте випадок, коли на ваше рішення вплинула реклама.
- Що купили ви чи ваші рідні, подивившись чи почувши рекламу?

Вправа «Інтерв'ю» (8 хвилин)

- Яка реклама вам подобається і чому? (яскрава, цікава, про іграшки...)
- Наведіть приклади, де ви можете бачити рекламу. (На щитах, на телебаченні і радіо, в пресі, поштова реклама...)
- Навіщо створюється реклама?

Перегляд і обговорення мультфільму «Як старий корову продавав»

(10 хвилин)

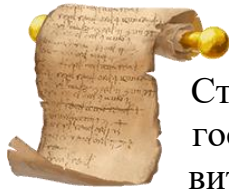
Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=JATpgbDb_KY

- Чому дід не зміг продати корову?
- Як саме рекламував дідову корову хлопчина?
- Доведіть, що він спрацював напрочуд вдало.

Технологія «Джигсоу-1»(мозаїка) (30 хвилин)

Текст про виникнення реклами поділяється на 4 частини. Створюється певна кількість груп по 4 учні. Кожна частина тексту вивчається певною експертною групою, яка формується за однаковими номерами 1-4, кольоровими картками тощо. Далі учасники експертних груп повертаються у постійні групи і кожен розповідає свою частину інформації.

1 учень

Перші рекламні повідомлення з'явилися в Стародавньому Єгипті. Археологи виявили папірус, залишений господарем якогось раба. Документ розхвалював фізичну витривалість, відмінне здоров'я та інші якості невільника, щоб для нього швидше знайшовся покупець.

2 учень

Перші «рекламщики» з'явилися пізніше – в епоху Стародавньої Греції. Вже тоді по міських вулицях і площах бродили глашатаї, які співали та закликали народ щось купити або скористатися якоюсь послугою.

3 учень

Перші рекламні оголошення народилися в Стародавньому Римі. Їх писали прямо на стінах будинків. Переходячи від споруди до споруди, городяни могли дізнатися про місце і час гладіаторських боїв, про продаж домашньої худоби та різних товарів.

4 учень

Винахід друкарського верстата ознаменував новий період в розвитку реклами. Вважається, що першу офіційну рекламу випустила лондонська газета, яка пообіцяла нагороду за повернення 12 вкрадених коней.

Групова робота. Гра «За і проти» (18 хвилин)

На дошці прикріплено малюнок сонечка «За» і хмаринки «Проти». Учні в групах читають написи на смужках, обговорюють інформацію і відносять до слів «за» і «проти».

ЗА

ПРОТИ

1 група

- Інформує споживачів про ціни на товарному ринку
- Допмагає зробити правильні висновки щодо споживчих товарів
- Нав'язує прагнення купити непотрібний предмет
- Впливає на стосунки в сім'ї (конфлікти в сім'ї, образи)

2 група

- Інформує споживачів про асортимент на товарному ринку
- Спонукає до позитивного уявлення про довкілля
- Часто формує неправильні норми поведінки

- Новинки реклами допомагають під час підготовки до уроків

3 група

- Інформує споживачів про останні новини на товарному ринку
- Пропонує цікаві ігри та іграшки
- Впливає на здоров'я дітей (на окремі органи)
- Нав'язує ідеали красивого життя (подорожі, одяг, автомобілі)

4 група

- Використовує образи відомих у країні людей
- Допомагає отримати корисну інформацію
- Стимулює конкуренцію між виробниками, спонукає прагнути до

кращих зразків і нижчих цін

- Привчає до споживання некорисних продуктів

Опрацювання вірша Л.Вознюк «Сергійко і реклама» (12 хвилин)

*Дивились чіпси на Сергійка із реклами
підсмажені, з рум'яними боками.*

*Хотілось бігти і одразу купувати,
та навіть дозволу у мами не спитати.*

*В рекламі дружно чіпсами хрумтіли,
хвалили, насолоджуючись їли.*

*Із шинкою та сиром, із грибами
просили: «З'їж їх, не запитуй в мами!»*

*Але Сергійко впевнено тримався
і на спокуси чіпсів не піддався.*

*Засвоїв, що навчають не реклами,
а в школі та поради тата й мами.*

– Про рекламу якого продукту говориться у вірші?

– Як саме рекламувався продукт? Прочитайте.

– Чи правильно повів себе Сергійко в цьому випадку?

– Яка ідея (головна думка) твору? Знайдіть її у тексті?

Вправа «Мозковий штурм» (8 хвилин)

– Чи завжди правдиву інформацію надає реклама? Наведіть приклади.

– А для чого це робиться?

– А про те, які хитрощі застосовують виробники реклами, вам розповість дизайнер рекламного агентства.

Інформація від дизайнера рекламного агентства (10 хвилин)

(Цю роль, у разі відсутності такого, може виконати учень старших класів чи хтось із батьків)

Перша рекламна хитрість називається «Ефект зірки». Відомі актори, співаки, спортсмени розказують, що вони користуються цим товаром.

Друга хитрість має назву «Ефект експерта». Актори в ролі лікарів розповідають про ефективність ліків чи зубної пасти.

Наступна хитрість «Ефект популярності». В рекламі переконують, що з цим товаром ти станеш набагато популярнішим у своєму колі.

Дуже часто в рекламі використовується хитрість «Ефект розпродажу». Оголошують останній день акції, що кількість товару обмежена, а знижка діє лише декілька днів, купиш товар – отримаєш подарунок, першим п'ятком покупцям подарунки.

Перегляд та обговорення мультфільму «Корисні підказки. Смачні та корисні» (16 хвилин)

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=S2A-VC4WWU7>

Творча майстерня по створенню рекламної продукції (30 хвилин)

Необхідно створити рекламу:

- 1 група для фруктових соків
- 2 група для борошна «Київмлин»
- 3 група для клею-олівця
- 4 група для шкільної форми

Використовуємо кольоровий папір, картон, фарби, фломастери, клей)

Рольова гра «Кафе «Ласунчик» (16 хвилин)

Кухарі – розкладають в одноразові маленькі стаканчики три види дитячих йогуртів для кожного відвідувача: «Яготинський», «Агуша» і «Тьома»

Офіціанти – розносять на тацях стаканчики відвідувачам.

Відвідувачі-експерти – визначають кращий за смаком продукт, порівнюють ціни і приходять до висновку.

Висновок: Розрекламовані товари зазвичай не смачніші за ті, які не рекламують, і крім того, переважно, дорожчі».

Робота з конструктором «Лего» (13 хвилин)

Створити орнамент, який би приваблював погляди потенційних покупців до продукції.

IV. Підсумок дня (10 хвилин)

Робота у щоденнику вражень

Рекомендовані теми:

1. Чи буду я цілком довіряти рекламі?
2. Я зрозумів, що...
3. Мене зацікавило ...

Гоздог Т.Г.,
вчитель англійської мови
*Криворізька загальноосвітня спеціалізована
школа I-III ступенів № 4 з поглибленим
вивченням іноземних мов
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Під поняттям компетентісний підхід, як вважає О. Пометун, трактується спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток базових та предметних компетентностей особистості. (1, с.1)

Якщо говорити про освітню спрямованість навчання англійській мові в середній школі, то слід зазначити, що вивчення мови спрямоване на підготовку учня до майбутнього дорослого життя як особистість здатну розвивати уміння соціальної взаємодії з партнерами в діловому спілкуванні, в тому числі, з представниками англомовної комунікації та представниками іншомовних культур. Це значить, що єдино правильним напрямком в роботі вчителя є компетентісний підхід до навчання, який забезпечує формування та розвиток умінь і навичок учнів з лінгвістичної, комунікативної та соціокультурної компетенцій, або іншими словами, базових предметних компетентностей, передбачених навчальними програмами. (1, с.2-7).

Лінгвістична компетентність учнів передбачає певний рівень сформованості лексико-граматичних та фонологічних навичок учнів. Комунікативна компетентність дає можливість використовувати вивчений мовний матеріал в усному та письмовому мовленні, в спілкуванні учнів між собою, з вчителем, з друзями з інших країн і т.п., тобто здійснювати інтерактивну взаємодію, а це, в свою чергу, вимагає певного рівня, тобто розвитку соціокультурної компетентності. (2. с.36). Ці завдання я і намагаюсь вирішувати на уроках.

Компетентісний підхід дає можливість більш чітко розуміти і здійснювати постановку завдань уроку, спрямованих на всебічний розвиток особистості, отримання корисної інформації в різних сферах життя, розвивати сучасне мислення, творчі здібності, готовність до вибору, комунікабельність та мобільність.

Компетентісний підхід на уроках англійської мови дає можливість чітко визначити завдання та цілі уроку і шляхи їх досягнення. Так наприклад, вивчаючи тему «Грошові відносини (Money matters)» у десятому класі, окрім вивчення лексико-граматичного матеріалу за темою, учні навчаються умінню логічно обґрунтовувати висловлену думку, ознайомлюються та починають розуміти роль сучасних засобів комунікації та комп'ютерних технологій у розвитку грошових відносин. В учнів формується усвідомлення необхідності бути заощадливим. Під час роботи на уроці формуються навички самостійної роботи з підручником, знаходження детальної інформації, вміння вибудовувати ланцюг логічних аргументів, пояснювати певну точку зору

щодо актуальних питань, представляючи недоліки і переваги різних варіантів. Отже на уроці одночасно відбувається розвиток лінгвістичної, комунікативної та соціокультурної компетентностей учнів.

На своїх уроках з метою розвитку комунікативної компетентності учнів я використовую комунікативний метод навчання з різновидом інтерактивних вправ та видів роботи таких як мозковий штурм, рольові ігри, імітації та симуляції, драматизації, які є зразком ситуацій з реального життя і містять соціокультурний зміст. Широко використовую метод проектів, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. (1. с.5)

Здійсненню компетентісного підходу шляхом методів та прийомів комунікативного навчання на уроках англійської мови сприяє робота за навчально-методичними комплексами Gateway B1, B1+, B2 видавництва Macmillan Education так як ці комплекси містять окрім підручників та робочих зошитів для учнів, аудіо та фонотеки, книгу для читання, багатий інтернет ресурс та ресурс для вчителя. Підручник для учнів містить актуальні для молоді теми, такі як «Навчання в школі та університеті», «Вибір професії», «Подорожі та транспорт», «Надзвичайні таланти», «грошові відносини», «Здоровий спосіб життя», «Музика та фільми», «Проблеми довкілля», «Природні катаклізми», «Технології в повсякденному житті», «Засоби масової інформації» та інші.

Вивчення кожної теми я починаю з постановки проблеми, шляхи вирішення якої пропонують учні, колективно створюючи карту пам'яті. Далі здійснюю введення нової лексики шляхом виконання вправ на підстановку лексичних одиниць в тексті певного блогу, що зацікавлює учнів сюжетом та розвиває мовну здогадку, далі пропоную мовленнєві вправи в парах типу «Дай відповідь на запитання» за сюжетом цього ж блогу та з використанням поданої для підстановки нової лексики. Наступним кроком є опрацювання сталих словосполечень та ідіом з новими лексичними одиницями шляхом підбору їх дефініцій. Учні виконують такі вправи самостійно, а потім здійснюється аудіювання правильних варіантів та самокорекція. (3. с.122), (4. с.58).

Наступний етап роботи по розвитку лінгвістичної компетентності учнів це вправи з аудіювання в автентичному звучанні, що допомагає учням не лише краще запам'ятати нову лексику в контексті, а й відпрацювати її вимову. (5. с.182).

Подальша робота за темою розподіляється на наступні уроки з поступовим ускладненням завдань у відповідності з підрозділами: «читання» де учні опрацьовують інформативні тексти за темою розділу, які взяті з автентичних джерел та містять життєво важливу інформацію та міжпредметні зв'язки. В цьому ж розділі виконуються до текстові та після текстові вправи спрямовані на розвиток критичного мислення, вмінню висловлювати свою думку, розвитку навичок діалогічного та монологічного мовлення та аудіювання, так як до після текстових вправ включено аудіозаписи обговорення питань молодими людьми з різних країн світу. Кінцевим після текстовим завданням є підготовка учнями власних виступів перед аудиторією за поданим планом та зразком який переглядається учнями у відеосюжеті та

прослуховуються рекомендації по підготовці виступу в автентичному записі. Підготовка виступу є домашнім завданням.

Наступний урок роботи над темою передбачає введення та опрацювання нового граматичного матеріалу з використанням різновиду граматичних вправ і виведення учнями граматичних правил від практики до теорії. Наступним кроком є опрацювання фразових дієслів пов'язаних з темою уроку. (3. с.124,125), (4. с.60,61).

Наступний етап роботи проходить в розділі «Gateway to life skills», де учні отримують життєво важливу інформацію для себе, читаючи статті з періодичної преси Британії та США з цифрами та фактами, з науковими обґрунтуваннями, які одночасно зі збагаченням словникового запасу учнів, навчають їх як уникнути певних небажаних проблем, або підказують шляхи вирішення проблем, які вже з'явилися в житті. Ця робота також має відео та аудіо підтримку та стимулює продуктивне мовлення учнів в режимі діалогу та полілогу. (3. с.126,127), (4. с.62,63).

Наступні уроки передбачають роботу з граматичним матеріалом в комунікативних вправах, розвиток усного мовлення з елементами дискусії.

Кілька уроків розділу відводиться для розвитку навичок продуктивного письма за поданими зразками, такими як офіційний та неофіційний лист, повідомлення та ЕСЕ. (3. с.131), (4. с.67). Над кожною темою я працюю в середньому 15 уроків. Кілька уроків включають виконання завдань в екзаменаційному форматі. (3. с.134). Заключні 4 уроки містять фрагментарні перевірочні роботи з чотирьох видів мовленнєвої діяльності, на яких учні демонструють продуктивне володіння мовним та мовленнєвим матеріалом.

Як показує практика роботи в школі компетентісний підхід у викладанні іноземної мови робить навчальний процес цікавим та результативним, а отже, є ефективним і необхідним в роботі кожного вчителя.

Література

1. Скрипнік Л.М. статті за темою «Компетентісний підхід у викладанні іноземної мови» (с. 1-7) . К., 2019
2. Jack C. Richards, Jonathan J. Hull, Susan Proctor. "New Interchange – 3" Cambridge University Press (p.36)
3. David Spencer Student's Book Gateway B1+ (p.122,123,124,125,126,127,131,133,134) 2019.
4. David Spencer Student's Book Gateway B2 macmillaneducation (p. 58,59,64,65,62,63,67,69) 2019.
5. David Spencer Teacher's Resource Centre (Unit 10) macmillaneducation 2019.

Микитович Н.П.,
вчитель початкових класів
Культурянська ЗШ І-ІІ ступенів.
П'ятихатська РДА,
Дніпропетровська область, Україна

ВИХОВНА ГОДИНА В 2 КЛАСІ «МОЯ РОДИНА – НАЙКРАЩА В СВІТІ»

Мета. Розширити уявлення учнів про цінність людини, значення родини, традиційні стосунки в родині; розвивати бажання вивчати свій родовід, наслідувати народні традиції; виховувати повагу до членів родини.

Обладнання: дитячі малюнки про свою родину, маски для інсценізації народної пісні «Ходить гарбуз по городу», рушники, «родовідні дерева», фото родин, прислів'я та приказки для оформлення зали, картонні коси для інсценізації пісні.

Костюми: діти в українському національному одязі.

Хід заняття

Учитель. Доброго ранку! Доброї днини!

Ми вас чекали на наші гостини,

Щоб вшанувати тат і матусь,

Сестричок, братів, дідусів і бабусь.

Ведучий. Добрий день, люди добрі,

Що сидять в нашій господі!

Раді святом вас вітати,

Щастя і добра бажати.

Учні (разом): Доброго дня!

Учитель. Правда, чудова ця фраза?

Вона зближує з вами одразу.

Сьогодні, гадаю, якраз буде вчасно,

Щоб у всіх був дійсно чудовий настрій,

Упоравшись з ділом, хіба нам не варто

Зустрітися з піснею чи навіть із жартом.

Учень 1. Сім'я, родина, рід –

Які слова святі.

Вони потрібні кожному в житті.

Якщо зміцніє хоч одна родина –

Міцніша стане наша Україна.

Учениця 2. Яка хороша нині днина –

Зібралася уся родина,

Всі рідні – сестри і брати,

Дідусь, бабуся, батько й мати.

Від радості кортить нам заспівати.

Виконується пісня «Не давайте суму жити» Н. Май

Учень 3. Усе, що є найкраще у дитини:

Її талант, культура, доброта –
Від тата й мами йде і від родини –
Незаперечна істина свята.

Учениця 4. Сім'я, родина в кожного хай буде,
В ній стільки щастя, мудрості й тепла!
Живіть щасливо на землі цій, люди,
Й щоб доля ваша світлою була!

Учитель. Сьогодні ми запросили вас, шановні гості, на свято «Моя родина – найкраща в світі». Дітки, а що означає слово «сім'я»?

Учень 5. В нашому світі все має свій початок. Всі живі істоти спочатку народжуються, ростуть і розвиваються, поки не стануть великими. Зазирніть в кожную нірку, в кожне гніздечко, під кожен кущик і ви побачите, що всі живі істоти – від сердитих левів, великих слонів до маленької пташини, мають своїх тата і маму, які їх доглядають, поки ті маленькі. А інакше не могло б і бути, бо вони б загинули.

Учень 6. Так і в людей. Дитина, що народилась, ще не вміє говорити, сидіти і потребує допомоги дорослих. Але всі батьки знають, що їх дітки виростуть і їм треба буде з дому виходити в дорослий світ. Небезпек і проблем у людей багато, і щоб пройти по життю впевнено, треба багато чого знати і вміти – не тільки, як прогодувати себе, а й як спілкуватися з іншими людьми, поводитися в складній ситуації.

Учениця 7. І от першими нашими вчителями цієї життєвої премудрості стають наші батьки. Вони люблять нас понад усе, прагнуть нам тільки найкращого. Тому всі їхні поради для нас – дорогоцінність. Вони роблять із нас справжніх людей. Не слухатись своїх батьків так само згубно для нас, як це згубно для звірят чи пташенят (на невідповідно вихованих до життя полює хижий звір).

Учитель. І про ту мудрість, яку нам передають наші батьки, ми поговоримо сьогодні.

Дитина – дар Божий. Щасливі ті сім'ї, які прийняли цей дар. В українських сім'ях було своє бачення на виховання дітей. Батьки, зайняті справами по господарству, використовували багатий досвід своїх предків у вихованні дітей – пісні, казки, прислів'я, саморобні іграшки-забавлянки.

Інценівка «Заспіваймо пісню веселеньку»

*На сцені стоять лавки. Вибігають дівчатка,
а за ними хлопці в українському вбранні.*

Учениця 1. Дівчата, а давайте «Подольночку» поведимо!

Усі. Давайте!

Дівчатка стають в коло і починають водити «Подольночку».

Хлопці стоять осторонь.

Учениця 2. Хлопці, а ходіть з нами потанцюєте!

Учень 1. А ми що, дівчата-подольночки? У нас свої пісні – хлоп'ячі!

Учениця 2. Ну, і які ж то такі хлоп'ячі пісні, покажіть нам!

Учень 2. Дуже просто. Ану, хлопці, до мене!

Всі збігаються докупти, шепчуться, беруть коси , стають у танок і починають співати «Вийшли в поле косарі». Дівчатка дивляться.

Учениця 3. Добре, косарі, ваша взяла. Є і у вас свої пісні, хлоп'ячі. Добре у вас виходить.

Учень 3. Ну, погралися і досить. Тепер посидимо і відпочинемо, та поговоримо про українські народні традиції.

Учениця 4. А що таке традиції?

Учень 4. О! А ти хіба не знаєш? Я розкажу, а ви всі посідайте, та й поговоримо. Традиції – це досвід, звичаї народу або норми поведінки, які склалися історично і передаються з покоління в покоління, з роду в рід. От що таке традиції.

Учениця 4. А я наведу приклад традицій нашого народу. Так, в Україні з глибокої давнини дуже поважають своїх батьків, бабусь і дідусів. Тому в родинях діти змалку вчаться звертатися до батьків на Ви.

Учень 5. І це дуже гарна традиція. Вона збереглася і до нашого часу. В деяких сім'ях діти і зараз звертаються до своїх батьків з повагою, на Ви.

Учениця 5. Свої традиції у нашого народу є,

Свої пісні і звички, й рідна мова,

Культура й щастя в нас також своє,

Святині й обереги – це чудово!

Учитель. Так, але усі мами: моя і твоя – свята для кожного з нас, адже мама дала нам життя. Здавна в Україні величають матір і кажуть про неї, що вона свята. Від неї залежить не тільки поява дитини на світ, але й те, якою людиною піде вона по цьому світу. Та хіба діти свою матір не просять про допомогу, не звертаються, як і до Божої Матері щодня?

Ведучий. Українські мами дуже люблять і поважають свої традиції. А тому завжди своїх дітей вчать і виховують так, «щоб перед людьми не було соромно» за свою дитину. Недаремно ж є таке прислів'я: «Виховуй дитину, доки вона поперек лавки лежить». Тому не дозволяють дітям зайвого, а привчають їх до того, щоб змалку вчилися бути хорошими, щоб поважали старших, з повагою і шаною зверталися до людей, щоб віталися, усміхалися при зустрічі.

Учитель. Ото ж, щоб вирости справжньою людиною, треба в першу чергу любити своїх маму і тата, бабусь і дідусів, з повагою до них ставитись, бути слухняними і добрими.

Ведучий. Так, бо ж бабуся і дідусь – це батьки наших батьків. Вони дали життя нашій мамі, нашому татові, а ті в свою чергу дали життя нам. А от прабабки дали життя твоїм бабусям і дідусям, а перед ними ще ж були батьки, які колись почали рід людський. Як це цікаво! От би знати, якими вони були, чим займалися...

Учитель. Так, це дуже цікаво. У багатьох наших родинах ведеться дерево роду, за яким діти сьогодні можуть визначити своє походження, з якого вони роду, хто були їхні предки. Це дуже цікаво. Ось тому ми на сьогоднішнє свято приготували такі «родовідні дерева», щоб і нам, і тим, хто прийде після нас, легше було дізнатися про свій далекий рід.

Зупинка «Що ви розповісте про свою родину?»

Звучить пісня «Родина» у виконанні Н. Яремчука. На фоні мелодії кожна родина показує на родовідному дереві фотографії та зображення сім'ї, дитина розповідає про походження прізвища своєї родини, матір розказує цікаві історії про свою родину

Бесіда «Про що розповів сімейний альбом?»

Учитель. Кожна людина повинна знати свій родовід, пам'ятати своїх прапрадідів, знати, чим вони займалися, як жили, чим славилися. Треба вивчати «дерево свого роду». Що більший рід, то міцнішим росте дерево, і у кожної гілочки чи коріння є своє ім'я. Дізнатися про це нам може допомогти сімейний архів – родинні фотографії, листи, альбоми, інші сімейні реліквії. Та, напевне, найбільшу цінність у сімейному архіві займає сімейний альбом – літопис.

- Чи ведуться у ваших сім'ях альбоми-літописи?
- Які саме фотографії містяться в цих альбомах, які записи занесені?
- Чи потрібно підписувати фотографії?

Пам'ятайте, що у вашому альбомі (власному) обов'язково мають знайти місце фотографії батьків і членів сім'ї, дорогих вашому серцю людей. А зараз прошу бажаючих поділитися своїми розповідями про сімейний альбом.

Учні розказують

Учитель. Ще більшою святістю, повагою, ознакою любові буде вивішений на стіні портрет бабусі чи дідуса, батька чи матері. Бо це не просто данина традиції, це пам'ять про тих, хто творить історію, з кого треба брати приклад.

- А які свята стали традиційними у вашій родині?
- Коли за святковим столом збираються усі члени родини?

Важну роль в сімейному архіві займають листи, листівки (поздоровлення). Листи – це пам'ять. Не одна старенька мати, не одна вдова ще й зараз тихенько відкриє скриню і читає листа, написаного сином чи чоловіком.

Пам'ятайте, бережіть сімейні реліквії, сімейні альбоми, щоб потім, на схилі літ, передати своїм дітям. Бо знати слід родовід, зберігати про нього нетлінну пам'ять означає любити свою Вітчизну.

Відгадування загадок

Учитель. А хто є членами наших родин – спробуємо відгадати.

Сильний, добрий, справедливий,
біля нього ми щасливі.

Знає, вміє він багато.

Гордимось, бо це наш ...(тато).

Ніжна, лагідна, рідненька,
як голубонька сивенька.
Нам би небо прихилила.
Це ... (бабуся) наша мила.
Хитрі очі, дві косички.
У веснянках ніс та щічки.
Непосида невеличка
називається ... (сестричка).
Він чимало літ прожив,
на повагу заслужив.
Для матусі він – татусь,
а для мене він – ... (дідусь).
Пестить, ніжить, і голубить
розуміє, дуже любить.
Я до неї пригорнуся,
бо вона моя ... (матуся).

Учень 1. У моєї неньки руки золотенькі,
Роботящі, вмілі, спритні в кожному ділі!

Учениця 2. У моєї мами очі променисті,
Як блискучі зорі, як озера чисті.

Учень 3. У моєї мами губки-полунички,
Усмішка ласкава, дуже гарне личко!

Учениця 4. Матінко, матусю! Я тобі вклонюся
За добро, за ласку, за дитинства казку.
За твою турботу, за твоє терпіння,
За твою науку і за розуміння.

Учениця 5. Виросту – на тебе буду схожа.
Я ж твоя частинка, рідна кров!
І тобі віддам усе, що зможу –
І турботу, й ласку, і любов!

Діти виконують пісню про маму «Тобі» на сл. і муз. Д. Сидорова

Учень 6. Словечко хочу мовити за тата,
Бо він мені порадник, захисник.
Він так мені розказує багато,
І я до бесід щирих дуже звик.
Він вчить мене у цьому світі жити,
До праці залучає кожен раз.
Вчить бути вірним, відданим, дружити
І не підводити ніколи друзів, клас.

Учень 7. Все на світі вміє тато:
І шпаківню змайструвати,
Вміє довгий цвях забити,
Може борщ смачний зварити,
Вміє рибу він ловити,
Мамі дарувати квіти,

Смажить шашлики у лісі
Та казки читають Оксанці,
Запускати в небо зміїв...
Все на світі татко вміє!
От якби ж ще для сестрички
Він навчивсь плести косички!

Учениця 8. Моя сім'я і дорога родина –
Це тато, мама, бабуся і дідусь,
Сестричка, братик і любов єдина,
І я у них також любити вчусь.

Гра у колі для батьків та дітей

Звучить пісня «Мама і тато» Н. Май

Ведучий. Ця гра на уважність. Учитель подає команду. Всі учасники гри слухають і, коли погоджуються з даним твердженням, виконують команду. Коли ж ні, завмирають на місці.

- Хто любить своїх батьків – встаньте!
- Хто садить дерева – плескайте в долоні!
- Хто нищить квіти – тупайте ногами!
- Хто любить звірів – підніміть праву руку!
- Хто з вас найдобріший – підніміть ліву руку!
- Хто хоч раз зустрічав світанок – підстрибніть!
- Кому вже 100 років – махайте руками!
- У кого вдома є песик – посміхніться!
- У кого є котик – занявчіть!
- У кого є когутик – закукурікайте!

Сідайте, дякую за гру!

Учитель. А тепер час настав поговорити про дідуся і бабусю!

Учень 9. Дідусь й бабуся – поважні люди,
Бо чесно в світі вік свій прожили.
Бажання є в нас, щоб скрізь і всюди
Ще довго з нами вони були.

Учень 10. Я просто їх дуже люблю!

Аудіо-читання й обговорення казки В. Сухомлинського

«Для чого говорять «спасибі»

Ведучий. Лісовою стежкою йшли двоє – дідусь і хлопчик. Було жарко, захотілося їм пити. Подорожні підійшли до струмка. Тихо дзюрчала прохолодна вода. Вони нахилилися, напилися.

– Спасибі, тобі, струмок, – сказав дідусь. Хлопчик засміявся.

– Ви навіщо сказали струмку «спасибі»? – запитав він дідуся. – Адже струмок не живий, не почує ваших слів, не зрозуміє вашої вдячності.

– Це так. Якби напився вовк, він би «спасибі» не сказав. А ми не вовки, ми – люди. Чи знаєш ти, для чого людина говорить «спасибі»? Подумай, кому потрібне це слово?

Хлопчик замислився. Часу в нього було багато. Шлях був довгий...

Учитель. Уявіть, що разом із дідусем, героєм казки, ви гуляєте лісом. Поміркуйте і розкажіть, чого вас може навчити мудрий дідусь.

– Як ви гадаєте, яке життя прожив дідусь з казки? Ким він працював?

– Як ваші бабусі і дідусі вчать вас бути вдячними?

Діти розповідають про своє спілкування з бабусями і дідусями

Учень. Українці завжди дуже високо цінували сімейний затишок, сімейні цінності й традиції. Культ батька-матері й щасливої родини, де панує злагода, властивий нашій народній педагогіці споконвіку, бо лише сім'я може захистити людину в такому непередбачуваному й жорстокому світі.

Легенда

Учитель. В одній із країн у минулому був звичай: коли людина старіла, її скидали у прірву, щоб не їла задарма харчів. Та один син надто любив батька, щоб це вчинити. Отож він поселив свого батька на горищі, куди завжди приносив їжу. Та настав у цій країні неврожай. Голод панував серед людей. Бачить батько, що син чимось заклопотаний, чимось зажурений. От він і питає сина: «Що ж ти, любий сину, такий засмучений? Що трапилося в тебе? Ти увесь аж почорнів, напевно, від горя якогось?». Розповів тоді син про своє нещастя та про те, що нічим засіяти поля. А батько порадив: «Зніми снопи з хати, якими вона накрита, та й обмолоти ще раз. Зібраним зерном засій землю». Послухався син і зробив саме так, як велів батько. І вродило збіжжя у них так, як у нікого. Дійшли слухи і до царя про добрий урожай на полі того сина. Покликав він його до себе та питає: «Хто навчив тебе такої мудрості?». Нікуди було діватись тому чоловікові. Розповів цареві всю правду. З того часу старі батьки доживали зі своїми дітьми до старості у шані та повазі.

Можливі питання для обговорення:

– До яких роздумів спонукає вас ця легенда? Чого вона вчить?

– У чому суть слова «шануймо», як ви його розумієте?

Учитель. А зараз, діти, давайте дізнаємось, які ж ви знаєте прислів'я про сім'ю та як у них звеличується роль сім'ї, родини.

Прислів'я про сім'ю

- Материн гнів, як весняний сніг: рясно випаде, та швидко розтане.
- На сонці тепло, а біля матері добре.
- Мати одною рукою б'є, а другою гладить.
- Дитина плаче, а матері боляче.
- У дитини заболить пальчик, а в мами – серце.
- Матері кожної дитини жаль, бо котрого пальця не вріж, то все болить.
- Матері своїх дітей жаль, хоч найменшого, хоч найбільшого.
- У кого є ненька, у того й голівонька гладенька.
- Годуй діда на печі, бо й сам будеш там.
- Які мамка й татко, таке й дитятко.
- Який куц, така й хворостина, який батько, така й дитина.
- З кривого дерева крива й тінь.
- Яке коріння, таке й насіння.

- Яке дерево, такі його квіти; які батьки, такі й діти.
- Який дуб, такий тин; який батько, такий син.

Зазвичай родичі переживали один за одного, постійно ходили в гості, спілкувалися. І дитячий фольклор був багатий на твори, де на образах рослин, тварин вчили дітей сімейним цінностям. Давайте подивимося сценку, яку покажуть ваші рідні – батьки, матусі, бабусі та їхні дітки.

Сценка-імпровізація «Ходить гарбуз по городу»

Дійові особи одягають маски. На малюнках – слова для них

Автор. Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:

Гарбуз. – Ой, чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?

Автор. Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:

Диня. – Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Автор. Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:

Огірочки. – Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Автор. Обізвалася морквиця,
гарбузова сестриця:

Морква. – Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Автор. Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:

Буряки. – Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Автор. Обізвалась бараболя,
а за нею і квасоля:

Бараболя і квасоля. – Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Автор. Обізвався старий біб:

Старий біб. – Я піддержав увесь рід!
Іще живі, ще здоровіВсі родичі гарбузові!

Всі. – Ой, ти гарбузе перистий,
Із чим тебе будем їсти?

Гарбуз. – Миска пшона, шматок сала –
От до мене й вся приправа!

Учитель. Бездоганно впоралися із завданням. Дякую всім! Чому ж ми цінуємо свою родину?

Вправа «Малюнок з промінцями»

На дошці малюнок сім'ї, від якої відходять промінці з написами: «відповідальність, спілкування, повага, традиції, уміння прощати, почуття значущості». Пропоную батькам по черзі знімати аркуш-промінець і зачитувати інформацію про важливі, цінні слова для сім'ї.

Спілкування. Для будь-якої людини важливе спілкування, їй необхідно ділитися інформацією, висловлювати власну думку, отримувати поради та рекомендації. Коли ж у родині панують довірливі відносини, тоді сварок менше, адже питання вирішуються, варто її членам сісти «за стіл переговорів».

Повага. Якщо члени сім'ї не поважають один одного, не цікавляться думкою один одного, то й нормального спілкування між ними, можливо, не буде. Важливо не плутати повагу і страх, діти повинні поважати батька, а не боятися його. Повага виражається в готовності прийняти почуття, потреби і думки іншої людини, не нав'язувати йому власну точку зору, а постаратися зрозуміти його.

Почуття значущості для своєї сім'ї. Повертаючись додому, ми хочемо бачити радість в очах близьких, нам потрібно відчувати їх любов. Знати, що вона не залежить від досягнень і перемог. Хочеться вірити, що у вільний час кожен член сім'ї знайде хвилинку для іншого, а не піде з головою у свої проблеми. Будинок – фортеця, а сім'я – тиха гавань, напевно, цього хочеться кожній людині.

Уміння прощати. Ніхто з нас не досконалий, і сім'я – це останнє місце, де нам хотілося б чути докори і критику на свою адресу. А тому потрібно навчитися прощати помилки інших і не повторювати свої власні.

Традиції. У когось традиція збиратися всією сім'єю на Пасху, хтось по суботах дивиться фільми, зібравшись у залі біля телевізора, а хтось кожен місяць всією сім'єю вибирається за місто, хтось в місто на боулінг, у аквапарк чи просто в парк. У кожної родини традиція своя, але її наявність є об'єднуючим чинником і робить сім'ю унікальною.

Відповідальність. Це почуття притаманне всім людям. І дітям ми теж намагаємося його прищепити якомога раніше. Має бути присутня відповідальність не тільки за робочі моменти, а й перед сім'єю, адже все, що ми робимо, це заради сім'ї і всі її члени повинні знати це.

Учитель. Отже, щодня, діточки, прислухайтеся до порад своїх рідних, дотримуйтеся традицій свого роду, вмійте прощати, спілкуйтеся один з одним. І за все, що ми маємо, віддячуємо своїх батьків, братиків, сестричок, бабусь, дідусів, рідних, друзів. Не забуваймо дякувати Богу і просити для них здоров'я і добра.

Матуся. Прислухайся, дитино, до батьківського слова,
Що сповнене терпіння, турботи і любові.

Прислухайся, дитино, до дідуся поради,
Бо й татові твоєму не раз він мудро радив.

Татусь. Прислухайся, дитино, до рідної матусі,
Якій дісталась ніжність і ласка від бабусі.

Збери усі поради, не загуби нічого.

Про тебе також скажуть: – Прислухайсь до нього!

Звучить пісня «Побажання» Н. Май

Учень 1. Ми готували вам сюрприз

Старанно і завзято.

Спасибі вам, що ви прийшли

На це родинне свято.

Учениця 1. Спасибі вам за те, що ви
веселі та привітні!

Спасибі вам за те, що ви...

Ви просто є на світі!

Учень 2. Хай Бог охороняє вас від злого,

Хай світить сонце і колосяться жита,

Щоб були ви щасливі і здорові

На многії і многії літа!

Учитель. Шановні батьки, рідні, вчителі та учні! Ось і настав час завершувати наше свято. Ми хочемо, щоб у вас не лише сьогодні, а й завжди був хороший настрій, щоб кожен день вам додавав бадьорості, щоб сонячне проміння зігрівало серця, а наші слова подяки возвеличували ваші душі.

Учениця 2. Ми щасливі, що сьогоднішнє свято відбулося, і ми змогли висловити все, що відчуваємо до вас: *(по черзі говорять учні)* свою повагу, шану, гордість, ніжність, відданість, любов.

Але це лише слова. Наш обов'язок перед вами куди більший, і ми будемо намагатися виконувати його не лише на словах.

Учні, танцюючи, виконують пісню «Україно, ти моя надія», у кінці приспіву складаючи з пальчиків сердечко.

Учитель. А зараз, діти, подаруйте своїм рідним символічну частинку свого сердечка.

Діти дарують рідним сердечка, виготовлені з паперових трубочок на занятті гуртка «Паперова майстерня»

СЕКЦІЯ 2. ДОСВІД РОБОТИ ВИТЕЛІВ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

Гулий Ю.В.,

вчитель фізики та математики,
СЗОШ № 3 імені В.О. Нижниченка

Безперстова Л.С.,

вчитель фізики та математики,
СЗОШ № 3 імені В.О. Нижниченка

Гулий Р.Ю.,

вчитель фізики,
Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6,
м. Горішні Плавні, Полтавська область, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ БЛОК-СХЕМ ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ З ПАРАМЕТРАМИ

Завдання зовнішнього незалежного оцінювання обов'язково включають рівняння чи нерівність з параметром або їх системи. В шкільному курсі математики для старшої школи (рівень стандарту) зовсім мало уваги приділяється розв'язуванню таких завдань, які для більшості учнів є складними. Проте їх зміст не виходить за межі програми. Завдання з параметрами відкривають широкі можливості для математичного розвитку особистості, логічного мислення, застосування властивостей функцій, геометричних прийомів розв'язання задачі в нестандартних ситуаціях.

Рівність із змінною називається рівнянням. Розв'язати рівняння – значить знайти всі його корені (розв'язки) або показати, що їх немає. Коренем (або розв'язком) рівняння називається значення змінної, що перетворює рівняння на правильну числову рівність. Лінійним рівнянням з однією змінною називають рівняння виду $ax = b$, де x – змінна, a і b – відомі числа. Якщо в рівнянні, крім букв, що позначають невідомі, є одна або кілька інших букв, то таке рівняння називають з буквеними коефіцієнтами. Буквені коефіцієнти в рівнянні називають параметрами. Розв'язати рівняння з параметром означає знайти його корені для всіх значень параметра. Рівняння з параметрами розв'язують так само, як і рівняння без параметрів, але лише доти, доки кожне перетворення можна виконати однозначно. Якщо ж якесь перетворення не можна виконати однозначно, то розв'язання потрібно розбити на різні випадки залежно від значень параметра. При розв'язуванні таких завдань зручно користуватися загальними алгоритмами та їх блок-схемами. Алгоритм – набір інструкцій, які описують порядок дій виконавця, щоб досягти результату розв'язання за скінченну кількість дій. Властивості алгоритму: дискретність, визначеність, зрозумілість, масовість, формальність, результативність. Для наочного представлення структури алгоритмів використовують блок-схеми.

Будь-яке лінійне рівняння з параметром можна звести до рівняння виду $ax = b$, де a і b – деякі числа. Рівняння виду $ax = b$ має такий алгоритм розв'язання (рис. 1):

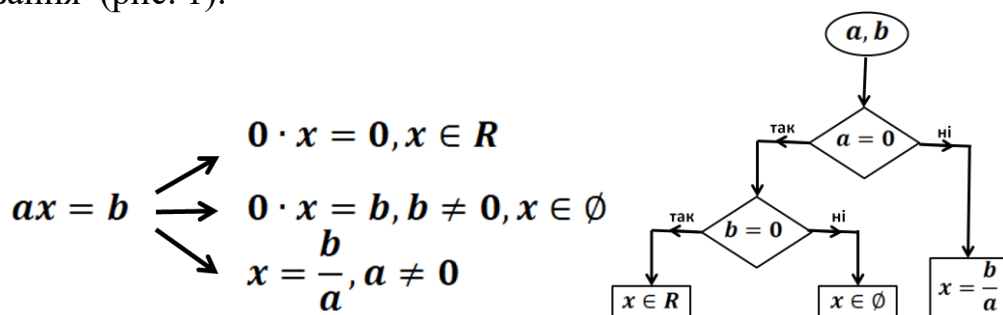

Рис. 1. Алгоритм та його блок-схема розв'язання рівняння виду $ax = b$

Приклад 1. Знайти всі корені рівняння $(p^2 - 9)x = 7p^2 - 7p - 42$ в залежності від параметра p .

Розв'язання. Перетворимо праву частину рівняння: $7p^2 - 7p - 42 = 7(p^2 - p - 6) = 7(p - 3)(p + 2)$, $(p^2 - 9)x = 7(p - 3)(p + 2)$. Нехай $(p^2 - 9) = a$, $7(p - 3)(p + 2) = b$. Якщо $p^2 - 9 = 0$ (рис. 2), то $p = 3$, $p = -3$.

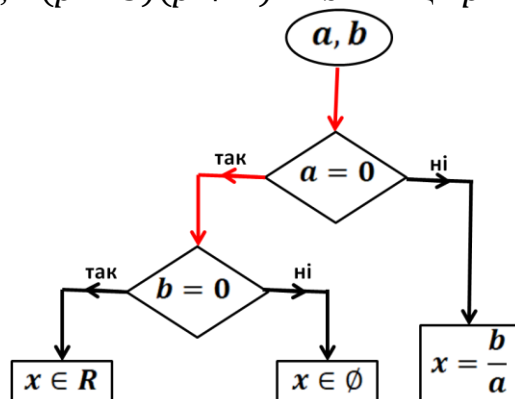

Рис. 2. Випадок, коли в рівнянні $ax = b$ $a = 0$.

Якщо $p = 3$, то $7(p - 3)(p + 2) = 0$ (рис. 3), тоді $x \in R$.

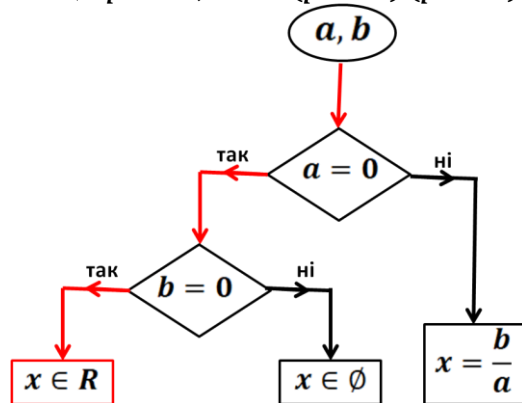

Рис. 3. Випадок, коли в рівнянні $ax = b$ $a = 0$, $b = 0$.

Якщо $p = -3$, то $7(p - 3)(p + 2) \neq 0$ (рис. 4), тоді $x \in \emptyset$.

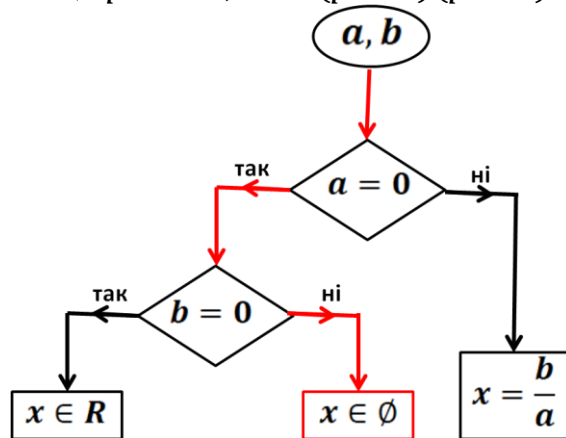

Рис. 4. Випадок, коли в рівнянні $ax = b$ $a = 0$, $b \neq 0$.

Якщо $p^2 - 9 \neq 0$ (рис. 5), то $x = \frac{7(p-3)(p+2)}{(p^2-9)} = \frac{7(p+2)}{(p+3)}$.

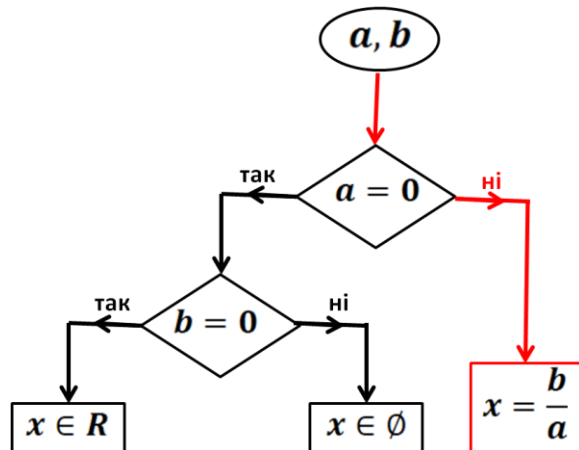

Рис. 5. Випадок, коли в рівнянні $ax = b$ $a \neq 0$.

Відповідь: 1. Якщо $p = 3$, то $x \in R$. 2. Якщо $p = -3$, то $x \in \emptyset$.

3.

Якщо $p \in (-\infty; -3) \cup (-3; 3) \cup (3; +\infty)$, то $x = \frac{7(p+2)}{(p+3)}$.

Для розв'язування квадратного рівняння виду $ax^2 + bx + c = 0$, де x – змінна, a, b, c – відомі числа, до того ж $a \neq 0$, зручно використати наступну блок-схему (рис. 6).

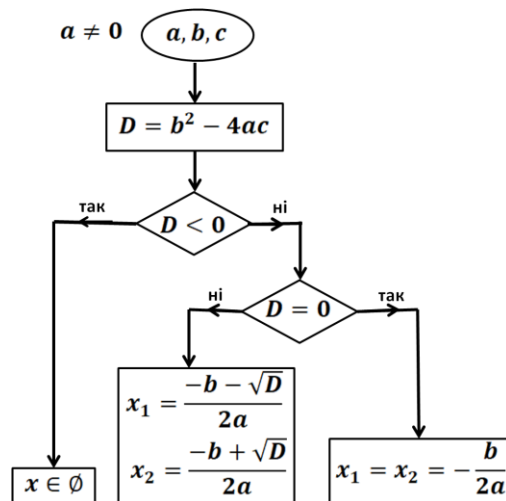
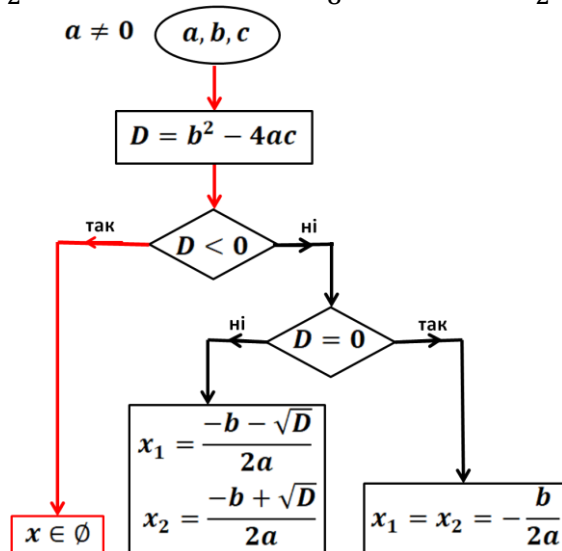

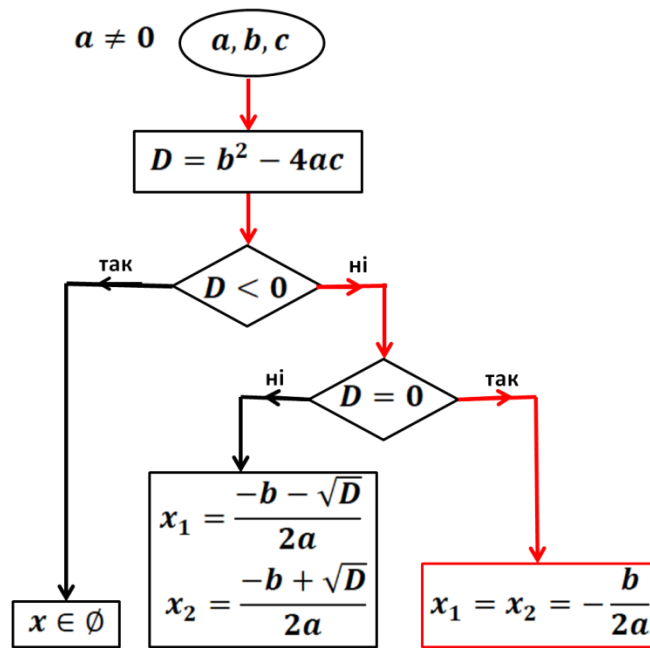
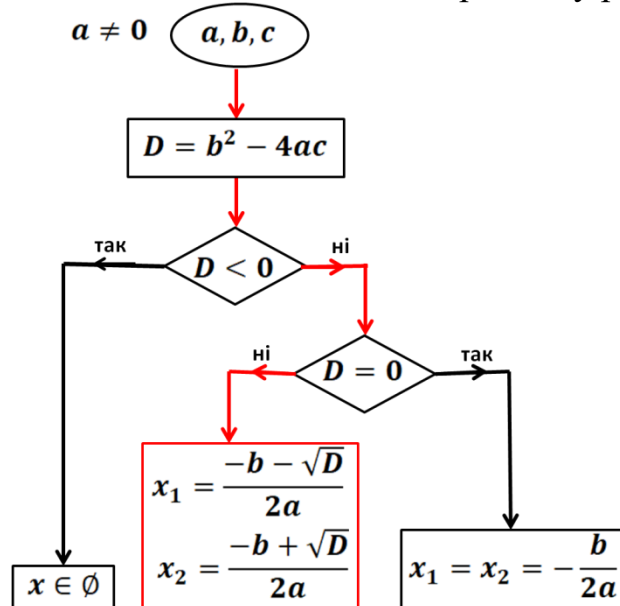
Рис. 6. Блок-схема розв'язування квадратного рівняння

Приклад 2. Знайти всі корені рівняння $x^2 + (4p + 1)x + 4p^2 + 4p - 1 = 0$ в залежності від параметра p .

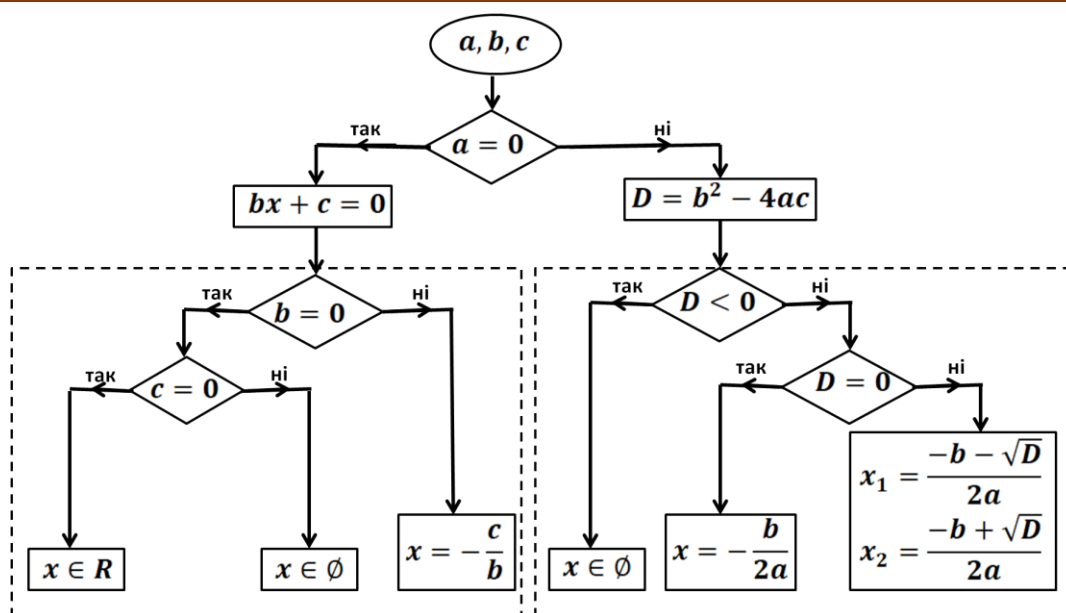
Розв'язання. Позначимо $a = 1$, $b = 4p + 1$, $c = 4p^2 + 4p - 1$. $D = (4p + 1)^2 - 4(4p^2 + 4p - 1) = -8p + 5$. Якщо $D < 0$ (рис. 7), то $-8p + 5 < 0$, $p > \frac{5}{8}$, тоді $x \in \emptyset$. Якщо $D = 0$ (рис. 8), то $p = \frac{5}{8}$, $x = -\frac{4p+1}{2}$. Якщо $D > 0$ (рис. 9), то $p < \frac{5}{8}$, $x_1 = -\frac{4p+1+\sqrt{5-8p}}{2}$, $x_2 = -\frac{4p+1-\sqrt{5-8p}}{2}$.

Відповідь: 1. Якщо $p \in \left(-\infty; \frac{5}{8}\right)$, то $x_1 = -\frac{4p+1+\sqrt{5-8p}}{2}$, $x_2 = -\frac{4p+1-\sqrt{5-8p}}{2}$. 2. Якщо $p = \frac{5}{8}$, то $x = -\frac{4p+1}{2}$. 3. Якщо $p \in \left(\frac{5}{8}; +\infty\right)$, то $x \in \emptyset$.

Рис. 7. Випадок, коли в квадратному рівнянні $D < 0$

Рис. 8. Випадок, коли в квадратному рівнянні $D = 0$ Рис. 9. Випадок, коли в квадратному рівнянні $D > 0$

Розв'язання рівняння виду $ax^2 + bx + c = 0$ з параметром слід розпочинати із запитання: «А чи є рівняння квадратним?» Якщо коефіцієнт a біля x^2 набуває нульового значення, то рівняння $ax^2 + bx + c = 0$ перетворюється в лінійне рівняння (рис. 10).

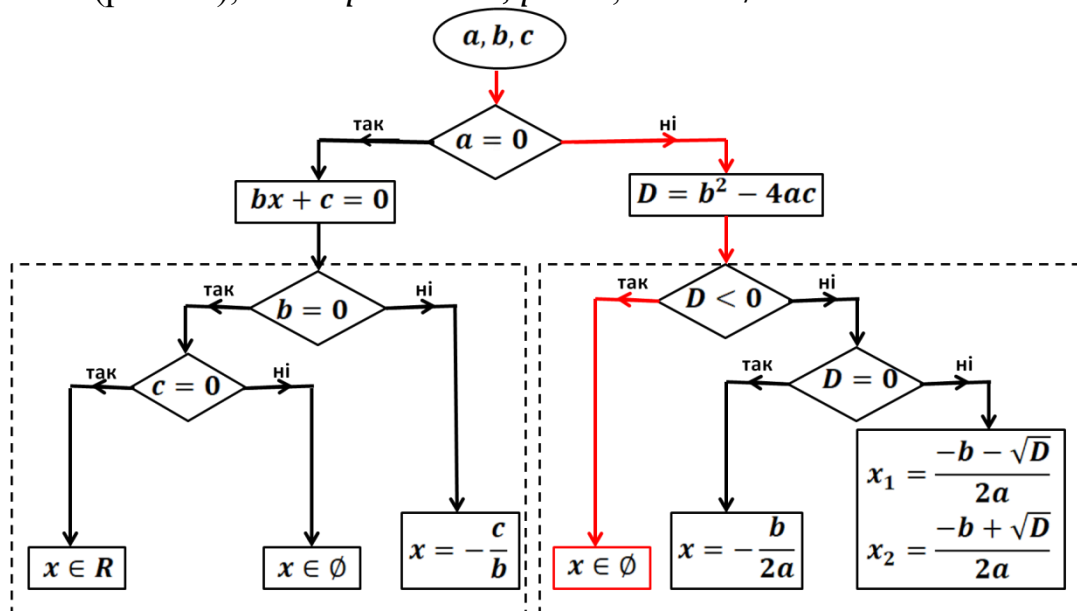
Рис. 10. Блок-схема розв'язування рівняння виду $ax^2 + bx + c = 0$

Приклад 3. Знайти всі корені рівняння $(p - 2)x^2 + (4 - 2p)x + 3 = 0$ в залежності від параметра p .

Розв'язання

Нехай $p - 2 = a$, $4 - 2p = b$, $3 = c$.

Якщо $a \neq 0$, то $p - 2 \neq 0$, $p \neq 2$. $D = 4(p^2 - 7p + 10)$. Якщо $D < 0$ (рис. 11), то $p \in (2; 5)$, $x \in \emptyset$. Якщо $D = 0$ (рис. 12), то $p = 5$, $x = 1$. Якщо $D > 0$ (рис. 13), то $p \in (-\infty; 2) \cup (5; +\infty)$, $x_1 = 1 - \sqrt{\frac{p-5}{p-2}}$, $x_2 = 1 + \sqrt{\frac{p-5}{p-2}}$. Якщо $a = 0$ (рис. 14), тобто $p - 2 = 0$, $p = 2$, то $x \in \emptyset$.

Рис. 11. Блок-схема розв'язування рівняння $ax^2 + bx + c = 0$, $a \neq 0$, $D < 0$

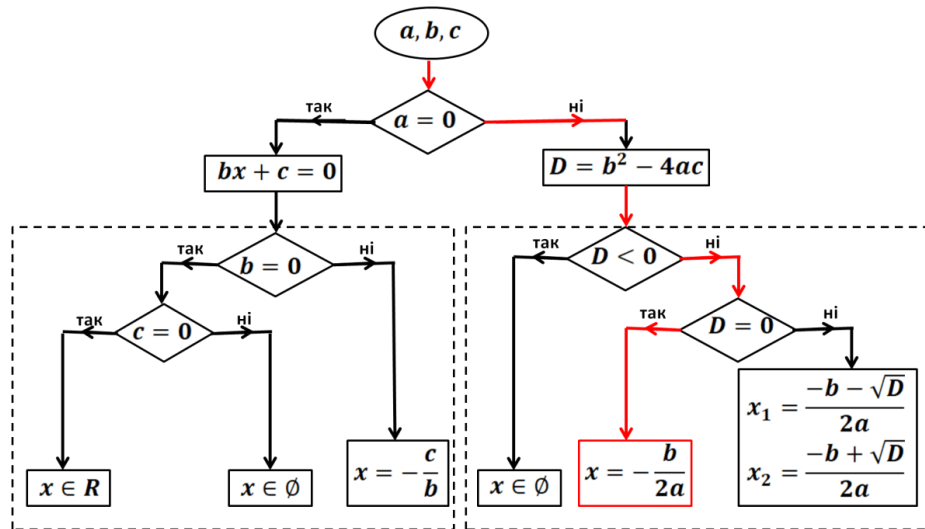

Рис. 12. Блок-схема розв'язування рівняння $ax^2 + bx + c = 0$, $a \neq 0$, $D = 0$

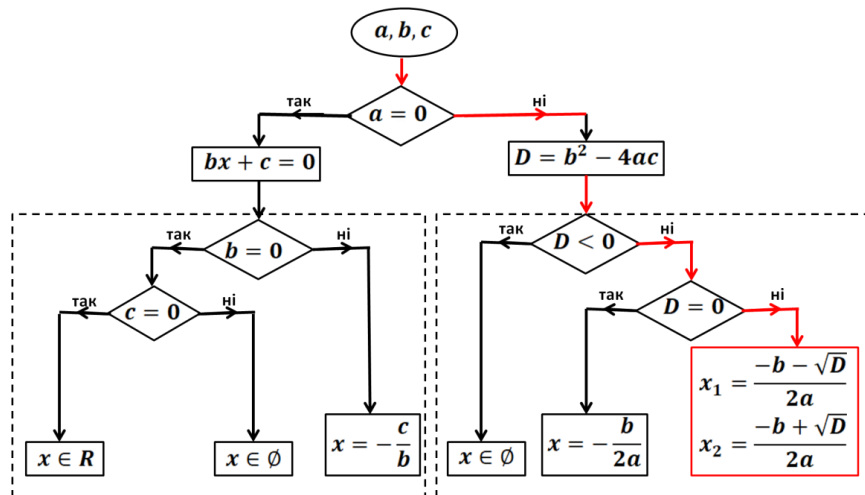

Рис. 13. Блок-схема розв'язування рівняння $ax^2 + bx + c = 0$, $a \neq 0$, $D > 0$

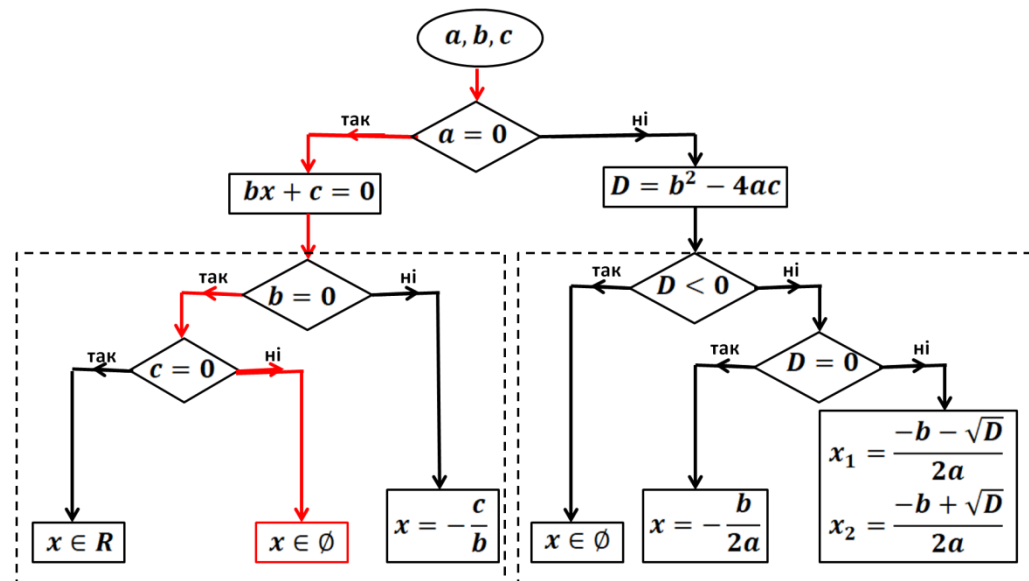

Рис. 14. Блок-схема розв'язування рівняння $ax^2 + bx + c = 0$, $a = 0$, $b = 0$, $c \neq 0$

Відповідь: 1. Якщо $p \in (-\infty; 2) \cup (5; +\infty)$, $x_1 = 1 - \sqrt{\frac{p-5}{p-2}}$, $x_2 = 1 + \sqrt{\frac{p-5}{p-2}}$. 2. Якщо $p \in [2; 5)$, то $x \in \emptyset$. 3. Якщо $p = 5$, $x = 1$.

Висновок. Застосування запропонованих алгоритмів та їх блок-схем для розв'язування рівнянь, які зводяться до виду $ax = b$ та $ax^2 + bx + c = 0$, значно спрощує розв'язання, яке на перший погляд здається складним і незрозумілим. Процес розв'язання перетворюється на послідовне виконання простих кроків, що дає можливість дослідити кількість коренів в залежності від значень параметрів і отримати повний розв'язок рівняння з усіма коренями.

Література

1. Горнштейн П.И. Задачи с параметрами / П.И.Горнштейн, В.Б.Полонский, М.С.Якир. – К.: РИА «Текст»; МП «ОКО», 1992. – 290 с.
2. Математика. Комплексна підготовка до ЗНО і ДПА / Уклад.: А.Капіносов [та ін.]. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. – 512 с.
3. Мерзляк А.Г. Алгебра: підруч. Для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів – А.Г.Мерзляк, В.Б.Полонський, М.С.Якір. – Х.: Гімназія, 2018. – 256 с.: іл.
4. Нелін Є.П. Алгебра в таблицях: Навч. посібник для учнів 7 – 11 класів / Є.П.Нелін. – Х.: Світ дитинства, 2000. – 116 с.

Геча О.А.,

вчитель історії

Озерненська гімназія

смт Озерне, Житомирська область, Україна

«МІСТО ЖИТОМИР – ГУБЕРНСЬКИЙ ЦЕНТР ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ»

Тема з курсу «Історія рідного краю» у 9 класі

Мета: з'ясувати, які зміни відбулися у забудові Житомира після набуття статусу губернського центру на поч. XIX ст., ознайомитися з визначними історичними пам'ятками та вулицями міста.

Розвивати вміння аналізувати історичну інформацію, порівнювати архітектурні споруди, сприяти формуванню історичної та інформаційно-комунікаційної компетентності учнів.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу

Вид уроку: урок-екскурсія.

Обладнання: підручник Історія рідного краю Л.В.Котенко, карта Житомирської області, план центру Житомира, мультимедійна презентація, роздатковий матеріал

Очікувані результати: після уроку учні зможуть:

- описувати місто Житомир XIX ст.

- показувати на карті місто Житомир, Волинську губернію, вулиці Житомира, які з'явилися у XIX ст.;
- називати основні пам'ятки архітектури даного періоду;
- визначати вплив адміністративних реформ на розбудову міста;
- характеризувати нововведення, які виникли у губернському центрі.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Доброго дня! Для нас всіх сьогодні незвичайний урок. Бажаю успіху вам і собі! Чи всі сьогодні присутні на уроці?

II. Актуалізація опорних знань учнів

Для роботи на сьогоднішньому уроці нам потрібно дещо пригадати:

1. У складі яких держав опинилися українські землі на поч. XIX ст.?
2. Які адміністративно-територіальні одиниці були утворені в Російській імперії?
3. До складу яких губерній входили землі Житомирщини у XIX ст.?
(робота з картою)
4. Коли була утворена Волинська губернія? (29 серпня 1797 р.)
(записати на дошку)
5. Яке місто мало бути центром Волинської губернії? (карта)
6. В якому році Житомир офіційно набув статусу губернського міста? (1804 р.)

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

Чи любите ви подорожувати? А яке місто України вам найбільше подобається? А знаєте ви, що у Львові є 68 музеїв, а може і більше? А скільки музеїв у Житомирі? А що ж можна подивитися у нашому рідному обласному центрі.

І мені було дуже образливо, коли в соцмережах Житомир асоціювали зі шкарпетками.

У вас на партах є конверти. Відкрийте і дістаньте з них сюрприз (листівки з зображенням міста у XIX ст.) Як ви думаєте, яка тема нашого уроку?

- Які у вас очікування від уроку?

Отже, нас сьогодні чекає віртуальна екскурсія до міста Житомира XIX ст.

IV. Оголошення теми, мети, плану уроку

Проблемне запитання

- Як змінився Житомир після набуття статусу губернського центру у XIX ст.?

Провести красзнавче міні-дослідження.

V. Сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу

План

1. Значення перетворення міста на губернський центр.
2. Вулиці та історичні пам'ятки Житомира XIX ст.

- Чи відома вам така інформація, яку підготували учні-журналісти:

«Інформаційний центр»

1 **ведучий.** Назва головній річці Житомира і області Тетерева у давні часи дали греки: «Теретенія», що означає «річка, протерта крізь скелі». Саме так вона підписана на середньовічних картах Європи, які досліджував відомий житомирський краєзнавець Георгій Мокрицький.

2 **ведучий.** Село Левків колись називалось Ловків і було селищем мисливців.

У 1802 році Житомир був викуплений казною у графа Ільїнського, і з 1804 року призначений губернським містом, вважаючи «что в нем помещаются уже губернска присутственныя места, имеются постройки, сделанныя частными людьми и хозяйственныя заведения губерnskих чиновников».

- Яке це мало значення для подальшої долі міста?

Відтоді місто інтенсивно розбудовувалося і зростало. У другій половині XIX століття Житомир увійшов у число найбільших міст Російської імперії.

Робота з підручником

Розгляньте таблицю на с. 20 і дайте відповідь на запитання:

1. Яке місто було найбільшим на Житомирщині у XIX ст.?
2. Яка була кількість населення у Житомирі у XIX ст.?

Робота в зошиті

1827 р. – Микола I затвердив перший Генеральний план Житомира (слайд)

Дослідницька робота

Перегляньте будь ласка *візуальні джерела* і скажіть, чи всі частини міста забудовувалися однаково (слайди).

С. 22 – Які зміни з'явилися у місті після затвердження цього плану?(на дошку)

План 1827	План 1846
Бруківка Газові лампи	вулиці <i>європейського</i> зразка: камяні дво- і триповерхові будинки.

1846р. – *Генеральний план забудови Житомира як губернського центру*

Перевірка біля дошки

2. Вулиці та історичні пам'ятки Житомира XIX ст.

Під час нашої віртуальної екскурсії прошу заповнювати порівняльну таблицю з метою кращого уявлення забудови міста у XIX ст.

Вулиці та історичні пам'ятки Житомира у XIX ст. (додаток 1)

Назва вулиці або майдану у XIX ст.	Сучасна назва вулиці або майдану	Історичні пам'ятки
Хлугове озеро	Житній ринок	
Сінний(Лісовий) майдан	Сінний ринок	
Пасовисько	Соборний майдан	Преображенський собор

Сміттєзвалище	Старий бульвар	Парк
Пилипонівська	Михайлівська	Михайлівський собор
Глиняна	Театральна	Семінарійський костел
Петербурзька (Щорса)	Покровська	
Кафедральна	Київська	Будинок губернатора
Кривий провулок	Вул. Адмірала Щасного	Маєток Щасних
Зелена	Пушкінська	Російська публічна бібл.

Відеофрагмент Перегляньте відео фрагмент «Губернський центр», які підготували учні однієї із житомирських шкіл, і виконайте завдання – запишіть, що нового ви дізналися під час відео екскурсії.

А зараз попрацюємо в парах. Уявіть себе дослідниками-краєзнавцями і поєднайте зображення архітектурних споруд на візуальних джерелах XIX ст. і сучасних фотографіях.

Яка пара виконає завдання першими – отримають по 12 балів.

Перевіряємо на дошці. **Слайд**

Отже, ми продовжуємо нашу подорож і допомогу у цьому нам нададуть екскурсоводи, які ретельно готували розповідь про визначні місця Житомира – губерньського центру.

Рольова гра

1 екскурсовод. Будинок губернатора.

Нашу подорож розпочнемо з вами на Замковій горі. Ми бачимо будинок губернатора (ліворуч), **слайд** який прозвали в народі «Королівський палац». Ян Дуклан Охоцький так описує палац: додаток1.

Але у 1804 р. він згорів, коли губернатором був Решетов, який добудував до палацу невелику кухоньку від якої і почалася пожежа.

29 серпня 1797 р. у день проголошення губернії влаштували велике свято. Для заможних гостей приготували обід, увечері були всі запрошені на бал..., як тоді говорили, казна витратила на це 500 000 руб. асигнаціями.

Безпосереднім учасником цих подій був Ян Дуклан Охоцький:

Зустрінемося з ним і поговоримо.

Робота з документом:

- Пане Ян, що вам запам'яталося найбільше під час урочистостей? (Документ)

- Про який прошарок населення згадується у документі?

2 екскурсовод. Вулиця Михайлівська

Отже, ми вже почули про пилипонів – це старообрядці, які проживали у центрі, і тому цю вулицю називали – Пилипонівська. Тут була ґрунтова дорога, одноповерхові будинки. А в наш час це вулиця (**слайд**) Михайлівська з 1888 р., після того, як була побудована Михайлівська церква у 1856 р. за кошти купця Михайла Хаботіна. Пилипонів виселили на окраїну міста.

3 екскурсовод. Між річкою Кам'янкою і Замковою горою на початку вул. Черняхівського польський король Август II своїм привілеєм віддав ці землі ордену ієзуїтів, які заснували тут колегію і монастир(**слайд**). Катерина II ліквідувала монастир, а землі почали здавати в оренду місцевим

жителям, зокрема місцевій єврейській общині. Але на поч. XIX ст. сталася пожежа і у 1828 р. було збудоване нове кам'яне приміщення. Територія Юридики почала швидко і хаотично забудовуватися, в основному тут селилися євреї-ремісники і торговці. У серпні 1796 р. тут відбулися найбільші урочистості, присвячені створенню Волинської губернії.

4 Екскурсовод. Пізніше під час забудови центра міста євреїв також переселили, а тут з'явилися нові вулиці: Рибна, Гостинна, Шкільна, Воздвиженська, Острогська (острог-тюрьма, перебував Олександр Довженко, «гетто»), Стара і багато інших. Зараз на місці цього монастиря - школа-інтернат № 11.

- Про що свідчать назви цих вулиць?

VI. Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.

1. Перевірка таблиці. Дана таблиця стане вам у пригоді під час виконання наступного завдання.

2. Творче завдання

Робота в групах Розробити туристичний маршрут «Вулиці та історичні пам'ятки XIX ст. Використовуйте карту центра Житомира і кнопки для позначення, чия група перша - отримує високі бали.

Індивідуальна робота

3. Хронологічна задача

Рік затвердження першого Генерального плану Житомира + рік, в якому був складений Генеральний план забудови Житомира як губерньського центру – рік, коли з'явилася назва Михайлівська вулиця + кількість поштових станцій у Житомирі на початку XIX ст. – кількість тисяч жителів у Бердичеві + кількість повітів Волинської губернії – перша цифра року утворення Волинської губернії = ?

Яка подія відбулася у цьому році?

А зараз час прийшов пограти! І заробити ще оцінки.

«Історичні шахи»

Вибирайте питання за аналогією гри «Морського бою» (додаток 3)

VII. Підбиття підсумків. Рефлексія

Відповідь на проблемне запитання.

- Що сподобалося/не сподобалося на уроці?

- Чи відвідаєте ви історичні місця Житомира, вивчені на уроці?

VIII. Домашнє завдання

Опрацювати підручник с. 20-23, конспект

Розробити рекламу міста або туристичний буклет

Довідатися, які архітектурні споруди на листівці ми не розглянули на уроці. Дізнатися їхні назви.

Додаткова література:

Дмитро Антонюк, «Чотири мандрівки Житомищиною», видавництво Грані-Т; Георгій Мокрицький, "Житомир. Путівник-довідник"; Микола Костиця, Руслан Кондратюк, "Житомир: Підручна книга з Краєзнавства»).

ДОДАТКИ

1. Вулиці та історичні пам'ятки Житомира у XIX ст.

Назва вулиці або майдану у XIX ст.	Сучасна назва вулиці або майдану	Історичні пам'ятки
		Парк
	Щорса	
	Вул. Адмірала Щасного	
		Російська публічна бібл.

Хронологічна задача

Рік затвердження першого Генерального плану Житомира + рік, в якому був складений Генеральний план забудови Житомира як губернського центру – рік, коли з'явилася назва Михайлівська вулиця + кількість поштових станцій у Житомирі на початку XIX ст. – кількість тисяч жителів у Бердичеві + кількість повітів Волинської губернії – перша цифра року утворення Волинської губернії = ?

Яка подія відбулася у цьому році?

2. «Історичні шахи»

1А Пропуск хода

2А Пилипонівська вулиця – зараз це...(1 бал)

3А Що відбулося у 1827 р. у Житомирі?(2 бали)

4А Цукерка

5А Хто побудував Михайлівський собор?(1 бал)

6А Коли з'явилися двоповерхові будинки у Житомирі. (2 бали)

1Б Де знаходилося Хлугове озеро? (1 бал)

2Б Пропуск хода

3Б Які релігійні конфесії існували у Житомирі у XIX ст.(3 б.)

4Б Як називалося село Левків у минулому?(2 б.)

5Б Цукерка

6Б Скільки людей проживало у Житомирі на поч. XX ст.(1б.)

1В Кривий провулок – це...(1б.)

2В Цукерка

3В Де знаходився будинок губернатора (2б)

4В Скільки було поштових станцій у Житомирі

5В Житомир був центром якої губернії (1б)

6В Цукерка

1Г Цукерка

- 2Г Назвіть собори Житомира, які були збудовані у XIX ст.
- 3Г Театральна вулиця раніше називалася - ? (Театральна) (2б)
- 4Г Цукерка
- 5Г Старий бульвар, а раніше – було (сміттєзвалище) (1б)
- 6Г Цукерка

Яровенко Т. С.,
кандидат філологічних наук,
викладач української мови та літератури,
*Харківський кооперативний торгово-економічний коледж,
м. Харків, Харківська область, Україна*

ПОЕТИЧНИЙ ОНОМАСТИКОН ЯРА СЛАВУТИЧА ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Мова художнього твору в якості об'єкту текстуального дослідження «передбачає декодування смислу, а воно – своєю чергою – фонові знання (історії, культури народу, ландшафтних та кліматичних умов його життя)» [6. с.15], позаяк, наголошує Н. Сологуб, «художній текст – це не лише експліцитна, а й імпліцитна інформація (зокрема, коли йдеться про підтекст)» [6. с.15]. Перу Н. Сологуб належить ґрунтовне монографічне дослідження «Мовний портрет Яра Славутича», в якому вона, аналізуючи **ядро індивідуальної мовної картини** поета (тут і далі по тексту марковано нами. – Т. Я.) концептуальне слово «Україна», що поєднує «всі нитки його художніх текстів» [6. с.10], з обов'язковим підпорядкуванням інших мовних засобів, показує «експресивно-оцінний зміст поетичного індивідуального словника» [6. с.5]. поета. Тому слід наголосити, що предметом мовотворчих досліджень поетичного спадку Яра Славутича постають лексичне багатство його творів (Н. Сологуб, В. Тихоша), поетичний ономастикон та ідіостиль (Л. Селіверстова), змістово-семантична естетика (В. Чабаненко), образно-тропеїчні, експресивні, стилістичні засоби Славутичевої мови (І. Гайдаєнко, І. Лопушинський, М. Пентиліук) тощо.

Проілюструємо вищезазначене етнонімією поета. Зауваживши значимість групових категорій авторського мовотворення як виняткового мистецького та пізнавально-інформаційного джерела, В. Чабаненко обґрунтовує **логіко-ситуативні, соціальні й лінгвостилістичні чинники** вживання етнонімів у поетичному доробку Яра Славутича, причому в їхній взаємодії, а інколи й змаганнях за першість у творенні художньої семантики. Так, дослідник наголошує логіко-ситуативний чинник, що постає як об'єктивна необхідність: «*Висока освіченість, постійне скитання по світу змушують поета замислюватися над долею свого та чужих народів, зумовлюють появу асоціацій та образів, пов'язаних із життям різних етносів у різні періоди їх історичного розвитку*» [11, с 119].

Саме тому серед ужитих Яром Славутичем етнонімів, і в кількісному, і в частотному відношенні, першість належить назвам-історизмам, до того ж

переважно дотичних до реалій минулої давнини України (*андрофаги, арій, брит, вандали, варяг, галл, кімерійці, копти, обри, ординці, перси, печеніги, половці, поляни, роксоляни, русичі, скити, таври, уличі, хозари* та ін.). Окрім цього, В. Чабаненко зазначає джерела етронімії («Слово о полку Ігоревім», вітчизняні літописи, український фольклор тощо), з яких історизми «своєрідними ремінісценціями перейшли у віршові тексти» [11, с. 120]. Яра Славутича: *«Символе древній! Царів-кімерійців / Честю ввінчав – найславніший клейнод. / Смерди ж погинули в рабстві сирійців / Канули в безвість. Наука незгод!»* [12, с. 53]; *«І половці хижо тікають за Дін, / І русичі яро женуть навздогін»* [12, с. 75] (марковано Віктором Чабаненком – Т. Я.) і т. ін..

До того ж, зауважує науковець, нерідко етроніми-історизми й сучасні назви людей за їх етнічною ознакою «цілими групами уплітаються в текстову канву Ярового вірша, створюючи лексико-семантичне поле високої виражально-зображувальної напруги» [11, с. 120] (поезії *«Ще гордий Рим данину роксолянам...»*, *«Коли прикладами Литву вбивали...»* та ін.).

Політична (етнополітична й геополітична) орієнтація, а також ідеологічні та морально-етичні засади Яра Славутича справили вирішальний вплив на його етронімію. Цей вияв, маючи неодмінно емоційно-експресивне забарвлення, чітко простежується у двох виявах: **позитивного** та **негативного** оцінного плану. До першого належать назви «Ярових національно свідомих одноплемінників, а також тих народів, що були чи є дружніми до українців або відзначилися героїзмом у боротьбі за свободу» [11, с. 121]; до другого – назви тих етносів, «які стосовно України та інших країн проявляли й проявляють ворожі, загарбницькі наміри» [11, с. 121].

Конотативність етноназам надається різними способами, серед яких, на переконання В. Чабаненка, найхарактернішим є звертання поета до стилістично-маркованих синонімів, особливо коли вони підсилюються пейоративними означеннями, логічно узгодженими «із загальною пейоративністю контексту» [11, с. 120]: *«А в лісах, де московин колобродив патлатий, / Наче бранка, простерта на збитій траві, / Вишгородська, найстарша князів Богомати, / За Хрещатиком тужить у хижій Москві»* [12, с. 261]; *«А злих ляхів Богдан, без інвектив, / Прогнав за Стир...»* [12, с. 584], *«Лобатий вождь – із кожного значка / – Дививсь, неначе глузував спроквола / З покірних тьмі, обдурених хохлів»* [12, с. 450] та ін..

Соціолінгвістичну основу поезій Яра Славутича складають афективна суфіксація етноназв, експресивність якої досягається наслідуванням української народнорозмовної традиції (*«Колись ти косила в боях татарву і ляха стинала в двобої»* [12, с. 570]), образно-метафоричні зіставлення суспільно-політичного змісту (вірш «Стусова криниця», сонет «М. Каменюкові», балада «Боровики»), відетнонімічні утворення з формантом «напів» – напівполяк, напівхохол (сонет «Щербицький» [12, с. 602]), напівтатарка, напівфінка (вірш «Московія» [12, с. 263]) тощо; перифразування етронімів (*«Під сонцем блиснули шаблі Сіркові / – На сум голів нової татарви, / Що відреклася батьківської мови»* [12, с. 567]) та ін..

Одним із акцентованих моментів дослідження В. Чабаненка є нечасте вживання в поезії Яра Славутича етноніма **українець (українці)**. Учений наголошує на особливому наповненні його «винятковою емоційно-експресивною силою» [11,с.122-123] та нерозривному зв'язку «з ідеєю незалежності й соборності рідної землі» [11,с.123] : «*Пориває соборна снага українця / – Запорожця, кубанця, дінця й буковинця, / Закарпатця й волинця – і сяють серця!*» [11,с.123]. Аналогічну думку висловлює Н. Сологуб, наголошуючи, що неназване чи назване іншими засобами слово «Україна» як реалія «Відчуття вітчизни й материзни – українське вічності чуття» [6,с.17] залишається «стрижнем мовотворчості» [6, с.17] та вираженням світоглядної позиції Яра Славутича, яка в цьому образі постає не в абстрактно-логічному вигляді, а ядром «прироцених» смислів в живому переплетінні з емоціями, центром «естетичної системи поета» [6,с.17].

У суто лінгвостилістичному плані Яр Славутич вводить етноназви у порівняльні та метафорні конструкції (проте і в них вдаючись інколи до суспільно-історичних інтонацій) та послуговується словотворчими варіантами етноназв, підпорядковуючи їхні фонетичні варіанти загальним версифікаційним та експресивно-стилістичним завданням [11,с.123-124].

Отже, незважаючи на відносно незначну частку в лексиці Яра Славутича, етноніми як виконавці важливої виражально-зображальної функції «свої версифікаційні можливості розкривають через *авторську актуалізацію*» [11,с. 124]. (марковано нами. – Т. Я.), що мотивується вищерозглянутими чинниками, поглиблюючи та уяскравлюючи ідейно-тематичну й художню палітру митця.

Тож, услід за С. Єрмоленко, можемо стверджувати, що лінгвостилістичне тлумачення слів і словоформ «не лише поглиблює розуміння індивідуального стилю поета, а й пропонує нове бачення загальностилістичних категорій» [2,с.6]. і «мовної особистості» Яра Славутича загалом.

Література

1. Гайдаєнко І. Стилістичні функції назов смаку й запаху в поезіях Яра Славутича / Ірина Гайдаєнко// Поетика Яра Славутича. – К.: Дніпро,1999. – С. 165-179.
- 2.Єрмоленко С. Вступ / Світлана Єрмоленко // Сологуб Н. Мовний портрет Яра Славутича / Мовний портрет Яра Славутича / Надія Сологуб. – К. : Дніпро; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
3. Лопушинський І. Образно-тропеїчні засоби мови Яра Славутича / Іван Лопушинський // Поетика Яра Славутича. – К.: Дніпро,1999. – С. 126-144.
4. Пентилюк М. Експресивні засоби поезій Яра Славутича / Марія Пентилюк // 5. Поетика Яра Славутича. – К.: Дніпро,1999. – С. 102-125.
6. Сологуб Н. Мовний портрет Яра Славутича / Надія Сологуб. – К. : Дніпро; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
7. Селіверстова Л. Власні назви у поетичній мові Яра Славутича / Лариса Селіверстова // Запорізький збірник. – К.: Дніпро,1998. – С. 148-151

8. Селіверстова Л. До характеристики поетичного ідіостилу Яра Славутича / Лариса Селіверстова // Запорізький збірник. – К.: Дніпро, 1998. – С. 148-151.
9. Тихоша В. Лексичне багатство творів Яра Славутича / Валентина Тихоша // Поетика Яра Славутича. – К.: Дніпро, 1999. – С. 57-101.1
- 10... Чабаненко Ю.. Наснажене красою (До 80-річчя з дня народження Яра Славутича // Поетика Яра Славутича. – К.: Дніпро, 1999. – С. 180-186.
11. Чабаненко В. Етноніми у поезіях Яра Славутича / Віктор Чабаненко // Запорізький збірник. – К.: Дніпро, 1998. – С. 122-123.
12. Яр Славутич. Твори. Том І. Поезії. – К. : Дніпро, 1994.

Чабаненко Л.В.,

вчитель фізики

КНЗ «Червоношахтарська ЗОШ І – ІІІ ст»

с. Вільне, Криворізький район,

Дніпропетровська область, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ НАСКРІЗНИХ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ В НАВЧАЛЬНО – ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС НА УРОКАХ ФІЗИКИ ТА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Починаючи з 2017 року викладання фізики в загальноосвітніх навчальних закладах відбувається за оновленою програмою, яка містить наскрізні змістові лінії, що відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, які послідовно розкриваються у процесі навчання і виховання учнів. У навчальних програмах з усіх предметів виокремлено такі наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність».

Наскрізні змістові лінії є засобом інтеграції навчального змісту, корелюються з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій учня, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях, сприяють більш успішній соціалізації особистості.

Зупинимось на вивченні питання, що належить до змістової лінії «Здоров'я і безпека», яка прагне сформувати учня як духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя й формувати безпечне життєве середовище.

Ця змістова лінія реалізується тим, що під час навчання фізики учні можуть:

- застосовувати набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших;
- дотримуватися правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи

техногенного характеру;

- оцінювати позитивний потенціал та ризики використання надбань фізики, техніки і технологій для добробуту людини і безпеки суспільства та довкілля;

- виявляти ціннісне ставлення до власного здоров'я і здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки.

Конституція України визначає життя і здоров'я людини найвищими соціальними цінностями. На сучасному етапі людина, її життя і здоров'я визначаються як найвищі людські цінності, бо саме вони є показником цивілізованості суспільства, головним критерієм ефективності діяльності всіх його сфер, однією з умов успішної соціалізації особистості.

За сучасними науковими підходами, структурними складовими здоров'я визначено:

- фізичне здоров'я, що розглядається як поточний стан функціональних органів і систем організму;

- психічне здоров'я – стан психічної сфери людини, який характеризується загальним душевним комфортом, забезпечує адекватну регуляцію поведінки й обумовлений потребами біологічного і соціального характеру;

- духовне здоров'я - це наявність сили волі, міцного характеру, вміння долати життєві труднощі, вистояти в складних ситуаціях. Духовне здоров'я людини в першу чергу пов'язано з тими знаннями, якими вона володіє і за допомогою яких займає в житті певне соціальне місце;

- соціальне здоров'я – система цінностей, настанов і мотивів поведінки в соціальному середовищі. Соціальне здоров'я розглядається як стан гармонії особистісних сенсів людини, взаємовідносин її з іншими людьми і діяльність, що сприяє не тільки самоактуалізації особистості, але й позитивному розвитку інших людей, гуманізації соціуму, суспільства і культури загалом. З соціально-педагогічної позиції здоров'я також розглядається як гармонійна єдність біологічних, психологічних і соціальних якостей людини, що надає їй змогу адаптуватися до умов мікро-, макро-, мезо- і мегасередовища, а також вести продуктивне в соціальному плані життя.

Стає очевидною потреба зміни ставлення до здоров'я дитини в системі освіти. Сьогодні урок, як основна форма організації навчально-виховного процесу, вже не вважається сучасним, хоча б він і відрізнявся всім різноманіттям найсучасніших засобів та педагогічних прийомів, якщо на цьому уроці не враховується здоров'я дитини, якщо дитина під час проведення такого уроку втрачає своє здоров'я.

Наскрізна змістова лінія «Здоров'я і безпека», з одного боку, має сформувати в учнів спеціальні знання, уміння, навички збереження і зміцнення свого здоров'я, створення індивідуального здорового способу життя, притаманного тільки даній особистості, а з іншого – передбачати в педагогічних технологіях можливості здійснення самостійних спроб удосконалення себе, свого тіла, психіки, емоцій, працювати над розвитком

своїх комунікативних здібностей, виховувати гуманне ставлення до світу, до оточення, до самого себе, і, звичайно, сучасна педагогіка повинна створити такі умови навчання для учнів, при яких би вони не втрачали своє ні фізичне, ні психічне здоров'я.

Під сучасним уроком, який реалізує змістову лінію «Здоров'я і безпека», сьогодні слід розуміти:

- сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Викладаючи фізику, вчителі повинні вміло поєднувати вивчення науки про природу з формуванням у учнів прагнення до здорового способу життя та формування культури здоров'я. Весь навколишній світ: вода, повітря, гори і ліси, Земля, Сонце, всі земні і небесні тіла – це природа. Найрозвиненішим мислячим живим організмом в природі є Людина. Саме вона має здатність осмислювати себе і навколишній світ та впливати на нього.

То ж з перших уроків вивчення фізики, потрібно акцентувати увагу на тому, що лише вміле використання людиною багатств природи та її діяльність з охорони довкілля призводить до плідного та тривалого існування Людини в природі. Недбале ставлення до природи призводить до тяжких наслідків. Це і радіаційне забруднення (Аварія на Чорнобильській АЕС, і глобальне потепління, і утворення озонових дір та інше). Деякі уроки корисно проводити на природі. Це дає можливість вивчати фізичні явища, закони в нестандартних умовах, активізує творчу уяву учнів, формує любов до природи, внаслідок чого зникає корисливе, споживацьке ставлення до неї. З іншого боку уроки на свіжому повітрі корисні для здоров'я учнів. Під час таких уроків відбувається їх фізичне і духовне оздоровлення.

Наведемо декілька задач екологічного змісту, які показують взаємозв'язок явищ природи з існуванням людини на Землі:

- Що для землеробства краще – багатосніжна чи малосніжна зима?
- Як пояснити таке небезпечне явище природи, як сповзання сніжних лавин з гірських вершин? Коли його необхідно враховувати?
- Прісної води на Землі в багатьох місцях не вистачає. Її отримують із морської шляхом випаровування чи вимерзання. Який спосіб економічно вигідніший?
- Чи потрібно відкривати кватирки, коли на вулиці холодно та йде дощ?
- У цеху заводу завжди повинне бути свіже повітря. Де потрібно встановлювати витяжний вентилятор: ближче до підлоги чи до стелі, якщо в цеху може бути накопичення водяної пари, хлору, аміаку?
- Яке значення для людини має потовиділення?
- Стоматологи не рекомендують вживати в їжу дуже гарячі чи дуже холодні страви та воду. Чому? (Тема «Теплові явища»)

- Налипання мокрого снігу на проводах ліній електропередач може призвести до їх обриву. Це створює небезпеку для життя людей. Як можна швидко позбавитись льоду? (Тема «Електричний струм»)

- У сумці, що охоплює кожен суглоб нашого організму, тиск менший, ніж атмосферний. Яке це значення має для організму людини?(Тема «Тиск»)

Важливим елементом змістової лінії «Здоров'я і безпека» є усвідомлення себе як невід'ємної частини природи. Адже всі фізичні, біохімічні, фізіологічні процеси, що відбуваються в природі, відбуваються і в людині, причому за однаковими законами. Тому в процесі вивчення фізики потрібно розширювати поняття про організм людини як біологічну систему, діяльність якої здійснюється на основі фізичних законів і підпорядкована їм. Адже вся система життєзабезпечення живого організму (обмінні процеси, рух, дія нервової системи, органів слуху, зору, мовний апарат, кровоносна система, теплові процеси, дихання, нюх, інші системи сприйняття та реагування на зовнішні подразники) діє за законами фізики. Тут наявні і статика, і кінематика, і оптика, і молекулярні та газові закони.

Допомогти учневі усвідомити це, навчити турботливо ставитись як до себе, так і до всього живого – головна сутність змістової лінії «Здоров'я і безпека». Тут стануть в пригоді і між предметні зв'язки, тісне поєднання вивчення фізики, сутності її законів з вивченням хімії, біології, трудового навчання, основ здоров'я. Кожне фізичне явище можна пов'язати з діяльністю живого організму. Наприклад, при вивченні теми «Сила тертя», доцільно згадати, як мудро влаштувала природа рухомі кісткові з'єднання, чому бувають їх захворювання, як цьому запобігти. Вивчаючи рух рідини, звернути увагу на рух крові в організмі. При вивченні теми «Атмосферний тиск», згадати артеріальний тиск та їх зв'язок. Вивчаючи електромагнітні явища розглянути їх вплив на організм людини. Закони поширення світла – оптика – зір, очі. Звукові коливання – слух. Радіоактивні явища – вплив радіоактивності на людину та природу, природний радіоактивний фон та як впливає його зміна на живі організми. Тобто всі основні фізичні явища потрібно вивчати на рівні аналітичного узагальнення: суть явища – його корисність, негативний вплив на організм і шляхи послаблення негативного впливу на людину та довкілля. Головна мета: щоб у процесі вивчення фізики учні знали природничі закони не як щось відокремлене від їхнього життя, а могли використати отримані знання практично, з користю для свого здоров'я, не завдаючи шкоди не собі, ні навколишньому середовищу. Наближуючи вивчення фізики до життя, розглядаючи життєві ситуації, вчителі фізики: 1)розвивають інтерес до вивчення предмету; 2)сприяють формуванню здорового способу життя.

Говорячи про збереження психічного здоров'я учнів, слід зазначити, що роль школи та вчителів в цьому питанні залишається досить вагомою. Кожен учень – індивідуальність зі своїм типом нервової системи, складом характеру, розумовими здібностями, біологічними, психічними та соціальними якостями, які в педагогіці називаються словом «особистість». Фізичне та розумове перевантаження, стресові ситуації, психічні травми

можуть призвести до розвитку неврозів у шкільному віці, які в майбутньому проявляють себе як тяжкі нервово – психічні захворювання. Потрібно пам'ятати, що лише вчитель створює емоційний фон уроку. І те, з яким настроєм вчитель заходить в клас, як вітається з учнями, чи доброзичливий під час спілкування – все це відіграє велику роль на емоційний та психічний стан учня. Якщо між вчителем та учнем складаються напружені відносини, що зводиться до рівня грубощів та образ, то це говорить про психотравмуючий характер відносин «вчитель – учень», що призводить до невротичних станів. На фоні негативних психоемоційних напружень виникають захворювання шлунково – кишкового тракту, серцево – судинної системи. В таких випадках ні про яку творчість та позитивний розвиток дитини на уроці не може бути й мови. Тому високопрофесійний вчитель, використовуючи сучасні інноваційні технології навчання, такі як оптимальне сполучення – фронтальних, групових та індивідуальних форм роботи з учнями; урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, їх профільну спрямованість; зміну довільної та емоційної активності учнів на уроці, чергування періодів активності й розслаблення; зміну видів навчальної діяльності, дотримання робочого ритму на уроці; формування мотивації на досягнення успіху в навчанні (пояснення виконання завдань, підтримка зацікавленості, підтримка успіхів учнів самим учителем, організація інтерактивного навчання та надання взаємодопомоги); раціональне використання завдань, спрямованих на розвиток пам'яті, уваги, уяви, мислення, мови; оцінювання навчальної діяльності дітей шляхом порівняння навчальних досягнень учня не з іншими, а з самим собою; використовуючи диференційовані домашні завдання – їх варіативний обсяг, тобто створення вчителем емоційно-позитивного клімату навчання (наявність емоційних розрядок, добрих жартів, посмішок, використання гумористичних картинок, афоризмів, музикального супроводження тощо) - все це приведе до позитивних результатів у взаємодії «вчитель – учень», до збереження здоров'я всі учасників навчально – виховного процесу.

Говорячи про фізичне та психічне здоров'я, потрібно згадати прислів'я про те, що в здоровому тілі, здоровий дух. Духовне здоров'я учнів формується також під час навчально – виховного процесу виховання гармонійної особистості. Чи йдеться про духовне здоров'я підлітків, які нещадно нівечать гілля молодого бузку, чи мордують кошеня, чи відривають крильця метелику чи бджолі? У пошуку психологічних шляхів розв'язання цієї складної проблеми доходимо висновку, що ані дитина. ані доросла людина не зашкодять тому, кого (або що) люблять. Відтак коло замикається на вихованні у учнів любові до природи, що найкраще можна здійснити під час вивчення фізики, формуючи при цьому дбайливе (духовне) ставлення до природного довкілля. Під час вивчення того чи іншого природного явища можна спонукати учнів до написання віршів, або відобразити красу цього явища в картинах. Адже з прекрасним у природі пов'язане творче, духовне самовиявлення, самореалізація, а отже і ствердження себе у суспільстві. У процесі навчання учні виявляють гуманістичне ставлення до природи і людей.

В сприйманні краси природи, її вивченні задіяні основні компоненти духовності. Вони гармонійно поєднуються в духовному піднесенні людських здатностей – почуттів, інтелекту, уяви, людяності.

Отже, сучасний урок, який реалізовує змістову лінію «Здоров'я і безпека», має бути здоров'язберігаючим, здоров'яформуючим, здоров'язміцнюючим, спрямованим на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, учити культури здоров'я на засадах розвитку життєвих навичок. Такий підхід до сучасного уроку зобов'язує вчителя бути взірцем здорової в усіх сенсах цього слова людини.

Іваницька Ю.В.,

вчитель історії

Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 91

м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ІНСТРУМЕНТІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Інформаційні технології сьогодні набувають всеохоплюючого характеру: майже всі сфери життя працюють завдяки ним. Не минула інформатизація і освіту. На сьогодні практично кожна школа обладнана мультимедійними дошками, проекторами та іншими гаджетами.

Також, слід зауважити і на те, що ми виховуємо дітей, народжених після початку ХХІ століття – покоління Z. Вони прийшли у цей світ у цифрову епоху і вже ніколи не зможуть уявити своє життя без інтернету та різноманітних гаджетів. Від самого народження вони звикають жити у світі без кордонів.

Тому одним з провідних інструментів забезпечення успіху розвитку освіти в Україні сьогодні є, безумовно, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, що останнім часом набуває системного характеру.

З власного досвіду роботи хочу зазначити, що сучасне навчання можна і слід організовувати як за допомогою традиційних методів навчання, так і за допомогою інтерактивних та хмарних технологій. Важливою складовою ефективного використання електронних ресурсів для організації роботи на уроці є вміння підбирати інструменти та створювати контент.

Я хочу зупинитися саме на перевагах використання інформаційних освітніх інструментів на уроках історії. Серед усього різноманіття хочу зупинитись саме на тих, які систематично застосовую я на уроках історії в 5-11 класах. Можна виділити основні групи та інструменти, які можуть бути використані на різних етапах або видах навчальних занять.

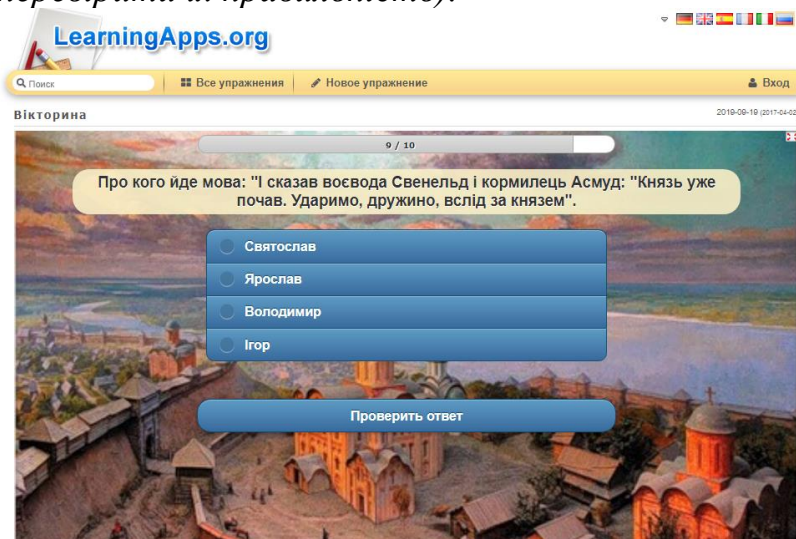
Серед безлічі он-лайн інструментів, що можна використовувати з будь-якого гаджету, підключеного до мережі Інтернет під час занять, самостійної роботи та для підвищення мотивації до навчання учнів, варто виокремити он-

лайн сервіс **LearningApps**. Навчальна платформа LearningApps є конструктором для створення інтерактивних завдань за допомогою різноманітних шаблонів. Платформа є однією з хмарних сервісів веб 2.0 для організації та підтримки освітніх процесів та безкоштовним міжнародним відкритим освітнім ресурсом, що містить як представлені в режимі загального доступу навчальні готові навчальні матеріали (завдання-модулі; тести-модулі), так і конструктор для самостійного виробництва нових інтерактивних навчально-методичних матеріалів з найрізноманітніших дисциплін.

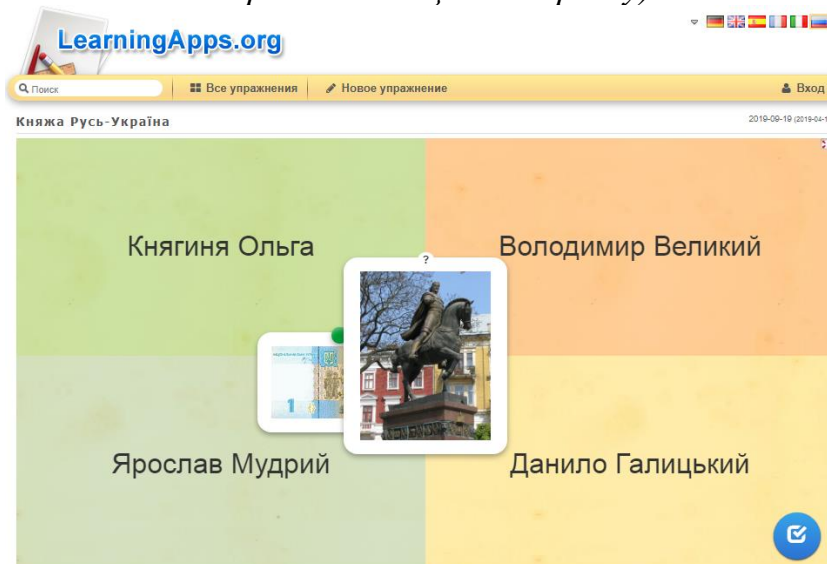
Робота з **LearningApps** сприяє наочності уявлення інформації, дозволяє забезпечити високу інтерактивність і зворотний зв'язок.

Наведу деякі приклади власних вправ, розроблених у цьому додатку:

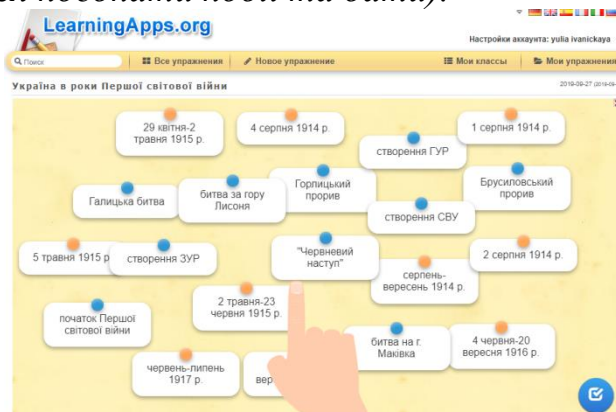
1) **Вікторина:** уривок з уроку «Виникнення та становлення Русі-України» (учням пропонуються питання з варіантами відповідей, обравши які вони можуть перевірити їх правильність).

2) **Класифікація:** уривок з уроку «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ПАМ'ЯТКАХ. Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України. Козацька Україна: Богдан Хмельницький» (дітям пропонується розподілити запропоновані події, дати, ілюстрації у відповідні секції, де представлені історичні діячі цього періоду).

3) Знайди пару: уривок з уроку «Україна в роки Першої світової війни» (учням пропонується поєднати події та дати).

Серед інших зручних і корисних інструментів можу виокремити сервіс **WordArt.com**: за допомогою хмар слів можна обрати будь-яку форму візуалізації ключової інформації на уроці. Хмаринки слів – це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. Зокрема на уроках історії за допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації. Дуже зручно використовувати їх як на початку уроку в якості актуалізації опорних знань, так і наприкінці – в якості рефлексії.

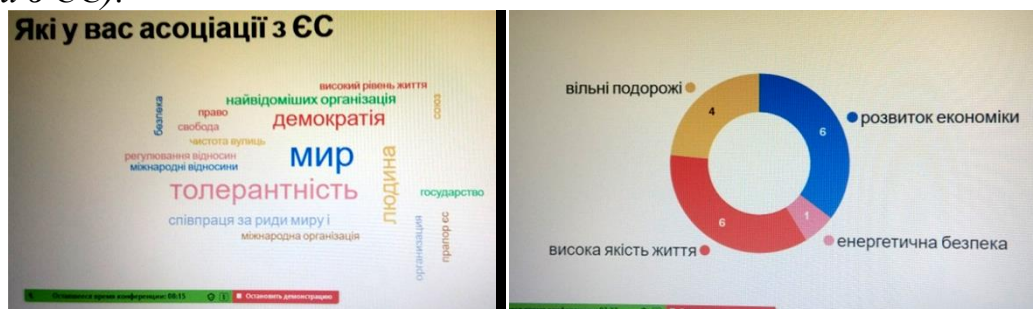

Уривок з уроку «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ПАМ'ЯТКАХ. Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України. Козацька Україна: Богдан Хмельницький» (на початку уроку дітям пропонується ознайомитися з визначеннями та датами, що представлені в хмаринці, визначити ті, які їм відомі та які вони бачать вперше; наприкінці уроку вчитель повертається до хмаринки і звертає увагу на нові терміни або дати, про які вони дізналися на уроці).

Також нещодавно, під час дистанційного навчання, познайомилась із ще одним цікавим та зручним у використанні сервісом **Mentimeter.com**. Даний сервіс можна використовувати для створення та проведення опитувань. Вчитель заздалегідь може завантажити на сайт одне чи декілька запитань і надати учням посилання з кодом доступу чи можливість сканувати QR-код. На уроках історії це може бути, наприклад, тест з кількома варіантами відповідей, а може бути просте опитування.

Відповіді від аудиторії можна отримати у процентному співвідношенні, діаграмах, «хмаринках слів», графіках.

Уривок з уроку «Громадянська освіта. Європейська інтеграція» (учням на початку уроку пропонується просто опитування, які асоціації виникають у них з ЄС, а наприкінці уроку вони визначаються з перевагами членства України в ЄС).

Сервіси, які надає компанія **Google**, особисто для мене завжди є незамінними, зокрема і під час дистанційного навчання. Вони дозволяють забезпечити швидку взаємодію учнів під час роботи на уроці. Для учнів відкриваються широкі можливості при створенні спільних документів, використання **Hangout** чи електронної пошти, проходження тестування у **Google Forms**.

Уривок з уроку «Передумови та початок Другої світової війни» (наприкінці уроку учням пропонується пройти тестування у **Google Forms**: результати автоматично перевіряються і зберігаються, що дуже зручно та економить час).

Вопросы Ответы Всего: 23

Покладіть дати та події *

	пакт Молотов...	аншлюс Австрії	напад на Перл...	Мюнхенська у...	вторгнення Яп...
7 грудня 1941 р.	☐	☐	☐	☐	☐
23 серпня 193...	☐	☐	☐	☐	☐
18 вересня 19...	☐	☐	☐	☐	☐
12 березня 19...	☐	☐	☐	☐	☐
29 вересня 19...	☐	☐	☐	☐	☐

Яку подію ілюструє дана карикатура *

Отже, основний виклик, який стоїть перед освітою сьогодні, повернути молодому поколінню інтерес до навчання. Сьогоднішньому поколінню Z вже не достатньо просто отримувати знання. Обладнання шкіл проекторами, мультимедійними дошками безперечно важливе, проте інформаційні технології повинні бути не самоціллю, а ефективним інструментом реалізації процесу навчання. І сьогодні вчитель має володіти і знайомити дітей з сучасними технологіями. Використання інформаційних освітніх інструментів, на мій погляд, дозволяє візуалізувати основну інформацію на уроках, вмотивувати та підвищити інтерес учнів, викладати матеріал більш креативно і сучасно.

Мішак Т.І.,
вчитель зарубіжної літератури
вища категорія, «старший учитель»
Криворізька загальноосвітня школа № 15 ім. М. Решетняка
м. Кривий Ріг. Дніпропетровська область, Україна

РОЗРОБКА УРОКУ «КАВАБАТА ЯСУНАРІ «ТИСЯЧА ЖУРАВЛІВ»

Тема: 1-2 урок. Кавабата Ясунарі «Тисяча журавлів». Життєвий і творчий шлях відомого письменника, лауреата Нобелівської премії Кавабата Ясунарі – «красою Японії народженого». Відображення національної етики та естетики в повісті. Гармонія людини і природи – одна з головних проблем твору. Вишукана простота стилю письменника.

Мета:

навчальна: ознайомити учнів із особистістю письменника, його естетичними поглядами; осмислення неординарності як важливої риси людини для її самореалізації в житті; допомогти учням усвідомити особливості японської культури, світогляду. Формувати компетентності: **предметні:** (навички дослідницько-аналітичної роботи з текстом, із джерелами інформації); **ключові:** (уміння вчитися: навички пізнавальної діяльності; **комунікативні:** (навички спілкування в колективі); **інформаційні:** (уміння знаходити потрібну інформацію та презентувати її); **загальнокультурні:** (гуманістичний світогляд, естетичний смак).

розвивальна: уміння застосовувати знання в реальних життєвих умовах, спонукати учнів до спільної діяльності, творчих рішень у процесі розв'язання проблем; уміння працювати з різними джерелами інформації, естетичного дослідження.

виховна: виховувати естетичне сприйняття культури та художнього слова Японії, прищеплювати інтерес до вивчення кращих надбань світової літератури.

Тип уроку: урок здобуття нових знань і формування на цій основі вмінь і навичок.

Обладнання: портрет, ілюстрації, мультимедійні матеріали: презентація за темою уроку, за біографією, мистецтво в Японії, відеоматеріали: «Японія», «Чайна церемонія»; предмети для чаювання, зразки мистецтва карвінгу, інструменти, овочі, фрукти для карвінгу, зразки орігамі, аркуші паперу, фломастери, маркери для дошки.

Випереджальне завдання: прочитати твір, у складі творчих груп учням підготувати мультимедійну презентацію: за біографією Кавабата Ясунарі, «Мистецтво в Японії», «Вчення школи «Дзен»; інсценування прес-конференції з письменником, відеоматеріал про Японію, про чайну церемонію, створити леп-буки.

Захоплюючись сучасною літературою, я часом намагався наслідувати її зразкам. Але по суті я - східна людина і ніколи не нехтував своїм національним духом. Ясунарі Кавабата

Зміст уроку

I. Організаційний момент

Перевірка готовності до уроку. Встановлення психологічного клімату.

Слово учителя

Світ безмежний, неповторний, загадковий... І кожна людина прагне пізнати його. Я бажаю вам прекрасних відкриттів.

II. Актуалізація опорних знань

Інтерактивний діалог «Учитель – учень».

- Що ви пам'ятаєте про Мацуо Басьо? (Японський поет)

- Як називаються його вірші, що складаються з трьох рядків? (Хайку)

Травневий дощ нескінченний

Мальви кудись тягнуться

Шукають дорогу сонця.

Мацуо Басьо

III. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми, мети уроку. Робота з епіграфом.

(Письменник у своєму духовному розвитку залишався вірним традиціям національної культури – джерелу його творчого натхнення, принципу вільної особистості і загальної гармонії).

Слово учителя. Сьогодні ми з вами будемо подорожувати і відправимося до Японії, у світ японської культури, звичаїв та традицій.

Японія... Які асоціації виникли у вас? Покажіть відображення їх у вигляді малюнків. Може хтось бажає на дошці? (Сакура, чашка, чаювання...).

- Запрошуємо всіх приєднатися до чаювання.

1. Відеоматеріал про Японію та її культуру. (Супроводжують коментарі менеджерів-консультантів)

1) Японія. Архітектура, краєвиди.

2) Презентація «Мистецтво в Японії»

❖ Культура Японії, яка відома сьогодні, може розумітися перш за все як культура деталі, а не цілого. Не ліс, а дерево; не дерево, а гілка; не гілка, а листок; не листок, а жилки на ньому – так влаштовано «споглядання» класичної японської культури. Японці люблять висловлюватися стисло і значимо.

❖ У різних видах японського мистецтва, зокрема в літературі, використовуються деталі-натяки, слова-символи. Весна – це туман, соловей, цвіт сакури. Літо – цикада, дощ, злива, вечірня прохолода. Осінь – роза, хризантема. Зима – сніг.

❖ Традиційне вбрання кімоно багато людей одягають в святкові дні. Воно носить цілком оберненим навколо тіла і підв'язується широким поясом (обі). На весілля чоловіки одягають широкі штани (хакама) і вільний жилет (хаорі), який одягається поверх кімоно. Наречена вбирається в кімоно та головний убір.

❖ Японське мистецтво аранжування квітів (ікебана) датується IV ст., означає «нове життя квітів». В ньому існує багато стилів. Кожен з них спирається на свою філософію. Аранжування квітів підкорюється строгим

правилам символіки неба, землі і людей. Ікебана не продається і не дарується, її виготовляють для свого житла.

❖ Орігамі – це традиційне японське рукоділля: з квадратного аркуша паперу шляхом простого складання виготовляють фігурки різних тварин і птахів. Найчастіше тут виготовляють паперові журавлики.

❖ Особливу увагу заслуговують маленькі різьблені фігурки. Так звані нецке. Зроблені в основному зі слонової кістки або з дерева. Їх використовували в традиційному японському одязі. В Японії нецке з'явилися в другій половині IVІ ст. на початку IVІІ ст.

❖ У японському місті Кіото на монастирському подвір'ї Рьоандзі є сад каміння. Складається він із 15 кам'яних брил. Розміщенні вони так, що ченці, які в задумі рухаються вздовж саду, з будь-якого місця можуть побачити тільки 14. А 15-тий камінь лишається невидимим. Це символ істини, яку вони шукають. Щоб пізнати істину, треба вдосконалюватись, звільнити серце від суєти, треба стати людиною неземною, що ось-ось добереться істини. Вчитися потрібно у природи. Природа – це натхнення, це незрівнянна ні з чим краса, це – сама досконалість.

❖ Ханами – японська національна традиція милування квітами.

❖ Бонсай – мистецтво вирощування точної копії дерева в мініатюрі.

Слово учителя: В Японії яскраво розвивається мистецтво карвінгу:

Карвінг (вирізати) – це мистецтво художнього різьблення по овочах і фруктах, що зародилося багато років тому на Сході, і за тисячі років стало частиною національних традицій цих країн.

Сьогодні у нас в гостях шановна Наталія Михайлівна Семьонова – призерка конкурсу з карвінгу у Бельгії, яка проведе майстер-клас з цього мистецтва.

2.Майстер-клас з карвінгу . Фотоматеріали з конкурсу в Бельгії

(Учні та гості виконують художнє різьблення по овочах та фруктах)

Слово учителя. Японія захоплює, про неї можна говорити годинами. Японці надзвичайні люди, вони вбачають прекрасне в усьому. Все їхнє життя ґрунтується на філософії, духовності. Головна ідея японського мистецтва, літератури – передати через дрібниці важливі речі. Японська культура надто відрізняється від загальноєвропейської.

Змістом їхньої культури є сама природа з її почуттями, людина зі своїм світосприйняттям, оскільки вона – частина цієї природи.

Японці говорять: «Любіть природу, любіть квіти, любіть дерева, небо, красу у великому й малому – і всі навчитеся любити життя, берегти людину!». Давайте і ми будемо любити природу і берегти людину.

IV. Робота над темою уроку

1. Слово учителя.

Кавабата Ясунарі «Тисяча журавлів». У чому творча самобутність митця? Чим він зачарував мільйони читачів?

(Проект «Красою Японії народжений» з використанням «рольової гри», леп-буків, мультимедійних технологій з метою представлення життєвого та творчого шляху, естетичних уподобань письменника.)

1. Леп-буки.

2. Прес - конференція з автором. Рольова гра «Я-письменник»
Презентація «Життя і творчість Кавабата Ясунарі»

Журналіст 1: Цікаво дізнатися про Вашу сім'ю, де ви народилися?

Кавабата: Я народився 11 червня 1899 року в місті Осака, в багатій родині лікаря. Після смерті батьків, з трирічного віку я виховувався дідусем та бабусею. Згодом, після смерті бабусі, я залишився з дідусем.

Журналіст 2: Ким ви мріяли стати в дитинстві?

Кавабата: Я мріяв стати художником. Але дванадцятирічним юнаком вирішив стати письменником. І вже у 15 років почав писати автобіографічну повість, яка була опублікована в 1925 році під назвою «Щоденник шістнадцятирічного».

Журналіст 3: Яку освіту ви здобули?

Кавабата: Я вступив у токійську середню школу, почав вивчати європейську культуру, захопився скандинавською літературою, живописом. Був вражений творами Леонардо да Вінчі, Мікеланджело. У 1920 році вступив до Токійського університету на факультет літератури. Однак, на другому курсі вирішив вивчати японську літературу.

Журналіст 4: Ясунарі, розкажіть, будь ласка, про Вашу журналістську діяльність?

Кавабата: Відомий письменник Кан Кикуті запропонував мені стати членом редакції літературного журналу «Бунгей сьонджю» («Література епохи»). А згодом я з товаришами заснував свій журнал «Сучасна література».

Журналіст 5: Нам відомо, що при підтримці департаменту США, ви здійснили турне по декількох американських університетах.

Кавабата: Так. Здійснюючи турне, я читав лекції про безперервність розвитку японської літератури з XI по XIX століття, про впливовість західного мистецтва на японських письменників. Також я проводив семінари.

Журналіст 6: Ви перший японський письменник, який був нагороджений Нобелівською премією «за майстерність, яка пристрасно виражає суть японського способу мислення, втілює дух національної культури».

Кавабата: «Усе своє життя я прагнув до прекрасного і буду прагнути до самої смерті. І не зовсім розумію, чому обрали саме мене, адже для письменника слава стає тягарем».

Журналіст 7: На Вашу думку, які твори найбільше вдалися?

Кавабата: «Танцівниця з Ідзу» (1925) – перша моя повість, «Сніжна країна», «Тисяча журавлів» та інші, в яких я порушив проблеми моралі і краси, намагаючись врятувати суспільство XX століття від бездуховності. Для мене завжди були дорогими і духовні традиції світової літератури, і цінності японського народу. **Головною проблемою моїх творів є пошук гармонії людини і природи.**

Слово учителя: 16 квітня 1972 року, будучи важкохворим, Кавабата виходить із лікарні, трагічно помирає.

Квіти – навесні,
Зозуля – влітку,
І восени – луна.
Холодний чистий
Сніг – зимою.

Такими словами дзенського поета Догена (1200-1253) Ясунарі Кавабата розпочинав свою Нобелівську промову, яку він назвав «Красою Японії народжений». Ці рядки вражали його тонкістю, глибиною і теплом почуттів. «Японська душа» була присутньою у всіх творах письменника. Письменник створив свій індивідуальний стиль тому, що він сам - неповторна індивідуальність.

Повість «Тисяча журавлів» є вершиною творчості Кавабати Ясунарі. Головною проблемою твору є пошук гармонії людини і природи.

Проблемне питання: *Яка ідея твору?* Відповідь маєте дати в кінці 2 уроку.

V. Підготовка для сприйняття тексту

1. Презентація «Вчення школи «Дзен» (Супроводжують коментарі менеджерів-консультантів)

Тип мислення японців передбачає цілісне сприйняття світу, тобто погляд на речі «зовні» і «зсередини» одночасно. Згідно з вченням школи «дзен», до якої належав і Кавабата, кінцева мета «споглядання» - відчуття єдності зі світом, подолання свого маленького «я», що повинно «розчинитися в атмосфері дійсності». Велике значення тут мають інтуїція, внутрішнє пробудження, відмова від традиційної логіки. Тому в поезиці японського мистецтва основне – це прийом натяку (йодзю), який допомагає відчутти те, що не можна побачити і досягнути розумом, а лише «зрозуміти серцем».

У своїх творах «Снігова країна», «Тисяча журавлів», «Стогін гори», «Стара столиця» Кавабата кожного разу звертається до витоків національної культури.

Видатний діяч з японського мистецтва Окакура в книзі «Про чай» стверджував, що справжній характер японців зрозумілий в естетиці чайного обряду «тядо» (шлях чаю), а не в «бусідо» («шлях воїна-самурая»).

2. Перегляд відео «Чайну церемонія». (Супроводжує коментар менеджера-консультанта)

«Шлях чаю» («тядо») японці здавна звуть «дорогою життя», шляхом чистоти і досягнення єдності, гармонії зі світом людей і природи. Суть цього мистецтва полягає в тому, що учасники дійства ніби звільняються від буденних клопотів і турбот, поринають в атмосферу високої духовності. Здавна великого значення надавали місцю, де відбувався обряд. Найкращим вважалися затишні альтанки.

У чайній кімнаті не було нічого зайвого – лише чайне начиння та предмет милування – картина чи ікебана у стародавній вазі або біла квітка. Така витончена простота у поєднанні з навколишньою природою створює

естетичну атмосферу, яку японці називали «вабі-сабі» («печальна зваба буденного»).

3. Презентація: 4 правила чайної церемонії :

1 - **гармонія**. Це умова існування. Наслідуючи красу, людина вдосконалює себе та свої стосунки зі світом.

2 - **чемність**. Насамперед щирість та доброта в стосунках.

3 - **чистота**. Вона в думках, почуттях.

4 - **спокій**. Для душевної рівноваги головне у чайному павільйоні – це тиша і спокій.

4. Бесіда на основі побаченого:

❖ *В чому полягає сутність чайної церемонії в Японії?*

(Сутність чайного церемонії - старовинної традиції, доведеної японською естетикою до рівня високого мистецтва, полягає в тому, щоб дати можливість людині поміркувати над своїм життям, очистити душу від повсякденних турбот і метушні, нагадати про гармонійну єдність людини з природою та іншими людьми).

❖ *Які правила чайної церемонії ви запам'ятали?*

5. Завдання:

Складіть Асоціативне Гроно «Чайна церемонія» (Гармонія, краса, почуття, щирість, мир, тиша, спокій, повага)

VI. Засвоєння нового матеріалу.

1. Бесіда з учнями на виявлення первинного сприйняття твору.

❖ *Яке враження справила на вас повість Кавабата Ясунарі «Тисяча журавлів?» Чому вона має таку назву?*

(В Японії журавлі – це символ благополуччя і щастя. Зображення білих птахів на хустці героїні означає щасливу долю.)

❖ *Де і коли ми знайомимось з головними героями?*

❖ *З якою метою використав Кавабата Ясунарі чайну церемонію у композиційній побудові повісті?*

(Чайна церемонія поєднує минуле і теперішнє всіх персонажів)

2. Дослідницько-аналітична робота в групах.

I група. Завдання: Дослідіть і проаналізуйте текст. Що лежить в основі композиції повісті? Скільки сюжетних ліній?

II група. Завдання: Дослідіть і проаналізуйте зміст. Як зображується природа у повісті? Знайдіть цитати на підтвердження своїх думок.

III група. Завдання: Дослідіть і проаналізуйте текст. Яку роль відіграє символіка у творі? Знайдіть цитати на підтвердження своїх думок.

IV група. Завдання: Охарактеризуйте образи жінок у повісті. (Юкіко Інамурі, Фуміко, Оота-сан, Тікако)

Представлення результатів роботи.

3. Бесіда за змістом повісті:

Слово учителя. Як неодноразово підкреслював сам Кавабата, його метою був не докладний опис чайної церемонії, а застереження від вульгаризації її сучасністю.

- Яку роль у житті героя відіграла Тіако? Чи можна вважати цю жінку берегинею чайної церемонії?

(Згідно з філософією дзен-буддизму, що певною мірою формувала «тядо», зміст чайної церемонії -- у відчутті свободи духу, у незалежності духовної сутності від часу і простору. «Тядо» дає змогу піднятися над буттям. А практицизм Тіако, її нетактовність неприйнятна давнім звичаєм. У зображеному сюжеті твору порушена гармонія, чистота, чемність і спокій, що мають бути в чайній церемонії. Тіако втручається та змінює долі героїв, немов пересуває чашки. Поступово Кікудзі звільнився від її впливу на своє життя. Остаточно ж допомагає йому відродитися Юкіко, яка плекає їхні почуття).

VII. Підсумки уроку. Рефлексія.

1.Відповідь на проблемне запитання: Яка ідея твору?

(Провідна ідея твору – мрія про щастя.

Ідея твору: письменник висловлює тривогу за майбутнє нації. Японці ХХ ст. забули свої звичаї та традиції. Під час чайних церемоній обговорюють питання політики, інтимну тематику. Письменник звертає увагу в повісті на те, що треба повернутися до удосконаленої віками давньої традиції. «Тисяча журавлів» - це гімн красі, яка надає сенсу людському життю.)

2.Рефлексія

- Які ваші відчуття після нашого уроку?

Продовжити речення:

- Найбільше мені сподобалось ...

Слово учителя. *(тримає в руках оригамі журавлика)*

У японській символіці журавлі – символ благополуччя і щастя. Героїня повісті має бути щасливою. Мрія про щастя взагалі є провідною ідеєю твору. Будьте щасливі!

VIII. Домашнє завдання

Підготувати відповіді на запитання та виконати завдання:

1.Дайте письмову характеристику образів жінок у повісті «Тисяча журавлів». Яка героїня вам найбільше сподобалась? Намалюйте кардмейкер, за бажанням.

2. Ваше ставлення до образу Кікудзі? Складіть синкан.

Можлянська І. Г.,

вчитель фізики

*КЗ «Спеціалізована школа з поглибленим
вивченням іноземних мов І ступеня – колегіум №16»*

Кам'янської міської ради

м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна

КВЕСТ «НАУКА НАВКОЛО НАС»

Цільова група:

Учні 7,8 класів

Мета:

- розширити знання про фізичні явища
- розвивати вміння проводити експерименти, спостереження
- сприяти розвитку дослідницьких вмінь учнів
- формування вміння аналізувати, робити висновки
- виховання взаємодопомоги, співпраці та дружніх стосунків

Методи і техніки:

- активна гра – подорож

ХІД ГРИ:

1. Вступна частина

Учні збираються в холі школи. Вони заздалегідь сформували команду, придумали назву та девіз. Оголошенні правила гри. Кожна команда отримує свій перший конверт з підказкою про місце знаходження першого етапу.

2. Основна частина

Виконання завдань квесту може тривати 45 хвилин або на перервах протягом навчального дня

3. Заключна частина

Учні формують фразу з отриманих частин або отримують бали на кожній станції.

Опис гри квесту:

Квест – це активна гра – подорож по різних етапам, на яких необхідно виконати завдання та отримати підказку до наступного етапу. Кількість завдань залежить від фантазії та можливостей організатора, але повинно бути на 1-2 більше, ніж заявлених команд. За кожне виконане завдання команда отримає частину фрази, яка складає девіз гри – квеста **«Knowledge is a treasure, but practice is the key to it.** (Знання-скарбниця, але ключ до неї - практика). Якщо результат гри – це розподіл місць, то потрібно ставити бали командам на кожній станції.

Приклади завдань на станціях

Завдання 1 «Тяга до знань»

Розрахувати середню швидкість руху учнів на уроки за розкладом: біологія, фізика, історія, географія.

Обладнання: секундомір, мірна стрічка

Завдання 2 «Маса та вага»

- Розрахувати середню масу команди.
- Визначити вагу та масу команди на Землі та на Місяці.

Обладнання: терези

Завдання 3 «Ребусна»

Кожен з нас неодмінно зустрічався з ребусами у повсякденному житті. Безперечно, найвідоміший та розповсюджений ребус виглядає так: і ♥ у.

РЕБУС - загадка-жарт, у якій слово або фраза зображені у вигляді малюнків, поєднаних з літерами, цифрами, нотами та іншими знаками. Ребус - одна з найпопулярніших та поширених ігор. Необхідно розгадати ребуси з тема «Фізика». Для створення ребусів можна скористатися генератором ребусів <http://rebus1.com/>.

Завдання 4 «Прилади»

За допомогою картинки з QR-кодом необхідно визначити вимірювальний прилад та назвати фізичну величину, яку цей прилад вимірює. Завдання можна розробити за допомогою програми <https://qr9.me/>

Завдання 5 «Фізичні явища»

Необхідно розподілити фізичні явища. Завдання можна розробити за допомогою програми <https://learningapps.org/>

Завдання 6 «Поетична»

У 60-х роках минулого століття відбулася широка суспільна дискусія під девізом: «Фізики чи лірики?». Під «фізиками» розумілися практично всі фахівці матеріальної сфери виробництва, особливо вчені, конструктори, винахідники, технологи, робочі високої кваліфікації. До «ліриків» відносили людей, які створюють духовні цінності, насамперед, художників, письменників, артистів.

Доведіть, що фізики можуть бути ліриками. Напишіть синквейн до слова ФІЗИКА

Рядок №1: ФІЗИКА

Рядок №2: Напишіть два слова-характеристики теми. Достатньо простого опису фактичних властивостей предмета, для вираження яких можна використовувати прикметники та/або причастя.

Рядок №3: Напишіть про ті здібності, якими володіє об'єкт з першого рядка - тих діях, які він виробляє. Використовуються три слова: дієслова та/або дієприкметники.

Рядок №4: Напишіть, які емоції і почуття викликає слово ФІЗИКА.

Рядок №5: Напишіть одне слово, якій відповідає темі і вашому відношенню до неї.

Наприклад:

Фізика.

Теоретична, експериментальна

Вивчає, визначає, доводить

Наука про природу, законах та явищах

Всесвіт

Завдання 7 «Грошова»

Перш ніж перейти до наступного завдання дайте відповіді на запитання:

- Скажіть, чи дають вам батьки кишенькові гроші?
- А якою валютою?
- А хто зображений на купюрі у 100 гривень?
- Чи присутні фізики на гривневих купюрах?

Але деякі країни зобразили фізиків на своїх грошах, так портрет Бенджаміна Франкліна знаходиться на сто доларовій купюрі США з 1914 року. Саме він як фізик:

- Ввів загальноприйняте тепер позначення електрично заряджених станів «+» і «-»;
- навів доказ електричної природи блискавки;
- встановив, що металеві вістря, з'єднані з землею, знімають електричні заряди з заряджених тіл навіть без зіткнення з ними і запропонував у 1752 році проект блискавководводу;
- висунув ідею електричного двигуна і продемонстрував «електричне колесо», що обертається під дією електростатичних сил;
- вперше застосував електричну іскру для вибуху пороху.

Ваше наступне завдання - переглянути добірку «дорогих фізиків», написати кого із видатних фізиків зображено на купюрах та розповісти про них. Команди називають по одному фізику по черзі. (Додаток 1)

Завдання 8 «Австралійський дощ»

Одну із станцій можна не оцінювати, а запропонувати учням порухатися.

Дощ – це явище природи. А як він починається ми зараз змодельуємо.

Усі стають у коло. Ведучий показує рух, усі повторюють його, поступово приєднуючись один до одного.

- Піднімається вітер (потираємо руки).
- Падають перші краплини дощу (клацання пальцями).
- Почалася справжня злива (плескаємо долонями по стегнах).
- Злива перетворилася на бурю (топаємо).
- Ось буря стихає (плескаємо долонями по стегнах).
- Закінчується дощ, падають останні краплі (клацання пальцями).
- Шумить тільки вітер (потираємо долоні).
- Австралійський дощ скінчився.
- Сонце (усі разом піднімають руки вгору).

Приклади завдання для знаходження нового етапу квесту

1. Щоб знайти номер наступного кабінету, вам необхідно додати порядковий номер оксисену та берилію. (Відповідь: $8+4=12$).

2. Підказку де наступне завдання ви знайдете в шкільній бібліотеці
На листку напис: Книга – це ключ до знань

Номер кабінету – кількість літер в цьому реченні (Відповідь: каб. №18)

3. Наступне завдання в кабінеті де ви вивчаєте одну з природничих наук. Ця наука, як і інші природничі науки вивчає природу і навколишній світ,

але вона також вивчає речовини та їх перетворення (Відповідь: хімія каб.№25)

4. Знайдіть порядковий номер Германія та поділіть його на 2, отримаєте номер кабінету (Відповідь: $32:2=16$)

5. Розшифруй слово. Вам дана таблиця азбуки Морзе. (Відповідь: **фізика**)

6. Ви зможете визначити місце (номер поверху) наступної станції розшифрувавши малюнок. (Відповідь: **1**)

7. Ви зможете визначити місце (номер поверху) наступної станції зробивши математичні дії:

Додати день та місяць народження Т.Г. Шевченка. ($9+3=12$)

Результат поділити на 6. ($12/6=2$)

Додати порядковий номер гідрогену (водень). ($2+1=3$) (Відповідь: каб.№3)

Додаток 1

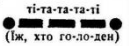
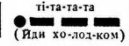
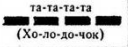
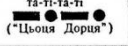
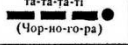
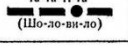
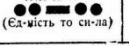
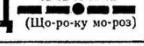
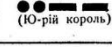
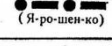
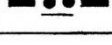
Додаток 2

Періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва																												
Період	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII													
1	1	H Горючий водень	2	He Гелій																								
2	3	Li Літій	4	Be Берилій	5	B Бор	6	C Карбон	7	N Нітроген	8	O Оксиген	9	F Фтор	10	Ne Неон												
3	11	Na Натрій	12	Mg Магній	13	Al Алюміній	14	Si Силіцій	15	P Фосфор	16	S Сірка	17	Cl Хлор	18	Ar Аргон												
4	19	K Калій	20	Ca Кальцій	21	Sc Скандій	22	Ti Титан	23	V Ванадій	24	Cr Хромен	25	Mn Манган	26	Fe Залізо	27	Co Кобальт	28	Ni Нікель	29	Cu Мідь						
5	29	Cu Мідь	30	Zn Цинк	31	Ga Галій	32	Ge Германій	33	As Арсен	34	Se Селен	35	Br Бром	36	Kr Криптон												
6	37	Rb Рубідій	38	Sr Стронцій	39	Y Ітрій	40	Zr Зірконій	41	Nb Ніобій	42	Mo Молибден	43	Tc Технецій	44	Ru Рутеній	45	Rh Родій	46	Pd Паладій								
7	47	Ag Срібло	48	Cd Кадмій	49	In Індій	50	Sn Свинець	51	Sb Стантон	52	Te Телур	53	I Йод	54	Xe Ксенон												
8	55	Cs Цезій	56	Ba Барій	57	*La Лантан	72	Hf Гафній	73	Ta Тантал	74	W Вольфрам	75	Re Реній	76	Os Осмій	77	Ir Ірідій	78	Pt Платина								
9	79	Au Золото	80	Hg Ртуть	81	Tl Талій	82	Pb Свинець	83	Bi Висмут	84	Po Полоній	85	At Астат	86	Rn Радон												
10	87	Fr Францій	88	Ra Радій	89	**Ac Актиній	104	Unq Унквад	105	Unp Унпентад	106	Unh Унхексад	107	Uns Унсептад	108	Uno Уноктад	109	Uue Унектад	110	Uuh Унхектад	111	Uul Унлуктад						
Висі оксиди		R ₂ O		RO		R ₂ O ₃		RO ₂		R ₂ O ₅		RO ₃		R ₂ O ₇		RO ₄												
Легкі водні розчини								RH ₄		RH ₃		H ₂ R		HR														
*Лантаноїди	58	Ce	59	Pr	60	Nd	61	Pm	62	Sm	63	Eu	64	Gd	65	Tb	66	Dy	67	Ho	68	Er	69	Tm	70	Yb	71	Lu
*Актаноїди	90	Th	91	Pa	92	U	93	Np	94	Pu	95	Am	96	Cm	97	Bk	98	Cf	99	Es	100	Fm	101	Md	102	No	103	Lr

Додаток 3

Таблиця азбуки Морзе

$$\begin{aligned} \bullet + \bullet &= 10 \\ \bullet \times \square + \square &= 12 \\ \bullet \times \square - \triangle \times \bullet &= \bullet \\ \triangle &= ? \end{aligned}$$

А 	І 	Т
Б 	Ї 	У
В 	Й 	Ф
Г 	К 	Х
Ґ 	Л 	Ц
Д 	М 	Ч
Е 	Н 	Ш
Є 	О 	Щ
Ж 	П 	Ю
З 	Р 	Я
И 	С 	Ь

Мосійчук І.А.,
вчитель зарубіжної літератури,
російської мови, захисту Вітчизни (ОМЗ для дівчат)
Висоцька загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів
Висоцької сільської ради, Дубровицького району
Рівненська область, Україна

«ХТО – НЕБУДЬ У ЦЬОМУ СВІТІ ОБОВ'ЯЗКОВО СТВОРЕНИЙ ДЛЯ ТЕБЕ...»

((Індійська мудрість)) Поетизація високого почуття, розкриття його сутності у поезії К. Симонова «Жди мене...» 7 клас)

Мета: ознайомити учнів із поезією К. Симонова «Жди мене...»; удосконалювати навички виразного читання поезії, вміння орієнтуватися у змісті твору; розвивати мовлення учнів, їхню уяву, навички висловлення власних думок, творчі здібності, бажання фантазувати; переконати учнів у потребі постійно підвищувати культуру мовлення; виховувати любов до поетичного слова.

Обладнання: матеріал для створення кластера, стікери, кроссенс, картки, квітка ЖИТТЯ, пам'ятки, хмаринки слів - вислови відомих людей про кохання, запис душевної мелодії, романс за віршем «Жди мене...», молитва за Україну, ілюстрації

Тип уроку: урок формування компетентності вчитися упродовж життя
НЛ – 2

Присутні: учителі, батьки, представники Висоцької ОТГ

Епіграф: Кохати – значить бачити диво, яке не бачать інші...

Франсуа Моріак

ПЕРЕБІГ уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

ВЧИТЕЛЬ.

Створення емоційного настрою. ВЧИТЕЛЬ. (ЗВУЧИТЬ повільна мелодія)

Любі діти, шановні гості, звертаюся до вас мовою землі святої, мовою матері кожного із нас. Бо вона, мова, є найбільш живим, найбільш різностороннім та міцним зв'язком, що об'єднує минулі, сучасні і прийдешні покоління народів в одне велике, історично живе ціле.

Слово дійшло до нас через віки. Саме воно допоможе сьогодні нам з вами поговорити (уже вкотре!) про кохання. Виявляється, це почуття - чи не найголовніше у повсякденному житті. Для того, щоб збагнути, навіщо людині воно потрібне, треба передусім визначити, що це таке. Кожна людина кохання розуміє по-своєму, адже воно багатогранне...

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Робота у групах із хмаринками слів «Відомі люди про кохання»
(завдання: прочитати вислів на хмаринці та прокоментувати його):

- Кохання — це бажання бути коханим. (Платон)

- Кохати — означає забути про себе. (Ж.Ж. Руссо)

- Кохання ніколи не вимагає, воно завжди віддає. (Франсуа де Ларошфуко)

- Кохати –значить бачити диво...(Франсуа Моріак)
ХМАРИНКА ДЛЯ ГОСТЕЙ:

- Кохати –значить жити життям того, кого кохаєш. (Лев Толстой).

ІІІ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

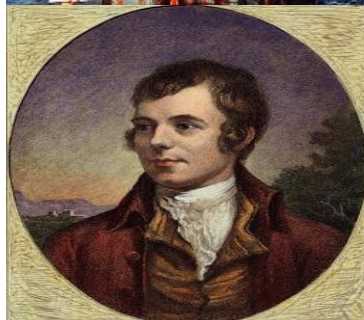
Звучить повільна мелодія. Вчитель: Нині ми говоритимемо про найсвітліше, найсвятіше й найпрекрасніше почуття — кохання, яке несе із собою мир. Торкнемося своїми серцями цього дива, що змінює увесь світ і нас у ньому, робить людей кращими, добрішими, благороднішими! Услід за митцями різних часів і народів продовжимо подорож до казки любові, аби спробувати розгадати загадку її вічності.

РОБОТА В ГРУПАХ: створити кластер на тему І - «Кохання», ІІ - «Дружба», ІІІ – «Мир». Пояснити, чи пов'язані між собою кохання, дружба, мир

МІКРОФОН: У яких творах, що ми аналізували, іде мова про це почуття?

АНАЛІЗ КРОССЕНСА:

Роберт Бернс

**Джин Армор
Роберт Бернс**

Любов

*Моя любов — рожевий квіт
В весінньому саду,
Моя любов — веселий спів,
Що з ним я в світ іду.
О, як тебе кохаю я,
Єдина моя!
Тому кохання не змліть,
Хоч висхнуть всі моря.
Нехай посхнуть усі моря,
Потануть брили скал,
А ти навек любов моя, —
Аж згасне сонця пал.
Прощай, прощай, мій рідний край,
Прощай, моя любов,
Та де б не був я, мила, знай —
Прийду до тебе знов!
Переклад Миколи Лукаша*

Амалія, кузина Гейне

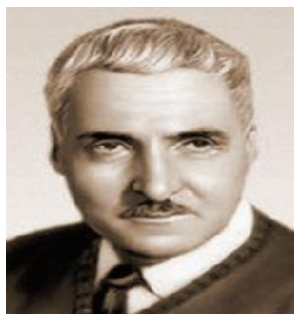
Генріх Гейне

Генріх Гейне

*Коли настав чудовий май,
Садочків розвивання,
Тоді у серденьку моїм
Прокинулось кохання.
Коли настав чудовий май,
І пташок щебетання,
Тоді я милій розказав
Мою журбу й кохання.
Перекладач: Леся Українка*

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ РОБОТА З ЕПІГРАФОМ ДЕМОНСТРАЦІЯ портрету

Костянтин Симонов

Валентина Серова

ВЧИТЕЛЬ. Таким дивом стало кохання для Костянтина Симонова.

Він, К. Симонов, сказав своє вагоме слово в прозі, поезії, драматургії, літературній критиці, публіцистиці, в редакторській роботі. К.Симонов прожив життя, насичене подіями величезної історичної важливості. І рухався він по ній не як пасажир, а був активним учасником цих подій.

ПОВІДОМЛЕННЯ УЧНІВ ПРО ПОЕТА. Інтерес до творчості К. М. Симонова залишається високим. За неповними даними всього вийшло понад 600 видань його книг на 44 мовах загальним тиражем понад 60 млн. примірників.

Значне місце в поезії К. М. Симонова займає любовна лірика. Війна не знищила в цій людині здатність любити, тонко відчувати добро і милуватися прекрасним. Крім того, спогади про довоєнне життя, про дні, проведені з коханими, дуже потрібні були на передовій.

Любов до жінки, жіноча вірність і солдатська доблесть виявилися нерозривно пов'язаними в ліричному циклі «З тобою і без тебе». Він створювався в основному в 1941-1942 роках, але періодично поповнювався аж до 1954 року.

Збірник відрізнявся новаторством в розкритті людських переживань, глибоким психологізмом любовної лірики в контексті військової теми.

Серце цієї збірки - вірш «Жди мене»- для сотень людей став клятвою вірності, символом святості подружніх уз. Газетні вирізки з дорогими рядками чоловіки і жінки дбайливо зберігали в нагрудних кишенях, вчили напам'ять.

Якою ж була історія створення цього вірша?

Повідомлення про історію створення вірша (Виступ учня).

З листа Костянтина Михайловича Симонова читачеві (1969 рік): «У вірша «Жди мене» немає ніякої особливої історії. Просто я поїхав на війну, а жінка, яку я любив, була в тилу. І я написав їй лист у віршах ...»

Ім'я коханої жінки поета – Валентина Серова.

Спочатку вірш не призначався для публікації - як надто особисте. Проте Симонов неодноразово читав його друзям. Вперше він читає його в жовтні 1941 року на Північному фронті, своєму товаришу - фотокору Григорію Зельмі, і для нього ж переписує вірш з блокнота, ставлячи дату: «13 жовтня 1941 року, Мурманськ». 9 грудня 1941 року читає його в радіоефірі.

На основі відгуків в кінці 1941 - початку 1942 року все - таки погодився віддати вірш в друк. Симонов намагався опублікувати поезію в газеті «На штурм» (друкованому органі 44-ї армії), і в «Червоній зірці», де тоді працював, однак обидва видання йому відмовили. Вперше його було надруковано в «Правді» 14 січня 1942 року.

Виразне читання вірша «Жди мене» у виконанні К.Симонова (перегляд відеоролика)

ГРА «ВІНОК ЕМОЦІЙ». Завдання: із поданого переліку вражень і почуттів назвати та прокоментувати два слова, що відповідають вашому стану душі після прослуховування твору (до цього виду роботи залучаються і гості уроку): задумливість, співчуття, смуток, захоплення, спокій, переживання, радість, журба, розчарування, печаль.

ПОВТОРНЕ ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ «ланцюжком» мовою оригіналу

*Жди меня, и я вернусь.
Только очень жди,
Жди, когда наводят грусть
Желтые дожди,
Жди, когда снега метут,
Жди, когда жара,
Жди, когда других не ждут,
Позабыв вчера.
Жди, когда из дальних мест
Писем не придет,
Жди, когда уж надоест
Всем, кто вместе ждет.
Жди меня, и я вернусь,
Не желай добра
Всем, кто знает наизусть,
Что забыть пора.
Пусть поверят сын и мать
В то, что нет меня,
Пусть друзья устанут ждать,
Сядут у огня,
Выпьют горькое вино
На помин души...
Жди. И с ними заодно
Выпить не спеши.
Жди меня, и я вернусь,*

*Всем смертям назло.
Кто не ждал меня, тот пусть
Скажет: — Повезло.
Не понять, не ждавшим им,
Как среди огня
Ожиданием своим
Ты спасла меня.
Как я выжил, будем знать
Только мы с тобой,-
Просто ты умела ждать,
Как никто другой.*

«КОЛО ІДЕЙ» 1. Яке слово є ключовим у вірші?

2. Чому слово **жди** неодноразово повторюється у вірші?

3. Назвіть образи природи, що вказують на тривалість розлуки ліричного героя з коханою?

4. Які почуття утверджуються у вірші?

СЮЖЕТНО - РОЛЬОВА ГРА «СЛІДСТВО ВЕДУТЬ ЧИТАЧІ»

Мета: вчити дітей орієнтуватися залежно від ситуації; розвивати увагу, кмітливість; виховувати ціннісне ставлення до людей.

Вчитель. Дуже добре, діти, коли у людини багато друзів. Недаремно народна мудрість говорить: «Поділися з другом радістю – і вона подвоїться, поділися горем – воно стане менше вдвічі».

А як думаєте ви?..Тож давайте ми з вами, провівши так зване слідство, проаналізуємо поезію (бесіда за змістом твору)

ДИДАКТИЧНА ГРА «ЕРУДИТ». Завдання: визначити тему та ідею твору. Назвати художні засоби, які використовує автор у творі (з опорою на картку – помічник). Декілька записати до наплічника знань.

ТВОРЧА РОБОТА: намалювати уривок із поезії, користуючись схемою «Кольористика поезії». Визначити, які кольори переважають (беремо перші чотири рядки). Чи відповідає кольористика поезії темі та ідеї? Схеми занести до наплічників знань:

А – ЧЕРВОНИЙ

Я – ЯСКРАВО – ЧЕРВОНИЙ

О – ЖОВТИЙ АБО БІЛИЙ

Е – ЗЕЛЕНИЙ, ЖОВТО – ЗЕЛЕНИЙ

И – ТЕМНО – КОРИЧНЕВИЙ АБО ЧОРНИЙ

І – СИНІЙ, СВІТЛО – СИНІЙ, БЛАКИТНИЙ

У – СИНЬО- ЗЕЛЕНИЙ, ФІОЛЕТОВИЙ

Ю – БУЗКОВИЙ

Р. ЯКОБСОН ВВАЖАВ, ЩО ВСІ ПРИГОЛОСНІ ЧОРНО – БІЛІ.

ТРВЗ «ТОЧКА ЗОРУ». Мета: навчати дітей розуміти й поважати точку зору співрозмовника.

ВЧИТЕЛЬ. А. Чехов часто повторював: «В людині все має бути прекрасним: і обличчя, і одяг, і душа, і думки ...»

1. Як ви думаєте, що мав на увазі автор цих рядків?

2. Якою повинна бути Людина?

(Заслуховуємо думки учнів).

ВЧИТЕЛЬ. Тобто, людина повинна мати не тільки розум, а й душу.

ПРОБЛЕМНЕ ЗАПИТАННЯ: А чи такими були герої твору

К. Симонова? Чи були вони людяними, добрими, уважними по відношенню до оточуючих? (Заслуховуємо відповіді учнів).

ВЧИТЕЛЬ. А що ж автор говорить про них? Відповідь на запитання дати, використовуючи рядки із твору.

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА «НАДМЕМО КУЛЬКУ» (за методикою О. Стрельнікової):

Я – могутня людина: вдихаємо носом повітря – «надуваємо щічки», притримуємо повітря в собі на короткий час і руки піднімаємо вгору, видихаємо ротом – руки вниз. Вправу варто повторити декілька разів.

РОЗМИНКА – робота з манкою: зобразити почуття, яке викликає у вас кохання.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ГРА «ПРЕДСТАВЛЯНДІЯ». Завдання: створити портрет одного із героїв твору, використовуючи пам'ятку (пам'ятку отримує кожен учень). Пояснити роль цього героя у творі, розкрити ставлення автора та своє ставлення до нього.

Пам'ятка «Учімося створювати портрет героя»

1. Портрет героя може бути повним або вибіркоким, частковим. Створюючи його, ми, насамперед, аналізуємо враження від знайомства з героєм.

2. Спочатку потрібно пригадати ті особливості поведінки та деталі зовнішності героя, які найбільше вражали та розкрили певні риси його характеру.

3. Необхідно згадати яскравий вчинок або реакцію героя на зовнішні обставини й записати висновки з цього.

4. Потрібно визначити характерні риси персонажа (активний – пасивний, смішний – серйозний, гарний – відразливий, добрий – злий). Свої думки варто ілюструвати цитатами.

5. Після цього потрібно перечитати нотатки.

6. Не обмежуючись описом героя, доцільно заглибитися в його внутрішній світ, показати у взаєминах з іншими людьми, в дії.

СЮЖЕТНО – РОЛЬОВА ГРА «Глухонімія».

ВЧИТЕЛЬ. Уявіть, діти, що ви не можете говорити, а хочете розповісти про подію. Зобразіть її.

Така вправа допоможе учням навчитися переборювати свої стереотипи.

ВПРАВА «ТЕРЕМОК». Учитель роздає учням картки із частинами прислів'їв. Потрібно правильно скласти прислів'я, проаналізувати його, опираючись на зміст твору. А коли усі прислів'я складено, учням потрібно побудувати із них своєрідний теремок подій твору:

Поспішай ...

...і у воді не тоне.

Добра справа ...

...робити добро.

Не встояти ...

... злу проти добра

«КОЛО ІДЕЙ». Якось Б. Пастернак сказав: «Подібно до оригіналу, переклад повинен справляти враження життя, а не словесності...». Що мав він на увазі? Свою думку доведіть, опираючись на переклад поезії Симонова:

Жди мене

Костянтин Симонов

Переклад Ірини Фісак

Жди мене, я повернусь,

Віри не втрачай.

Коли осінь сіє сум,

Ти мене чекай.

Жди у спеку й заметіль,

Що летить в вікно,

Коли інших вже ніхто

Не чекав давно,

І коли з далеких місць

Не ідуть листи.

Жди, коли набридли всім

Лиш чекаєш ти.

Жди мене, я повернусь,

Вір, хоч проти нас

Ті, хто знають наперед,

Що забути час.

Хай повірять мати й син,

Що мене нема,

Друзі будуть говорить,

Що ти ждеш дарма,

І зберуться пом'януть.

Але ти чекай,

З ними на спомин душі

Пить не поспішай.

Жди мене, я повернусь

Всім смертям на зло.

Скажуть всі, хто не чекав:

— Пощастило знов.

І не зможуть зрозуміть,

Що в огні війни

Рятувала кожну мить

Ти життя мені.

Як я вижив в світі зла,

Знаєм ти і я:

Мене віра вберегла

І любов твоя.

ВЧИТЕЛЬ. Поезія «Жди мене...» користується великою популярністю. Недаремно вона покладена на музику. І чудовий романс з такою ж назвою звучить у душі кожної людини. **СЛУХАЄМО РОМАНС**

Вірш Костянтина Симонова «Жди мене...» проник в серця і душі не лише воїнів, а й жінок, які вірно чекали своїх коханих з фронту. Зауральські жінки написали відповідь на лист К. Симонова: «Жду тебе». Новостворена поезія доброю звісткою полетіла на фронт:

Жду тебя
Жду тебя, хороший мой.
Очень крепко жду.
Жду уральскою зимой,
Жду весной в цвету
Жду тебя, и дни бегут,
Гаснут вечера.
И со мною вместе ждут
Все, кто ждал вчера.
Ждут по-прежнему друзья,
Всей душой любя.
Что ни делала бы я,
Это для тебя.
Для тебя припасено
Все давным-давно,
И початое вино
Выпьем мы вдвоем.
Снятся мне твои черты,
Где же ты теперь?
Жданный мой, когда же ты
Постучишься в дверь.
Верно, ты придешь опять,
Ласковый, родной.
Милый, я умею ждать,
Как никто другой.

ІКР «СЕНКАН». Завдання: створити сенкан до твору.

«ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ». Проблемне запитання: «Як ви думаєте, чи можна створити пам'ятник коханню? Яким ви його уявляєте?» (Словесно описати розмір пам'ятника, кого можна зобразити, де можна поставити цей пам'ятник). При «створенні пам'ятника коханню» використовувати твори Гріна, Гейне, Бернса.

Під час відповіді необхідно дотримуватись формули щодо висловлювання думки (зразок отримує кожен учень):

- я вважаю, ... (вислови свою думку);
- тому що ... (поясни свою пропозицію);
- наприклад ... (наведи факти);
- таким чином ... (зроби висновок).

КОЛЕКТИВНА РОБОТА: Завдання: заповнити «КВІТКУ ЖИТТЯ» (кожен учень на стікері записує свою думку відносно того, сподобалася поезія чи ні та прикріплює до квітки).

V. ПІДСУМОК

ГРА «Я - КОРЕСПОНДЕНТ». *Вчитель.* Цей твір і після війни не втратив свого значення. Як ви вважаєте, у чому полягає актуальність вірша у наш час? Чому такі твори нам потрібні? (Дати відповідь з опорою на ілюстрації)

УЧИТЕЛЬ ДАЄ (на фоні музики) УЧНЯМ СЕРДЕЧКА ІЗ ПОБАЖАННЯМИ і озвучує домашнє завдання

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати виразне читання напам'ять однієї із поезій (Бернс, Гейне, Симонов).

2. Написати лист до автора (героя) поезії (за вибором)

На завершення уроку звучить МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Література

1. Група «Маханаим». «Боже, Україну збережи...». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://youtube.com/watch?v=j64nbukAlhs>

2. Красива музика [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://youtube.com/watch?v=JZZ3y30leUM>

3. Романс «Жди мене» - у виконанні Д. Хворостовського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://youtube.com/watch?v=bMJy1t2XH04>

4. Симонов К. Жди мене. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://youtube.com/watch?v=Sr1NEPFbRms>

5. Симонов К. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Симонов_Костянтин_Михайлович

Нестеренко О.Ю.,
вчитель історії та правознавства
*Шостаківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів,
с. Шостакове, Миколаївська область, Україна*

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЗАСОБАМИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Поняття «критичне мислення» використовується в методичній літературі вже близько 50 років. З 1956 року, коли Бенджамін Блум розробив таксономію пізнавальних здібностей, «критичне мислення» означає мислення вищого рівня [5, с. 7].

Для української дидактики і методики навчання ідея розвитку критичного мислення є достатньо новою. Як і в інших державах пострадянського простору, в Україні інтерес до розвитку критичного мислення як освітньої інновації з'явився наприкінці XX століття [3].

Критичне мислення є мислення самостійне. Коли урок будується на принципах критичного мислення, кожен учень формулює свої ідеї, оцінки і переконання незалежно від інших. Самостійність є перша і, можливо, найважливіша характеристика критичного мислення.

Критичне мислення пов'язане із знаннями, базується на ньому. Інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення.

Критичне мислення починається з постановки питань із з'ясування проблем, які потрібно вирішити.

Американський філософ і педагог Джон Дьюї вважав, що критичне мислення виникає тоді, коли учні починають займатися конкретною проблемою [6, с. 7].

Критичне мислення потребує переконливого аргументування. Критично мисляча людина знаходить власне розв'язання проблеми і підкріплює його розумними, аргументованими доводами.

Критичне мислення є мислення соціальне. Всяка думка перевіряється і відточується. Педагоги, що працюють у русі критичного мислення, завжди прагнуть використовувати на своїх заняттях різні види парної та групової роботи, включаючи проведення дебатів і дискусій, а також різні способи оприлюднення письмових робіт учнів.

На основі багатьох психолого-педагогічних досліджень можна стверджувати, що під критичним мисленням розуміється тип мислення, який характеризується самостійністю, організованістю, цілеспрямованістю, практичністю та рефлексивністю і дає можливість людині здійснювати оцінку, обґрунтування і вибір власної позиції, думок, дій, вчинків, поведінки [5, с. 8].

Розроблено велику кількість прийомів і методів, які дозволяють не тільки засвоїти навчальний предмет, але й розвивати в учнів це, саме критичне мислення. Пропоную розглянути розробку уроку із використанням прийомів і методів критичного мислення.

Тема уроку: «Зрушення в житті українського села»

Клас: 10

Мета:

✓ Навчити характеризувати процеси пов'язані зі становленням колгоспної системи, суцільної колективізації, визначати причини та наслідки Голодомору 1932-1933 рр., пояснювати застосовувати поняття «колективізація», «колгосп», «радгосп»;

✓ Розвивати та удосконалювати навички критичного мислення, усного мовлення, роботи в групах;

✓ Виховувати громадянську компетентність, почуття патріотизму до історичного минулого своєї Батьківщини.

Очікуванні результати

Після уроку учні зможуть:

✓ Пояснювати процес становлення суцільної колективізації;

✓ Визначити причини та наслідки Голодомору 1932-1933 рр.;

✓ Пояснювати поняття та терміни: «колективізація», «колгосп», «радгосп», «Голодомор»;

✓ Працювати з картою;

✓ Працювати в групах.

Основні терміни та поняття: «колективізація», «колгосп», «радгосп», «Голодомор».

Основні дати: 1929 - 1940 рр. - суцільна насильницька колективізація 1932 - 1933 рр. – Голодомор.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: настінна карта «Україна в 20-30 рр. XX ст.», атлас, підручник «Історія України, 10 клас» за ред. В. Власова.

Хід уроку

Вступна частина

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

Історичний диктант

1928-1932 рр. – період I п'ятирічки.

1928 р. – Шахтинська справа.

1932 р. – відкриття Дніпрогесу.

1933- 1937 рр. – період II п'ятирічки [1, с. 678].

Соціальна індустріалізація – комплекс заходів, що мав на меті модернізацію промисловості [2, с. 139].

Робота з картою

Покажіть на карті найбільші промислові центри України в період індустріалізації.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

Метод «Асоціативний куц» використовується для організації ідей, думок з приводу теми [5, с. 21].

Які у вас асоціації зі словом «колективізація»?

Орієнтовні відповіді:

Прийом «Слово вчителя»

На сьогоднішньому уроці ми з вами розглянемо які зрушення відбувались в житті українського села в умовах суцільної колективізації.

Основна частина

IV. Вивчення нового матеріалу

План

1. Суцільна колективізація: причини, методи, наслідки.
2. Голодомор 1932-1933 рр.
3. Становлення колгоспної системи.

1) Суцільна колективізація: причини, методи, наслідки

Вчитель розкриває питання за допомогою прийому «Що? Де? Коли? Як?», учні ведуть відповідні записи в зошиті у формі тез.

Категорія учнів: 6 -10 класи

Кількість учасників – 5 –15 .

Даний прийом може використовуватись у будь якій частині уроку (вступна, основна, закріплення). Для мотивації: відповідаючи на питання учні прогнозують, що вони вивчатимуть на уроці. При вивченні певного питання, розкритті теми, а також для підведення підсумків уроку.

Алгоритм прийому

Учні відповідають на запитання

Що? – іменник, подія чи явище. Якщо прийом застосовується у вступній частині уроку, то це може бути тема.

Де? – географічні рамки події (Де відбувається дана подія чи явище?)

Коли? – визначення хронологічних рамок події чи явища (Коли відбувались дані події чи явища?)

Як ? – вказати як відбувалась подія (причини, хід подій або періоди, наслідки)

Прийом «Що? Де? Коли? Як?»

Що? – Суцільна колективізація

На XV з'їзді ВКП (б) у 1927 р. прийнято рішення про колективізацію сільського господарства.

У 1929 р. розпочато суцільну насильницьку колективізацію - перехід від одноосібного до колективного, а по суті - державного, господарства на селі[9, с. 323].

Причин проведення колективізації було декілька. Економічна - для здійснення індустріалізації був потрібен хліб, щоб прогодувати масу працюючих у місті і продати його за кордон для отримання коштів на придбання устаткування й матеріалів. А в такій кількості купити хліб держава

- за відсутністю коштів - була неспроможна, тому й вирішили просто його забрати. Політична - згідно з марксизмом селяни вважалися дрібною буржуазією, якій не місце у соціалістичній державі. Селян треба було перетворити у найманих сільськогосподарських робітників - тобто забрати у них землю і продукти, які вони виробляли.

Мета колективізації - створення колективних господарств з максимальним рівнем усупільнення: комун і артільей. Це давало змогу правлячій партії безконтрольно розпоряджатися ресурсами села [9, с. 324].

Де?

За темпами колективізації СРСР був поділений на регіони:

- Північний Кавказ і Поволжя мали бути колективізовані до весни 1932 року;

- Україна і Білорусія - до весни 1933 року;

- решта території СРСР - до весни 1935 року [2, с. 143].

Коли? 1929 - 1940 рр. - суцільна насильницька колективізація

Як? Методи колективізації та наслідки

Суцільна колективізація, на думку Й.Сталіна, мала забезпечити нерівноцінний обмін між містом і селом, полегшити викачування сільськогосподарських ресурсів у державний бюджет для прискорення індустріалізації, ліквідувати заможне селянство - так званих «куркулів» - як «ворогів радянської влади», поставити під повний контроль тоталітарної держави селянина-власника, змушеного стати найманим сільськогосподарським працівником, позбавленого знарядь виробництва, обмеженого в громадянських правах, слухняного виконавця волі партійно-державної бюрократії[9, с. 325].

На перших порах колективізація розглядалася як один із засобів розв'язання хлібозаготівельних криз. Досвід ліквідації кризового становища із зернозаготівлями 1927-1929 рр. підказав Сталіну, що не так просто купувати у селян зерно за директивними цінами. Краще було б установити повний політичний та економічний контроль над селянством, ліквідувати ринок, і проблема заготівельних криз сама собою вичерпається, оскільки селянину нікуди буде подітися[9, с. 321].

Звичайно, селяни-власники не виявляли навіть найменшого бажання відмовлятися від своїх господарств. Вони змушені були робити це тільки під загрозою їх неминучої ліквідації.

Суцільна колективізація спочатку прийняла форму організації артільей, що більше нагадували комуну, з усупільненням корів, дрібної худоби й птиці. Реакцією селян на такі брутальні дії з боку влади стали продаж або забій худоби, псування реманенту. В багатьох місцевостях мали місце антиколгоспні та антирадянські виступи.

З метою виправлення становища, що склалося на селі, 2 березня 1930 р. газета «Правда» надрукувала статтю Й.Сталіна «Запаморочення від успіхів» і нову редакцію Примірного статуту сільгоспартілі. У статті засуджувалися «перегини» по відношенню до селянства, а відповідальність за них повністю перекладалася на місцевих керівників. Наголошувалося на дотриманні

принципу добровільності при утворенні колгоспів. Статут сільгоспартілі надавав колгоспникам право мати корову, іншу живність, та головне, присадибну ділянку. 14 березня ЦК ВКП(б) прийняв постанову «Про боротьбу з виправленнями партлінії в колгоспному русі», яка вимагала від місцевих парторганізацій усунути допущені помилки і зосередити увагу на господарському й організаційному зміцненні колективних господарств. Як покаже майбутнє, все це було тактичним ходом Сталіна з метою притупити невдоволення селянства.

Головним критерієм у визначенні куркуля був суб'єктивний більшовицький підхід - хто найбільше має на селі засобів виробництва й використовує найману працю, той і є експлуататором. Оскільки багато куркульських родин було знищено під час громадянської війни, то заможними ставали ще недавно бідні селяни, які розбагатіли за роки НЕПу завдяки праці всіх членів родини, ощадливості та хазяйновитості. З метою успішного здійснення суцільної колективізації Сталін вирішив знищити весь цей прошарок селянства, до складу якого зарахували й тих селян, які опиралися усупільненню. При цьому статус незаможника аж ніяк не гарантував безпеку противникам колективізації - їх оголошували «підкуркульниками» й піддавали репресіям [9, с. 321].

Тиск держави на заможне селянство розпочався вже на початку 1928 р., коли з метою подолання хлібозаготівельної кризи на селянські господарства накладали конкретні завдання щодо продажу хліба по занижених цінах. Селян, які не виконували цих рішень, спочатку штрафували, а у разі повторної «неслухняності» продавали їхнє майно з торгів.

Відчувши на собі тиск тоталітарної державної машини, заможні господарі змушені були продавати своє майно й худобу, кидати землю і тікати до міста в пошуках роботи на новобудовах. Внаслідок цього кількість заможних господарств невпинно зменшувалася.

Прискорення колективізації остаточно вирішило долю заможного селянства. 27 грудня 1929 р. на Всесоюзній конференції аграрників-марксистів Сталін оголосив завдання «ліквідації куркульства як класу». Порядок розкуркулення визначався постановою ЦК ВКП(б) від 30 січня 1930 р. «Про заходи у справі ліквідації куркульських господарств у районах суцільної колективізації», згідно з якою, господарства, які підлягали ліквідації, поділялися на три категорії [1, с. 422].

До першої відносилися «учасники та організатори антирадянських виступів і терористичних актів» (відповідно до рішень судових органів вони мали бути ізолювані у в'язницях або таборах), до другої - ті, хто «здійснював менш активний опір» кампанії розкуркулювання (їх разом із сім'ями висилали в північні й східні райони СРСР), до третьої - розкуркулені, що не чинили ніякого опору (вони одержували зменшені земельні ділянки за межами колгоспних земель) [1, с. 425].

Списки куркулів з поділом на категорії мали складатися за рішеннями наймитсько-бідняцьких зборів або сільських сходів та затверджуватися

виконавчими комітетами. По суті кампанія «ліквідації куркульства як класу» була формою репресій проти всього селянства.

Зафіксовано багато випадків дикого свавілля місцевих активістів. Наприклад, у деяких селах до списків на розкуркулення заносили всіх селян: бідняків, середняків і так званих куркулів. Часто забирали не лише землю та худобу, а й продукти харчування та речі особистого вжитку. Розкуркулювання позбавляло селян засобів існування, призводило до масової безпритульності «куркульських дітей», до їхніх поневірянь та голоду.

Колективізація призвела до утвердження на селі командної економіки шляхом одержавлення новоутворених сільгоспартілей, знищення економічних стимулів до праці в селян. Тепер продрозкладка здійснювалася не індивідуально, як у роки громадянської війни, а колективно, у формі обов'язкових хлібопоставок колгоспами[1, с. 425].

У теорії примушування селян вступати в колгоспи вважалося як перегин, а на практиці завдяки репресивним заходам влади колективізація розгорталася. Більшовицьке центральне керівництво через місцевих урядовців продовжувало методично за допомогою адміністративних й економічних заходів (через посилення оподаткування, погрози розкуркулення, обмеження землекористування тощо) тиснути на селян-одноосібників. Тому більшість з тих, хто залишився на селі, не мав іншого вибору, як податися до колгоспів, кількість яких з 1931 р. знову невпинно зростала.

Колективізація з року у рік супроводжувалася зменшенням валових зборів зернових культур. Селяни масово забивали власну велику рогату худобу, свиней, овець, кіз. Їх поголів'я за 1928-1932 рр. зменшилося у більш ніж два рази. В ході колективізації була ліквідована мережа підприємств й організацій сільськогосподарської кооперації, яка успішно розвивалася протягом 20-х років.

У 1932 р. в містах було запроваджено паспортну систему. Селянам влада паспорти не видала з метою прикріплення їх до землі, що стало своєрідним відродженням кріпосного права.

Єдиною мізерною поступкою держави для колгоспників стали присадибні ділянки. У громадському господарстві - колгоспі - люди мали працювати майже задарма, за відсутності всякої мотивації до продуктивної праці. Головним обов'язком колгоспників ставало виконання держпоставок, які заздалегідь не визначалися. Ціни на сільськогосподарську продукцію, що передавалася в розпорядження держави, були занижені. До того ж інфляція взагалі робила їх символічними. План колгоспам на здавання сільгосппродукції встановлювався максимально наближеним до зібраного урожаю. Після його виконання для розподілу за трудоднями, як правило, вже нічого не лишалося. Доводилося розраховувати лише на власні присадибні ділянки та домашню живність.

В умовах тоталітарного режиму зміни соціального складу селянства проходили за трьома головними напрямками: знищення заможних верств; перетворення колгоспного селянства внаслідок насильницького примусового об'єднання селянських мас у колективні господарства в саму найчисельнішу

групу сільського населення; формування нових соціальних груп, які б відповідали потребам і запитам адміністративно-командної системи.

Реально більшість селян було об'єднано в колгоспи до 1933 року, а на 1940 р. колективізовані 96,9% селянських дворів. Головним методом здійснення цього процесу став терор проти селянства. Особливо нещадно боролися проти заможних селян - "куркулів", які вперто не бажали йти у колгоспи. "Розкуркулено" 15% селянських господарств, хоча куркулів, за офіційною статистикою, налічувалося не більш 4%. Трагічні результати колективізації - повна дезорганізація сільськогосподарського виробництва, його хронічне відставання, скорочення поголів'я худоби у 2-2,2 рази, голодомор 1932 - 1933 років, від якого тільки в Україні загинули від 3 до 7 млн. чоловік[1, с. 424].

Невід'ємною складовою частиною суспільного життя став терор проти всіх верств населення, який масово охопив країну наприкінці 20-х років. "Стара" інтелігенція, яка вижила у 20-ті роки, майже вся була знищена в ході сфабрикованих процесів - "шахтинської справи" (1928 р.), процесами над "Промпартією", "Спілкою Визволення України" (1930 р.) тощо. Найбільш активна і працелюбна частина селянства знищена ,в ході колективізації. У містах уведено у дію закон, за яким робітник за найменший проступок звільнявся з роботи, лишався картки споживача з подальшим виселенням його з квартири, запроваджено паспортну систему. В другій половині 30-х років розстріляно верхівку Червоної Армії - з п'яти маршалів залишився один. Тільки у Київському військовому окрузі репресовано більше 40 тисяч військових. Кадрів не вистачало, і багатьма полками командували лейтенанти[1, с. 425].

Для спрощення процесу "судочинства" створювалися позасудові органи - "трійки" (секретар райкому партії, голова райвиконкому, начальник обласного ДПУ), що наділялися судовими повноваженнями. Розширювалася мережа концтаборів, були відновлені каторга, смертна кара. У 1930 р. виправно-трудова табори ДПУ об'єднані у сумнозвісний "архіпелаг" ГУЛАГ (на російській - Главное управление лагерей), яскраво описаний О. Солженіциним.

Приводом до посилення репресій стало убивство у 1934 р. першого секретаря Ленінградського обкому і міськкому ВКП (б) С. Кірова. Пік репресій припадає на 1937 - 1938 роки. В результаті було знищено більше 30 млн. чоловік, ліквідована еліта суспільства. Одночасно з цими подіями, у 1936 році, була прийнята сталінська Конституція (один з головних авторів тексту - М. Бухарін), що за змістом була однією з найдемократичніших у світі. Інакше, як знущання з громадян своєї держави, такі дії оцінити неможливо[1, с. 426].

Метод «Прес» використовується при обговоренні дискусійних питань та при проведенні вправ, у яких потрібно зайняти й чітко аргументувати визначену позицію з проблеми, що обговорюється. Метод учить учнів виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стислій формі[6, с. 36].

Висловіть свою думку, щодо процесів становлення колективізації.

Робота з термінами

Опрацюйте &24 ст. 144, дайте визначення термінам та поняттям: «радгосп», «колгосп».

Орієнтовні відповіді:

Радгоспи – державні сільсько-господарські підприємства, які утворилися в СРСР на основі націоналізованої власності на землю, засоби виробництва та найманої робочої сили

Колгоспи – колективні сільськогосподарські підприємства в СРСР. Створені під час суспільно-економічних перетворень, здійснюваних більшовиками, шляхом насил. колективізації індивідуальних селянських господарств.

2) Голодомор 1932-1933 рр.

Метод «Робота в малих групах» для ефективного спілкування і співпраці.

Учні об'єднуються в малі групи та готують інформацію щодо Голодомору 1932-1933 рр.

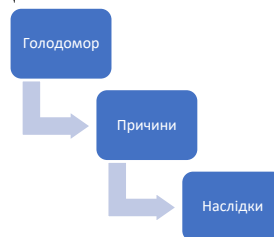
Завдання для груп

I. група. Розкрийте причини Голодомору 1932-1933 рр.

II. група. Наслідки Голодомору 1932-1933 рр. для України.

Підготовлену інформацію групи оголошують, результатом роботи є складена таблиця.

Орієнтовний вигляд таблиці:

3) Становлення колгоспної системи

Метод «Кластер» - це спосіб графічної організації матеріалу, що дає змогу унаочнити думки, які виникають у нас при заглибленні в ту чи іншу тему[6, с. 17].

Опрацюйте текст підручника та складіть кластер «Колгоспна система»

Орієнтовні відповіді:

Заключна частина уроку

V. Узагальнення знань учнів

Прийом «Товсті та тонкі запитання» дозволяє навчити учнів розрізняти закриті і відкриті запитання[5, с. 28].

Товсті	Тонкі
Дайте три пояснення, чому відбувався процес колективізації? У чому причина Голодомору? Які наслідки мала колгоспна система?	Хто такі «куркулі»? Що таке «суцільна колективізація»? Де відбувалась колективізація? Чи згодні ви, що процеси суцільної колективізації стали причиною геноциду для українського народу?

Домашнє завдання.

Опрацювати текст підручника & 21 та виконати завдання 4.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: навчальний посібник. –К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
2. Власов В., Кульчицький С. Історія України. 10 клас.- К.:Ранок, 2018. – 304с.
3. Власов В., Островський В. Методика викладання курсу «Історія України/Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання – 2013 – №4 липень-серпень – С. 4 -8.
4. Енциклопедія сучасної України – [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=1445
5. Навчаємо критично: посібник для вчителів /За ред. О.І. Пометун, І.М. Сущенко. – Д.: ЛІРА, 2016.- 144 с.
6. Основи критичного мислення: методичний посібник для вчителів / за ред. О.І. Пометун, І.М. Сущенко. – Д.: ЛІРА, 2016. – 156 с.
7. Падалка С.С. РАДГОСПИ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Radhospy>
8. Підласий І.П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 360 с.
9. Плохій С. Брама Європи. – Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. –
10. Пометун О.І., Пилипчатіна Л. М. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів 10(11) класів загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 192 с.
11. Суспільствознавчі предмети. 5-11 кл.: навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 н.р./ Укладач Р.І. Євтушенко. – Харків: Видавництво «Ранок», 2008. – 208 с.

Пасічник О.М.,
вчитель української мови і літератури
*КЗО "Первомайський навчально-виховний комплекс
«заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів –
дошкільний заклад освіти» Іларіонівської селищної ради
с. Первомайське, Синельниківський район,
Дніпропетровська область, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Освіта сьогодення спрямована на орієнтири нової європейської якості життя. Учитель Нової української школи повинен бути професійно гнучким, креативним, інноваційним, адаптованим до стрімких змін, постійно рухатися в ногу з часом, працювати в різних комп'ютерних програмах і сервісах, володіти ключовими життєвими компетентностями, бути здатним до інтеграції, щоб здобувачі освіти змогли використати вироблені в школі компетентності в реальних життєвих ситуаціях. Навчальна діяльність на уроках української мови та літератури покликана сформувати у здобувачів освіти предметну компетентність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, актуалізації життєвого досвіду особистості. Виховати таку людину неможливо без оволодіння мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу, прилучення до духовної скарбниці рідного народу, самовдосконалення, самоствердження, самореалізації, творчого самовираження.

Я працюю над науково-методичною проблемою «Використання інноваційних освітніх технологій навчання на уроках української мови і літератури».

Ефективність і успішність уроку, на мою думку, залежить від креативного підходу вчителя, глибоких знань теорії, використання різноманітних форм і прийомів навчання, практичних навиків. Вважаю, що кожен педагог повинен створювати свою міні-методику.

У своїй педагогічній практиці дотримуюсь інтеграції окремих елементів таких сучасних технологій навчання, як STEAM- освіта, «Soft skills («м'які навички»: універсальні навички європейського рівня), технології розвитку критичного мислення, інтегрованого, проблемного, інтерактивного, особистісно зорієнтованого навчання, проектної, ігрової технології, зорових схем-опор. Вони забезпечують позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяють розвитку креативної, комунікабельної, творчої особистості. В їх основі - створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини, формування соціального інтелекту. Багато з них варті уваги сучасного педагога, який прагне дати якісний рівень знань, зробити урок цікавим, досягти максимального взаєморозуміння і співпраці між учителем і здобувачем освіти. Для того, щоб така інтеграція принесла бажаний результат,

намагаюся вникнути в методику кожної з освітніх технологій і використовувати на своїх уроках залежно від теми, мети виучуваного матеріалу, а також типу уроку та навчального предмета. Вважаю, що такі форми роботи, як рольові ігри, лінгвостафети («Правило - приклад»), словесне малювання, дослідницька діяльність, захист проєктів, створення відеопрезентацій, скрайбінгів, буктрейлерів, сприяють загальному розвитку учнів, здатних комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови. Ретельно готуюсь до кожного уроку, продумуючи хід заняття, добираючи ефективні методи та прийоми, опрацьовую додаткову літературу. Настільною книгою для мене у підготовці до уроків є журнал «Дивослово» та «Бібліотечка «Дивослова». Для вчителів на сторінках цих науково-методичних журналів друкують дуже цінну і корисну інформацію. Крім того, ознайомлююся з досвідом Олеси Калинич, учительки української мови і літератури Хустської гімназії-інтернату, та вчительки Ганнівського НВК Дніпропетровської області Ольги Криворотенко. Це заслужені вчителі України, креативні педагоги-професіонали, їх майстер-класи є унікальними в Україні і заслуговують на увагу. В основі їх методик – абсолютно новаторські форми та прийоми роботи з учнями.

Згідно з концепцією «Нова українська школа» формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості є предметною метою навчання української мови в школі, а формування компетентного читача, його долучення через художню літературу до фундаментальних цінностей і культури – предметна мета навчання української літератури.

Безперечно, шкільний період – найсприятливіший для розвитку соціальної свідомості, бо це час, коли формується усвідомлення себе як громадянина. Література, як навчальний предмет, учить ставати самостійною, творчою, відповідальною особистістю. Читання художніх творів дає можливість формувати у здобувачів освіти такі знання, уміння, навички, які допомагають вільно орієнтуватися в суспільстві, конкурувати на ринку праці, правильно вирішувати складні питання, здобувати досвід, необхідний для життя в соціумі. Моє завдання як учителя - навчити здобувачів освіти швидко і вдумливо читати і при цьому обов'язково отримувати насолоду від прочитаного, вміти робити висновки, дошукуватися художньої істини. Але сучасні школярі не люблять читати книги. Вони живуть у світі інтернету та гаджетів.

Скрайбінг і буктрейлер – сучасні нові форми візуалізації навчального матеріалу, які особливо вдало і доречно зарекомендували себе в умовах дистанційного навчання під час карантину. За допомогою скрайбінгу можна просто, доступно і цікаво пояснити навчальний матеріал, одночасно залучаючи різні органи чуття: слух, зір, уяву здобувачів освіти, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню. Я вважаю, що скрайбінги і буктрейлери спонукають дітей до прочитання художнього твору, тому використовую їх на етапі мотивації навчальної діяльності або як випереджальне завдання під час вивчення біографії письменника або його

твору. Діти із задоволенням самі створюють буктрейлери. На мою думку, психологічний вплив буктрейлера на здобувачів освіти надзвичайно глибокий та різнобічний. Він реалізує інформаційну, комунікативну, естетичну та культурно-просвітницьку функції, використовує усі можливості візуальної мови, надаючи перевагу образу перед словом, дозволяє у цікавій та динамічній формі розповісти про твір літератури. Це новий засіб, який дозволяє створити повноцінну рекламу на уроці для здобувачів освіти, формує інтерес до книги, автора, теми чи проблеми. На мій погляд, здобувачі освіти можуть дізнатися про цікаві книжкові новини, економлячи час на читанні оглядових статей чи анотацій, створити власний відгук-буктрейлер чи скрайбінг і поділитися враженнями з іншими читачами, спробувати себе в ролі режисера чи художника-мультиплікатора.

Формування наукового мислення – одна з найважливіших соціальних проблем, розв'язання якої дозволяє критично мислити, сприяє набуттю певних знань, які надають неоціненну користь у житті, робить особистість готовою до різних ситуацій, допомагає розвивати творче мислення. У своїй педагогічній діяльності на уроках літератури практикую читання з маркуванням тексту. Це допомагає здобувачам освіти усвідомлювати текст, виділяти в ньому відоме, невідоме, цікаве, «сортувати» прочитане. Слід зауважити, що цей прийом вимагає від школярів активного і уважного читання, відстеження власного розуміння тексту або сприйняття будь-якої іншої інформації. За допомогою позначок діти визначають, що з прочитаного відоме, а що суперечить уявленню і є новим, цікавим і неочікуваним, чи незрозумілим, або де виникло бажання дізнатися більше. Мета застосування цього прийому – спонукати до критичного осмислення прочитаного. Практика показала, що читання з маркуванням тексту особливо доречне на уроці аналізу ліричного твору, бо, працюючи над текстом поезії, здобувачі освіти намагаються збагнути почуття, які охоплюють ліричного героя. Поставивши в процесі роботи відповідні умовні позначки на берегах, наприклад, Р – радість, С – смуток, Н – надія, Л – лагідність, Х – хвилювання, З – зневіра, Ж – жаль, учні розділяють, виділяють, виокремлюють інформацію, що є в тексті, а це розвиває увагу школярів, виробляє вміння вдумливо читати, класифікувати інформацію.

Прийом «ІНСЕРТ» є ефективним прийомом розвитку критичного мислення при опрацюванні великих обсягів інформації. Простий у застосуванні, він допомагає вдосконалювати вміння швидко й осмислено читати. Його суть полягає у взаємодії з текстами та ґрунтовному аналізі їх, критичному осмисленні нових і глибокій рефлексії вже здобутих раніше знань. Працюючи з текстом, здобувачі освіти ділять його на смислові елементи (слова, речення, абзаци) й позначають їх спеціальними символами. Це допомагає школярам ефективно сприймати інформацію та диференціювати її за ступенем важливості.

Як відомо, здобувачі освіти краще засвоюють навчальний матеріал не зазубрюючи готові знання, а за допомогою власної діяльності на уроці, в прагненні до самостійного пошуку відповідей. Це формує в учнів навички

дослідницької діяльності, розвиває критичне мислення. Наприклад, спостереження показали, що читання в парах дозволяє учням проявити більше ініціативи у процесі власного навчання і навчання один одного, сприяє різним видам мислення і покращує розуміння тексту здобувачами освіти. Коли діти об'єднуються в пари, вони розподіляють ролі: один читає уривок тексту, узагальнює прочитане, а інший задає питання. Потім вони міняються ролями. За таких умов на уроці створюється ситуація довіри та успіху, і за таких обставин дитина розкривається, може повірити у свої можливості, реалізуватися як творча особистість, сміливо продемонструвати свої здібності.

На своїх уроках прагну не тільки дати учням знання, а й намагаюся навчити їх ними користуватися. «Ромашка Блума», «Літературний ринг», поетичний марафон, гронування, рефреймінг, «Кола Вена», «Ти мені - я тобі», кластери, запитання до автора, прогнозування за ключовими словами, характеристика образу героя за допомогою хмари слів, «бюро літературних знахідок», ланцюжок подій, складання паспорту твору, фанфіку, створення фейсбук-сторінок або мікроблогів в одній із соціальних мереж одного з героїв твору – це методичні прийоми, які активізують розумову діяльність здобувачів освіти, стимулюють їх мислити, думати, порівнювати, аналізувати, експериментувати, обґрунтовувати, розвивають зв'язне мовлення та творчі здібності учнів. Ще однією, на мій погляд, цікавою формою роботи на уроці для здобувачів освіти є написання «цільового листа» літературному персонажеві, в якому діти підтримують його або, навпаки, засуджують, допомагають порадою, висловлюють своє ставлення до його вчинків. Із цим завданням справляються учні і середніх класів, і старших.

Вважаю, що на уроці має переважати процес самостійного дослідження, конструювання знань учнями в процесі активної пізнавальної діяльності. Досвід показує, що всі ці методи, прийоми, форми роботи на уроці, якщо вони впроваджуються систематично, дають свої результати.

Проблемні питання і завдання є поштовхом для розвитку критичного мислення на уроках української мови і літератури. Вони спонукають здобувачів освіти висловлювати власну точку зору до певного явища, факту, події, виражати своє бачення твору. Сформовані навички критичного мислення забезпечують прийняття оптимальних рішень у будь-якій професійній сфері, відкритість до нових ідей і знань. Наприклад, зі здобувачами освіти у старших і середніх класах на уроках української літератури розв'язуємо такі проблеми, як:

- Чи зміг В.Винниченко бути чесним з собою протягом усього життя як письменник, як політик і як художник? Чи легко це йому далось?
- Чи може постати гуманне суспільство на крові? (За новелою М.Хвильового «Я (Романтика)»;
- Про який вогонь іде мова у творі О.Довженка «Україна в огні»?
- Чи завжди сміливі мають щастя? Для чого дається життя людині? (За романом І.Багряного «Тигролови»);

- Для одних Маруся Чурай – гордість, душа народу, а для інших – убивця. А для вас? Якими у творі є для автора і для вас критерії оцінювання людини? (За романом Л.Костенко «Маруся Чурай»);
- Французький імператор Наполеон зазначав: «Любов до Батьківщини – перша чеснота цивілізованої людини». Наскільки сильним це почуття було в Марусі Чурай? (За романом Л.Костенко «Маруся Чурай»);
- Чи легко бути закоханим? (За твором «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»);
- Що, на вашу думку, краще: кидати виклик несприятливим життєвим обставинам чи змиритися з ними заради самозбереження? (За оповіданням В.Дрозда «Білий кінь Шептало»);
- Що означає – подолати в собі раба? (За оповіданням В.Дрозда «Білий кінь Шептало»);
- Чому «Місце для дракона» Ю.Винничука можна сприймати як повість про сучасний світ?
- Чи можна вибачити зраду? (за повістю Н.Бічуї «Шпага Славка Беркути»);
- Чи легко бути підлітком? Що потрібно, аби зберегти себе, свої найкращі риси, не розгубити їх на шляху до дорослості? (за повістю Н.Бічуї «Шпага Славка Беркути»);
- Т.Рузвельт говорив: «Важливо, щоб ти був готовий померти за свою країну, але ще важливіше, щоб ти був готовий прожити життя заради неї». Який моральний урок ненависті й любові дали діди бійцям? Жодного разу вони не сказали, що люблять Україну. Чи можна їх назвати патріотами? (За оповіданням О.Довженка «Ніч перед боєм») та ін..

Переконана, що на таких уроках виразніше виявляються особистісні риси учнів, такі як: артистизм, творчість, нестандартність мислення, комунікабельність (дітям важливо навчитися ефективно спілкуватися з людьми, доносити свою точку зору, переконувати співрозмовника чи приймати його позицію), вміння працювати в команді (готовність надати підтримку, вміння слухати, домовлятися і знаходити компроміс), лідерство (наявність цієї навички дозволяє учням інших вести за собою до спільної мети, переконувати і мотивувати на успіх, без цих здібностей складно домогтися успіху в кар'єрі, адже тільки лідери стають кращими керівниками), стресостійкість (це вчить дітей тайм-менеджменту, самоорганізації і критичному мисленню), креативність (творчий потенціал, знаходження нестандартних рішень, втілення в життя оригінальних ідей).

Під час організації навчально-виховного процесу розвиваю позитивну мотивацію до навчання. Починаючи урок, велику увагу приділяю саме етапу мотивації навчальної діяльності. Наприклад, на уроках української мови переконую школярів у необхідності вивчення мови, бо через мову ти будеш володіти світом. Намагаюся сфокусувати увагу здобувачів освіти на проблемі і викликати інтерес до теми уроку, стимулюю їх до самомотивації, самовдосконалення, вчу слухати, управляти собою, працювати в команді.

Новий матеріал з мови і літератури подаю дітям у вигляді блок-схем, таблиць, малюнків, пірамід і т.п. Починаючи вивчення теми, разом з учнями індивідуально, в групах чи фронтально обговорюємо, аналізуємо навчальний матеріал. Основні поняття з теми фіксуємо в опорних конспектах, а потім засвоюємо шляхом неодноразового повторення, добираємо приклади.

Треба зауважити, що здобувачі освіти самі оцінюють ефективність опорних схем, адже "так цікавіше, зрозуміліше і легше". Часто спонукаю дітей до самостійного складання зорових опор. При цьому оцінюю оригінальність підходу. Звичайно, для цього учні мають бути підготовлені.

Як бачимо, поступово здобувачі освіти привчаються до роботи з підручником та іншими джерелами інформації. Учні "малюють" основні теоретичні поняття у вигляді структур, матриць, пірамід, нерідко у зошитах з'являються "сонечка", "хмарки", "чарівні квіти". Така робота розвиває у дітей навички аналізу та синтезу, вміння виділяти головне з теоретичного матеріалу. Обов'язково акцентую увагу на мотивації необхідності вивчення певних наукових понять.

Такий підхід дозволяє практикувати систему уроків різного типу в межах однієї теми, вивільняє час для виконання усних і письмових завдань, спрямованих на саморозвиток особистості, формування мовленнєвої компетенції. Багаторазове повторення матеріалу в найрізноманітніших формах, групування і подача його у вигляді блок-схем довели, що навчання під силу всім.

Отже, чим більше ми розвиваємо й удосконалюємо свої професійні компетентності, чим повніше реалізуємо свої можливості, поєднуючи сучасний європейський і національний педагогічний досвіди, тим цікавішими і успішнішими стаємо для оточення, тим вагомішим є наш внесок у спільну діяльність у новому соціумі.

«Нехай заслужено пишаються своїми великими відкриттями вчені, нехай гордяться своїми патентами винахідники, нехай не без підстав вважають своє місію особливою медики, священники, державні діячі, але коли до класу заходить учитель і розпочинається священне дійство, ім'я якому урок, кермо планети і доля людства, його майбутнє – саме в руках учителя» (Борис Степанишин).

Література

1. Амерханян С. Розвиток критичного мислення учнів на уроках української мови та літератури //Дивослово. – 2017. – №10. – С. 2-8.
2. Бондаренко Н. Соціальне спрямування сучасних технологій навчання української мови старшокласників //Дивослово. – 2018. – №9. – С. 2-7.
3. Криворотенко О. Використання прийомів розвитку критичного мислення на уроках літератури //Дивослово. – 2018. – №5. – С.6-11.
4. Приходько О. Професіограма вчителя української мови й літератури в контексті Нової української школи //Дивослово. – 2019. – № 2. – С.15-21.

Савчук О.Ю.,

вчитель української мови і літератури,
Бердянський загальноосвітній заклад № 8,
м. Бердянськ, Запорізька область, Україна

Савчук С.Г.,

вчитель початкових класів,
Комунальний заклад «Широківський
навчально-виховний комплекс,
«Загальноосвітня школа I-III ступенів –
дошкільний навчальний заклад»,
с. Широке, Запорізька область, Україна

ДОСВІД РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ТА ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання – це вся сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (в нашому випадку вчителів), до тих, хто навчається (учнів зокрема)[1]. Застосовується під час підготовки як у середніх загальноосвітніх школах, так і в інших освітніх закладах. Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання здобувачам освіти можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультаційний супровід у процесі дослідницької діяльності, дає змогу навчатися на відстані, навіть за відсутності викладача. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології.

Проводити заняття віддалено, не бачити одне одного, не мати можливостей пояснити особисто й допомогти в момент виникнення проблеми - ще кілька місяців тому викладачі не могли й уявити таких ситуацій у своїй роботі. Але несподівані корективи змусили всіх терміново опановувати цифрові інструменти та нові педагогічні підходи з методиками. Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: викладачів, здобувачів освіти та батьків. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто. Але Україна не виняток - жодна держава, жодна освітня система у світі не була готова до цього.

Дистанційне навчання - це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій[2].

Взаємодія всіх учасників процесу - один з найважливіших факторів успішного функціонування будь-якої освітньої спільноти. В умовах

дистанційного навчання, коли викладачі й учасники не можуть бути поруч, взаємодія між ними: адміністрацією, викладачами, здобувачами і батьками набуває особливої важливості.

Викладачеві необхідно виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених результатів навчання, тобто надавати інформацію щодо обсягу та змісту навчального матеріалу, завдань на його закріплення, перевіряти й оцінювати їх та надавати відгуки на виконанні завдання. Саме він співпрацює з усіма учасниками освітнього процесу та має розуміти мету, план виконуваних завдань, інструментарій для праці, її обсяг та методику оцінювання виконаної роботи.

Для реалізації завдань індивідуальної освітньої траєкторії викладачам варто проаналізувати індивідуальну програму розвитку дитини, календарно-тематичне планування, визначити теми для вивчення в дистанційному режимі, розробити тематичні завдання в системі он-лайн у межах встановленого навантаження.

Здобувачі освіти мають опрацьовувати навчальні матеріали для оволодіння відповідними компетентностями та досягнення передбачених програмою результатів навчання, дотримуючись принципу академічної доброчесності. Зі свого боку, батьки зобов'язані забезпечити належні умови для навчання, сприяти виконанню завдань та досягненню передбачених результатів.

Складністю дистанційного навчання є не тільки стимулювання до внутрішньої роботи, а й можливість розгортання діалогу, який дозволяє учням висловлювати найрізноманітніші пропозиції. Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання.

Завданням викладача є зробити матеріал максимально доступним, цікавим, наочним і таким, що стимулюватиме до розширення знань. Завжди більш виграшними є ілюстровані онлайн-уроки, що спонукають до співтворчості, пошуку, перетворюють її на дослідника.

Для забезпечення дистанційного навчання викладач може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші на свій вибір [3]. При цьому обов'язково надати рекомендації щодо використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо. Щоб привчати учасників до академічної доброчесності, важливо завжди давати коректні посилання на джерела використаної інформації. Найголовнішим критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути відповідність передбаченим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливило досягнення очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі. При цьому бажано також урахувати універсальність цих інструментів, щоб скоротити кількість різних платформ, які використовуються для навчання. Порівнюючи кілька інструментів, варто враховувати зрозумілість інтерфейсу для обох сторін процесу. Перевагу краще надати україномовним ресурсам або таким, що мають інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Водночас важливо врахувати можливі особливі потреби та засади універсальної доступності програмних засобів. В умовах, коли навчання

відбувається за допомогою персональних пристроїв, слід зважати на розмаїття цих пристроїв та обирати ресурси, які максимально підходять для різних платформ (персональні комп'ютери, планшети, мобільні пристрої тощо). Важливим моментом є необхідність реєстрації на веб-ресурсі, адже слід пам'ятати про інформаційну безпеку та мінімізувати кількість платформ, на яких ми пропонуємо реєструватись учасникам. Потрібно уважно ознайомлюватись із правилами використання платформ і, наскільки можливо, мінімізувати обсяг персональних даних, які фіксуються на них.

Відеоконференція - це конференція в режимі реального часу онлайн. Вона проводиться у визначений день і час. Відеоконференція - один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених аудиторіях», коли учасники процесу і викладачі перебувають на відстані. Отже, обговорення й ухвалення рішень, дискусії, захист проєктів відбуваються в режимі реального часу. Учасники ОП можуть бачити одне одного, викладач має можливість супроводжувати свою розповідь наочним матеріалом.

Форум - найпоширеніша форма спілкування викладача і здобувачів у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений певній проблемі або темі. Модератори форуму реалізують обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи над проєктом створюються форуми для кожної окремої з метою спілкуватися під час дослідження щодо поставленого завдання, потім - обговорити загальну проблему проєкту спільно, з залученням усіх учасників освітнього процесу (веб-конференція).

Чат - спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо, з освітньою метою у разі необхідності можна організувати спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться в рамках запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проєктної діяльності, обміну інформацією.

Блог - це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Автор (зазвичай викладач) розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу) допис (твір, есе) і надає можливість іншим прочитати й прокоментувати розміщений матеріал. В освітян з'являється можливість обговорити й оцінити якість публікації, зокрема й іноземною мовою, що сприяє розвиткові мовленнєвих навичок.

Електронна пошта - це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (графічній, звуковій, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування між собою.

Соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки на кшталт Viber дозволяють створювати закриті групи, спільноти, чати, вести обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Zoom (zoom.us/download) - сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей [3]. Для цього потрібно створити обліковий запис. Безкоштовна версія програми дозволяє проводити відеоконференцію тривалістю 40 хвилин, однак на певний період сервіс зняв це обмеження. Zoom підходить для індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні. До відеоконференції може підключитися будь-який користувач за посиланням або ідентифікатором конференції. Заняття можна запланувати заздалегідь, а також зробити посилання для постійних зустрічей у певний час. У платформу вбудована інтерактивна дошка, яку можна демонструвати учням. Крім того, є можливість легко й швидко перемикається з демонстрації екрана на інтерактивну дошку. Завантажити програму можна на офіційному сайті Zoom. Платформа доступна для операційних систем і має плагін, який дозволяє використовувати Zoom прямо в браузері. Під час карантину на сервіс Zoom були нарікання через низький рівень безпеки й захищеності, випадки підключення до конференцій сторонніх осіб. Для уникнення цього рекомендовано дозволяти приєднання лише зареєстрованим користувачам, користуватися налаштуванням “кімната очікування” (тоді організатор конференції підтверджує кожного учасника для приєднання), не розміщувати посилання на zoom-конференції на загальнодоступних ресурсах.

Специфіка дистанційного навчання, що базується на телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структуризації змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи.

Література

1. <https://vseosvita.ua/library/opis-dosvidu-ucitela-pocatkovih-klasiv-276641.html>
2. <https://naurok.com.ua/>
3. <https://osvitoria.media/opinions/>

Фадєєва К.С.,

вчитель англійської мови

Гирявоїськовецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

с. Гиряві Ісківці, Лохвицький р-н,

Полтавська область, Україна

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ

Сучасний урок — це дзеркало, в якому відображається розвиток педагогічної культури вчителя, мірило інтелектуального скарбу, кругозору, ерудиції. Організація і проведення сучасного уроку є одним з ключових

аспектів педагогічної діяльності. метою якого є забезпечення реалізації змісту та завдань навчання, умов для ефективної взаємодії вчителя з учнями.

Слід зазначити, в педагогічній діяльності вчителю варто застосовувати різноманітні методи, підходи, методики, починаючи від інноваційних та традиційних, вміти успішно їх поєднувати, бути цікавим, творчим, вміти співпрацювати з учнями, створити приємний позитивний мікроклімат на уроці, спонукати учнів до самостійності, лідерства, формувати необхідні компетентності, важливі для успішної подальшої самореалізації в житті.

Пропонуємо до вашої уваги переглянути фрагмент уроку, проведеного у 11 класі на тему: “Урок домашнього читання. Літні школи для учнів”. Дана тема є актуальною для вивчення, оскільки розширює кругозір учнів і ознайомлює з особливостями системи освіти у Великобританії, мотивує учнів до навчання, сприяє формуванню важливих навичок для життєвого успіху, спонукає учнів задуматися стосовно важливості розвитку освіти для успішної професійної реалізації.

Клас: 11

Тема: Урок домашнього читання. Літні школи для учнів. (Home Reading. Summer schools for students).

Цілі: активізувати лексичний запас учнів, повторити та систематизувати вивчений матеріал, удосконалити лексичні, граматичні навички вживання умовних речень, читання та перекладу, оволодіти навичками домашнього читання, розширити знання учнів про систему освіти у Великій Британії, розвивати пізнавальну активність учнів, вміння застосовувати знання в новій комунікативній ситуації, навички самостійного опрацювання тексту, розвивати інтелектуальні здібності, пам'ять, увагу, критичне та логічне мислення, формувати мотивацію до вивчення іноземної мови, виховувати шанобливе ставлення до носія мови, естетичний смак, культуру спілкування, інтерес до системи освіти у Великій Британії.

Обладнання: ілюстрації до твору, картки із завданнями, презентація «System of Education in Great Britain».

Хід уроку

I. Початок уроку

1.1 Організація класу

T: Good morning, children! Sit down, please. I am glad to see you. I hope everybody is fine and you are ready for the lesson.

1.2 Фонетична зарядка

T: We shall start with training and practice your pronunciation. For the first I will read some proverbs, then you will repeat it.

1. Choose an author as you choose a friend.
2. There is no royal road to learning.
3. The only jewel which will not decay is knowledge.
4. Knowledge is power.
5. Money spent on the brain is never spent in vain.

T: Great job for everyone! Repeat it once again.

1.3 Мовленнєва зарядка

1. How can you understand the proverb “Choose an author as you choose a friend?”

2. Do you like read books?

3. What is your favorite author?

4. Why is it important for intelligent person to read books?

5. Are you a bookworm? Prove or deny it.

II. Основна частина уроку

T: Today we have home reading at the lesson. I hope you are ready for the lesson and you have read the text about summer schools for students.

1. So, what is the text about?

2. Do you want to attend such summer school?

3. Name the main activities at summer schools.

4. Tell me please about educational system in summer schools.

Well done! And we shall watch presentation and illustrations about educational system of Great Britain.

1. Have you enjoyed watching presentation?

2. What is special in British educational system?

3. Do you want to study in Great Britain?

4. What can you say about components of education in Great Britain?

Now we move on and you should find Ukrainian equivalents from the text and match it.

Popular

рівень

Level

курс

Cricket

популярний

Knowledge

знання

Course

опанувати

Master

крікет

Popular-популярний

Level-рівень

Cricket-крікет

Knowledge-знання

Course-курс

Master-опанувати

T: Well done! Now separate the words from the sentences and translate them.

1. Those **who** study **at** **stamford school** are **interested in** **sport** especially **soccer** **cricket** **hockey** **tennis** **volleyball** **basketball** **rugby** and **handball**.

2. **At the same time** they are welcome **at the school** too.

3. Other **activities** are **disco** **table tennis** **competitions** and **films**.

4. They **also** teach **students** how to manage **ordinary** situations.

5. Students **going to the summer school** should **have been learning** english for **at least one year**.

T: Choose the right variant according to the plot of the text.

1. Summer schools in England are for:

-**foreigners**

-English children

- English children and foreigners.
 - 2. Stamford is:
 - 90 miles west
 - 95 miles north
 - 90 miles north.**
 - 3. The students may live:
 - at the school hostel
 - with a family
 - at a school hostel or with family**
 - 4. Students prefer:
 - to stay with a family**
 - live at the school hostel
 - 5. Students going to the summer school should have been learning English for at least:
 - a year and a half
 - one a year**
 - two years
 - 6. Students have:
 - 4
 - 5
 - 3 lessons every day**
 - 7. The lesson lasts:
 - 40 minutes
 - 45 minutes
 - 50 minutes**
 - 8. — is the main aspect in learning English at Summer School
 - reading
 - speaking**
 - writing
 - 9. Students who live with a family spend evenings:
 - with their friends at school
 - with their friends at the hostel
 - with a family**
 - 10. Students have two things in common:
 - their interest in sport and in English**
 - their interest in sport and discos
 - their interest in competitions and films.
- Excellent! Now we shall remember words from previous lessons. MATCH it with Ukrainian equivalents.
- Average-середній
 - To steer clear-уникати
 - To race-крокувати
 - Target-ціль
 - To take responsibility for-взяти відповідальність
 - Memorable-незабутній

Superstition-забобон	
Distraction-відволікання	
Cheat-обманювати.	
Cheat	забобон
Distraction	обманювати
Superstition	взяти відповідальність
Memorable	уникати
To take responsibility for	крокувати
Target	мета
To pace	середній
To steer clear	відволікання
Average	незабутній

T: Well done! And now make sentences with these words in written form, using Conditional Mood. It's time to remember Conditionals. Remember the rules. I Type Of Conditionals is built with **If + підрядне речення у Present Simple + головне речення в Future Simple.**

II Type of Conditional Mood is built with **If + підрядне речення в Past Simple + would + дієслово без частки to.**

Now come to blackboard and write down such sentences, using right form:

1. If I were you, I will / **would** come to the party.
2. She is very excited **unless** / even if you calm her.
3. If it **rains** / will rain, I will stay at my friend's house.
4. If I see Jane, I **will ask** / ask him about John.
5. I **would** / will travel through USA if I had enough money.
6. He **will not** / would not go to cinema even if you get tickets.

T: Well done! I see you English is getting better and better.

III. Заключна частина

T: Our lesson is going to the end. Any questions? Today we have learnt more about Educational system in Great Britain and about Summer schools for students in Great Britain.

3.1 Повідомлення домашнього завдання.

3.2 Виставлення оцінок з мотивацією.

3.3 Очікувані результати учнів.

Отже, зазначимо, сучасний урок іноземної мови є справжнім дзеркалом педагогічної діяльності вчителя, який спрямований на вміння педагога зацікавити учнів, викликати інтерес до вивченого, мотивувати учнів до навчання, використовувати різноманітні форми і методи навчання, вміти вдало їх комбінувати, вміти знаходити індивідуальний підхід до кожного учня, обирати цікаві теми для вивчення тощо.

Шкуринська Л.А.,
педагог-організатор
Житомирська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №30
м. Житомир, Житомирська область, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах одним із стратегічних завдань системи освіти є формування особистості з високим рівнем інтелектуальної культури, орієнтованої на безперервний саморозвиток, що визнає пріоритет загальнолюдських цінностей, здатної забезпечити своєю діяльністю сталий розвиток людства в майбутньому. Реалізація цього завдання здійснюється за допомогою залучення школярів до науково-дослідної роботи, адже лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій [4]. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань загальноосвітніх закладів, а основним рушієм такого розвитку є мотивація.

Проблеми мотивації в галузі освіти досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких слід відмітити праці таких визначних науковців: Л. Карамушки, Л. Даниленко, О. Бондарчук, В. Сич, А. Бакурадзе, Р. Шакурова та ін. Зокрема, В. Князев досліджував методи управління мотивацією з метою підвищення ініціативи та відповідальності. Питання специфіки дослідницької діяльності розглянуто в роботах Н. Амеліної, Є. Кулик,

В. Борисова, Н. Корнєва, Т. Мишковської, В. Сидоренко та ін.; питання готовності особистості до науково-дослідної діяльності порушували в своїх роботах В. Балашов, Л. Гаврилюк, І. Дорожко, Л. Султанова та ін. О. Леонтєв вважає, що саме мотивація є одним із найважливіших факторів, який забезпечує успіх у будь-якій діяльності [1], тому особливої уваги заслуговують питання мотивації школярів до науково-дослідної діяльності, підвищення їх інтересу і пізнавальної активності до самостійного пошуку нових знань.

Метою статті є висвітлення особливостей мотивації до науково-дослідної діяльності учасників навчально-виховного процесу освітніх організацій та визначення її ролі у залученні школярів до науково-дослідної діяльності.

Аналіз досліджень доводить, що останнім часом все більше освітніх організацій надають великого значення системі мотивації персоналу. Ця проблема постає перед усіма керівниками, адже добре продумана і організована система мотивації є ефективним інструментом як для підвищення якості надання освітніх послуг у цілому, так і для залучення школярів до здійснення науково-дослідної діяльності зокрема.

Формування мотивації в учнів до науково-дослідної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи, що обумовлена оновленням змісту навчання, постановкою завдань формування у школярів прийомів самостійного набуття знань, пошуку нових способів розв'язання типових завдань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції [2].

На жаль, сьогодні пересічний учитель і типовий навчальний заклад орієнтовані переважно на підтримання зовнішньої мотивації, що описано у табл.1[3]. Така практика згубно позначається на внутрішній мотивації, призводить до поступового зниження інтересу учнів до науково-дослідної роботи.

Табл.1

Види мотивації (за А. К. Марковою)

Зовнішня мотивація	Внутрішня мотивація
Виникає під впливом тиску зовнішніх імпульсів - вимог, наказів, примусів, викликає зовнішній дискомфорт (людина зобов'язана виконувати чиясь волю).	Виникає під впливом внутрішнього дискомфорту (людина діє, щоб отримати внутрішнє задоволення, позитивний психічний стан). Діяльність організовується за власною ініціативою, не залежить від чужої волі.

У сучасній школі потрібно здійснити радикальні зміни з удосконаленням внутрішньої мотивації учнів. Потрібно прагнути й докласти усіх зусиль для того, щоб зовнішня мотивація виникала із внутрішньої потреби юного дослідника до пошуку нових знань чи оригінальних способів вирішення наукової задачі. Мотивація складається із багатьох аспектів, які змінюються й вступають в нові співвідношення (суспільні ідеали, сенс навчання для учня, його мотиви, цілі, емоції, інтереси, рівень навчальних досягнень, когнітивні можливості), тому становлення мотивації є не просте зростання позитивного або негативного ставлення до науково-дослідної роботи, а й утворення складних структур мотиваційної сфери. Ці окремі структури мотиваційної сфери (й складні діалектичні відношення між ними) повинні стати об'єктом управління з боку вчителя. На сучасному рівні психологічної науки педагог повинен використовувати психолого-педагогічні засоби впливу, щоб сформувати в учня мотивацію до науково-дослідної діяльності [4].

Фактори, що сприяють формуванню внутрішньої мотивації до здійснення науково-дослідної діяльності: позитивний емоційний настрій, ситуація успіху, свобода вибору, сформованість загальнонавчальних умінь і навичок, диференціація, індивідуалізація завдань, використання різноманітних прийомів і методів, інноваційних технологій, дослідницько-пошукових, формування мотивації на кожному етапі виконання науково-дослідної роботи. Вчитель поступово формує дослідницькі навички, здійснює контроль за виконанням учнями дослідницьких робіт, проводить консультації.

Мотивами науково-дослідної діяльності є: самостійний пошук нового матеріалу; інтерес до дослідження; пошук альтернативних засобів і способів розв'язання проблеми; підготовка до майбутньої професії; співпраця з учителем, іншими учнями; відповідальність за результати творчого процесу; практичні результати науков – дослідної діяльності[2].

Мета організації науково-дослідної діяльності учнів: надання можливості для розвитку особистості та творчої індивідуальності; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності; формування потреби безперервного самостійного поповнення знань; здобуття глибокої системи знань[2].

Мотивація учня – глибоко особистісне та індивідуальне поняття. Особливість внутрішніх мотивів полягає у тому, що вони безпосередньо пов'язані зі змістом та особистісною значущістю діяльності; якщо змінюється мотив, заради якого учень вчиться, то це принципово перебудовує і зміст його діяльності. Становлення мотивації – це не просто збільшення позитивного чи негативного ставлення до науково-дослідної діяльності, а й ускладнення структури мотиваційної сфери та спонукань, що є частиною, встановлення нових, іноді суперечливих відносин між ними[4]. Зазвичай аспекти мотиваційної сфери, як і складні діалектичні взаємини між ними, мають стати об'єктом управління кожного вчителя, який прагне досягти поставленої мети.

Отже, в школі потрібно мотивувати учня до навчання у цілому і науково-дослідної діяльності зокрема, щоб склалися умови для розвитку творчого мислення кожної дитини. Врахування належним чином психолого-педагогічних чинників мотивації школярів до науково-дослідної роботи сприятиме розвитку їх наукової і дослідницької ініціативності, професійних вмінь та навичок, підвищенню їх рівня знань та формуванню позитивного ставлення до науково-дослідної роботи.

Література

1. Брич В. Я., Корман М. М. Психологія управління: Навч. посібн. / Брич В.Я., Корман М. М. — К.: Кондор — Видавництво, 2013. — 384 с.
2. Джежеря О.О. Науково – дослідницька робота учнів – Режим доступу:<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/naukovo-doslidnitska-robota>
3. Маркова А.К. Формирование мотивации учения: книга для учителя / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов – М. : Просвещение, 1990. – 191с.
4. Швед С.В. Пам'ятка юного науковця - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/1437/105599>

СЕКЦІЯ 3. УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: РЕАЛІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

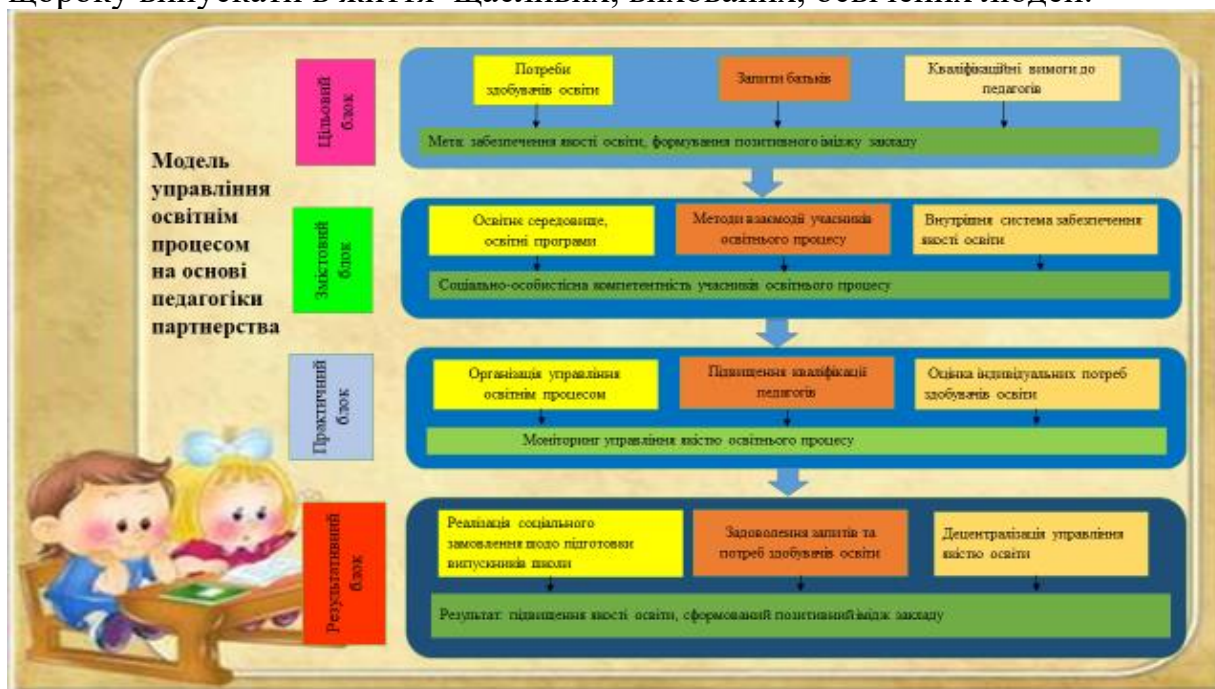
Дроботова В.І.,
директор
Комунального закладу «Таранівська
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені Героїв-широнінців»
с. Таранівка, Зміївський район, Харківська область, Україна

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ НАЛАГОДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ, ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Тільки разом з батьками,
спільними зусиллями вчителі можуть
дати дітям велике людське щастя.

В.А. Сухомлинський

Сьогодні до закладу освіти ставлять різні вимоги: вимагають і держава, і батьки, і діти, вимагає власна душа. Усі ці вимоги директор школи зобов'язаний примирити між собою: держава наполягає на виконанні державних стандартів та освітніх програм, батьки хочуть, щоб їхні діти були розумними, діти ж хотіли б вивчати те, що їм до вподоби, а вчитель мріє — щороку випускати в життя щасливих, вихованих, освічених людей.

Саме тому перед керівником школи постає завдання – розробка такої системи дієвих взаємозв'язків між усіма учасниками освітнього процесу, яка б допомогла батькам, і педагогам, і учням відчувати себе щасливими. Таке завдання потребує внесення змін в управлінську і педагогічну діяльність. Нами розроблена модель управління освітнім процесом на основі педагогіки партнерства. У цій моделі передбачено спільну взаємодію всіх учасників

освітнього процесу, розвиток їх соціально-особистісних компетентностей, створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, яка спрямована на реалізацію стратегії розвитку закладу освіти.

Проаналізувавши потреби учнів, запити батьків, можливості педагогічного колективу на спільному засіданні ради школи та педагогічної ради було вирішено розпочати впровадження проєкту «Співпраця в ім'я дитини».

Провідними ідеями даного проєкту є:

1. Принцип дитиноцентризму. В центрі освітньої системи стоїть особистість дитини, її інтереси, індивідуальні особливості, можливості для саморозвитку, забезпечення комфортних, безконфліктних та безпечних умов навчання.

2. Освітній процес ґрунтується на співпраці педагогів, батьків та учнів. Саме взаємодія за формулою «здобувачі освіти-учитель-батьки» створює простір для підвищення якості освіти. Розроблена нами модель відповідає концепції «Нової української школи», в якій закладені такі принципи:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство;
- принцип соціального партнерства.

3. Взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу ґрунтується на принципах рівноправності, толерантності, академічної доброчесності, неприпустимості булінгу та психологічного насильства.

В статті 42 Закону України «Про освіту» дано визначення академічної доброчесності, яка є невід'ємною складовою забезпечення якості освіти, а дотримання її принципів під час освітнього процесу впливає на формування в учнів таких цінностей, як чесність, довіра, справедливість, взаємоповага, відповідальність. Наші діти мають усвідомити, наскільки важливе дотримання всіма учасниками освітнього процесу норм академічної доброчесності.

Для успішної реалізації принципу академічної доброчесності ми вирішили обрати сім найважливіших кроків:

1. Тільки власний приклад педагога є найкращим аргументом у дотриманні академічної доброчесності.
2. Просвітницькі заходи для учнів та батьків здійснюється постійно.
3. Партнерські відносини відбуваються у межах трикутника «Учні-учителі-батьки».
4. Застосування компетентнісного підходу до організації освітньої діяльності.
5. Дотримання критеріїв оцінювання та своєчасне їх повідомлення.
6. Використання завдань на розвиток критичного мислення.
7. Зміст завдань спрямований на аналітичну, творчу діяльність учнів.

Проект «Співпраця в ім'я дитини» реалізується за такими напрямками: інноваційні форми управління, науково-методичний супровід, психологічний супровід, освітня діяльність, побудова співпраці з батьками, створення безпечної і дружньої до дитини школи.

Управління освітнім процесом в школі здійснюється на засадах демократії та гуманізму, що сприяє розвитку ініціативи, творчості, самореалізації керівника, педагогів, учнів та їх батьків. Всі управлінські рішення приймаються за умови відкритості обговорення. Тут необхідна взаємодія, співпраця, співуправління в поєднанні з самоврядуванням. Таке управління зорієнтовує освітній процес на постійний розвиток, переосмислення ціннісних орієнтирів і ставить нові вимоги щодо якості освітньої діяльності закладу.

Одним із органів управління закладом освіти є педагогічна рада, яка створена для вирішення основних питань діяльності школи. Педагогічна рада – це майстерня педагогічної творчості, яка надихає вчителів на підвищення професійного рівня, спонукає до пошуку, творчості, самовдосконалення, створює у колективі атмосферу взаєморозуміння та поваги.

Тільки продуманий вибір форм і методів проведення засідань забезпечує ефективність діяльності педагогічної ради. Педагогічні ради, які ми проводимо у формі медіакав'ярні, ділової гри, психологічного тренінгу, майстер-класу, фестивалю педагогічних ідей, квесту, дають можливість взаємно збагатитися педагогічними здобутками, забезпечують ефективність планування педагогічної діяльності, спільний пошук оптимальних методів і форм викладання, спрямованих на формування компетентностей учнів, реалізацію проєктної освітньої діяльності, налагоджують командну роботу. А це прямий шлях до вдосконалення системи забезпечення якості освіти.

Тільки дружній, злагоджений педагогічний колектив, команда одностудентів може побудувати ефективну співпрацю з батьками.

Бо вони є реальні замовники освіти, їхнє ставлення до школи і процесів, які в ній відбуваються, є найважливішим критерієм оцінки роботи закладу.

На нашу думку, забезпечити якість освіти можливо лише за умови партнерства школи та батьків. У зв'язку з підвищенням інформаційної відкритості, прозорості діяльності закладу освіти, робота з батьками вийшла на новий рівень. Батьки беруть активну участь в освітньому процесі.

Тому в нашій школі пріоритетним аспектом в роботі з батьками є організація педагогічної просвіти. З метою формування педагогічної культури батьків, ми створили консультаційний центр надання допомоги сім'ї у виконанні батьками обов'язків щодо виховання дітей.

Розпочинаємо роботу з батьками за рік до того, як їхні діти підуть до школи.

Знайомство батьків зі школою відбувається під час проведення зборів для батьків майбутніх першокласників двічі на рік, в жовтні та березні. Це дає можливість зрозуміти батькам організацію освітнього процесу в школі, допомагає організувати процес налаштування дитини на школу, на серйозну навчальну працю, тобто формування її психологічної підготовленості до навчання.

З батьками учнів перших класів проводимо батьківські збори у формі інтегрованого уроку відповідно до концепції НУШ, що сприяє зануренню батьків в освітній процес. Даємо батькам не лише діагностичну картину психолого-педагогічних спостережень за дітьми, а й практичну допомогу у спілкуванні з дитиною. Використання інтерактивних технологій та проєктивних методик дає можливість батькам побачити проблему очима дитини.

Ми вже давно відійшли від проведення загальношкільних батьківських зборів, проводимо їх по класах або паралелелях, висвітлюючи питання, які цікавлять саме даних батьків. А спільні питання, які треба вирішити, обговорюємо на розширеному засіданні ради школи, куди запрошуємо членів батьківського комітету кожного класу.

Доброзичливість, відкритість у спілкуванні з батьками – перший крок до співпраці з ними. Тому традиційними стали дні відкритих дверей, індивідуальні бесіди та консультації.

Ефективною формою організації роботи з батьками є спільна підготовка та проведення заходів і конкурсів, родинних свят, екскурсій, профорієнтація, спілкування з батьками за допомогою медіаресурсів.

Налагодження партнерських стосунків з батьками сприяє забезпеченню максимальної підтримки дітям, задоволенню їхніх потреб, які виникають у процесі розвитку та навчання.

За педагогікою партнерства учень – рівноправний учасник освітнього процесу, турботливий і відповідальний за його результати. Дитяче самоврядування в нашому закладі існує багато років. Але саме зараз з'явилася необхідність у створенні ефективної системи самоврядування як самоврядування дітей, а не для дітей. Рада старшокласників, яка діє в нашій школі, захищає права і інтереси учнів, є організатором та співучасником шкільного життя. Участь учнів у шкільному самоврядуванні сприяє

соціалізації особистості з глибоко усвідомленою громадянською позицією, здатної до самореалізації.

Створення ефективної системи взаємодії між батьками, учнями і вчителями не відбувається миттєво, це довготривалий процес. Але ми вважаємо, що спільне планування роботи, реалізація освітніх проєктів, відвідування навчальних занять, проведення тренінгів, створення творчих груп, педагогічна просвіта, обмін думками, онлайн спілкування, висвітлення інформації на сайті школи, моніторингові дослідження з метою виявлення потреб в комунікації чи наявних проблем є дієвими методичними та організаційними формами налагодження співпраці між всіма учасниками освітнього процесу.

Прикладом такої співпраці є участь школи у Всеукраїнському проєкті «Healthy Schools: заради здорових і радісних школярів». За спільним планом проводяться: вітамінні тижні, танцювальні перерви, ранкова зарядка, різні квести, фестиваль здорового харчування, спецпроєкт «Одна година без гаджетів». В рамках проєкту на конкурс «Здоровий сімейний рецепт» були представлені відеоролики, створені батьками, вчителями, учнями, які поділилися секретами родинних страв.

Ми добре розуміємо, що діяльність школи має постійно вдосконалюватись, розвиватись відповідно до змін в освіті, щоб стати школою радості для дітей. Тому ми не зупиняємося на досягнутому, рухаємося вперед, шукаємо нові форми взаємодії з батьками, самовдосконалюємося, підвищуємо педагогічну майстерність, докладаємо спільних зусиль, щоб наші діти були щасливими.

СЕКЦІЯ 4. ДОСВІД РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Горбенко І.Ф.,

вчитель математики

*Голопристанський навчально-виховний комплекс
«Гімназія – спеціалізована школа І ступеня
з поглибленим вивченням предметів художнього профілю»
Голопристанської міської ради Херсонської області
м. Гола Пристань, Херсонська область, Україна*

МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ І ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

Карантин, як і будь-яка криза, – це хороший привід почати робити те, що давно потрібно було зробити. Бо ті ж карантини через сезонні ГРВІ бувають щороку. «Технології дистанційного навчання будуть використовувати у школі більше, і ми перейдемо до іншого формату навчання. Тобто будуть поєднуватися і класно-урочна система, і технології змішаного навчання. З вересня, думаю, вони будуть краще використовуватися в наших школах», – сказала Мандзій Л. С. – в. о. Міністра освіти і науки України.

Задача сучасної системи навчання полягає не стільки в тому, щоб повідомити як можна більший обсяг знань, скільки в тому, щоб навчити учнів добувати ці знання й орієнтуватися у великому морі інформації[1].

Кожний сучасний учитель прагне до того, щоб наші діти вміли вступати в діалог і були понятими, вільно володіли інформаційними технологіями, були здатні до самовизначення й самоосвіти. Однак результати міжнародних досліджень свідчать про те, що зростає кількість учнів, які не реалізують своїх потенційних

можливостей в придбанні повних і глибоких знань при вивченні математики [3].

Однією зі значимих складових пріоритетного напрямку модернізації освіти є інформатизація освітнього простору шкіл, яка містить у собі їх оснащення сучасною технікою. Багато дослідників (Пурніма Валіатан (Purnima Valiathan), Роджер Шанк (Roger Schank), С.А.Бешенков, В.П.Демкін, С.В.Панюкова) бачать розв'язання проблеми у раціональній комбінації традиційних освітніх технологій із сучасними інформаційними й комунікаційними технологіями[6]. Впровадження інноваційних технологій у процес навчання привело до появи такої форми роботи вчителів і учнів, як змішане навчання. Дарлін Пейнтер (Darling Painter) у статті «Missed Steps» пропонує під змішаним навчанням розуміти об'єднання строгих формальних засобів навчання-роботи в аудиторіях, при вивченні теоретичного матеріалу -

з неформальними, наприклад, з обговоренням за допомогою електронної пошти й Інтернет-Конференцій. Змішаним вважається навчання, якщо від 30 до 80% навчання проводиться в он-лайн режимі. Модель змішаного очного й дистанційного навчання(Blended Learning) поєднує в собі елементи основних Європейських освітніх моделей:

- дистанційне навчання – distance learning
- навчання в класі – face-to face learning
- навчання через Інтернет- online learning [2].

Що може дати модель змішаного навчання при вивченні математики?

Викладання математики у школах здійснюється за традиційною схемою, з використанням різноманітних технологій в класно-поурочній системі. Учні приходять на заняття, де основними джерелами інформації для них є підручники й лекції, на яких вчитель також може використовувати наступні інформаційні ресурси Інтернету: інформаційні довідкові системи, бази даних (бази даних бібліотек, наукових і навчальних організацій), телевізійні програми. У дійсності, модель змішаного навчання не відкидає того корисного, що є в традиційній моделі, а скоріше вдосконалює її можливості:

- Пояснення нового матеріалу: повний матеріал лекцій і слайди до них є на веб-ресурсі, доступні всім учням і легко можуть використовуватися для самостійного вивчення.
- Закріплення знань (Face-to-face) по суті можуть бути об'єднані з лекційними, так що на них відбувається обговорення самих цікавих і важливих тем курсу й відпрацьовування практичних навичок.
- Навчальні матеріали існують не тільки в друкованому, але й в електронному вигляді, вчитель надає посилання Інтернету, якими може користуватися учень.
- Он-лайн спілкування: чат, форум, скайп, ZOOM – конференції, що дають учням і вчителю можливість спілкуватися й працювати разом.
- Індивідуальні й групові проекти (Collaboration): розвиває навички роботи в мережі Інтернет, пошуку, аналізу інформації, роботи в групі, уміння правильно розподіляти обов'язки й відповідати за ухвалені рішення.
- Аудіо і відео лекції, анімації: ці елементи змішаного навчання роблять процес навчання простим і більш насиченим[3].

Аналіз наукових та науково публіцистичних джерел дозволяє стверджувати, що на сьогоднішній день змішане навчання є швидко і динамічно розвиваючою формою навчання.

Існує кілька стандартних моделей змішаного навчання:

1) група «Ротація» (комбінація й чергування очного й електронного навчання та їх взаємодія): моделі «Автономна група», «Перевернутий клас», «Зміна робочих зон»

ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС

2) група «Особистий вибір» (реалізація персоналізованого підходу): моделі «Новий профіль», «Індивідуальний навчальний план», «Міжшкільна група»)[4].

Модель «Перевернутий клас» використовується, якщо в класі навчаються діти, які незначно відрізняються своїми психологічними особливостями, мають однакові

мотивації. У цьому випадку клас працює як одна група, для якої чергуються компоненти очного й електронного навчання. При цьому реалізація електронного навчання здійснюється поза школою: учитель надає доступ до електронних освітніх ресурсів для попередньої теоретичної підготовки дома. На навчальному занятті організує практичну діяльність по відпрацьовуванню знань, умінь. При роботі в режимі «Переверненого класу» зростає частка відповідальності учня, стимулюється розвиток його особистісних характеристик (активність, відповідальність, ініціативність і т.п.) і між предметних навичок (самоорганізація, керування тимчасовими ресурсами і т.д.). Обов'язковою умовою використання даної моделі є наявність в учня домашнього ПК із виходом в Інтернет[3]. Комп'ютер повинен сприйматися учнем у якості помічника й виконавця, що діє від його імені у віртуальному середовищі[5].

Автономна група

Група А

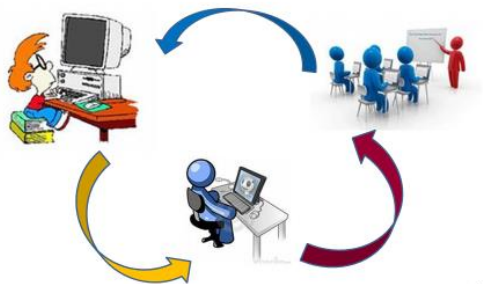
Група В

Модель «Автономна група» застосовується для більш ефективного навчання груп, які відрізняються за психологічними особливостями, рівнями підготовки. Одна із груп більшою мірою працює в режимі он-лайн і взаємодія з вчителем проходить у формі консультування, інша ж група навчається в традиційній формі, тоді як електронні навчальні ресурси застосовуються для

відпрацьовування сформованих навичок.

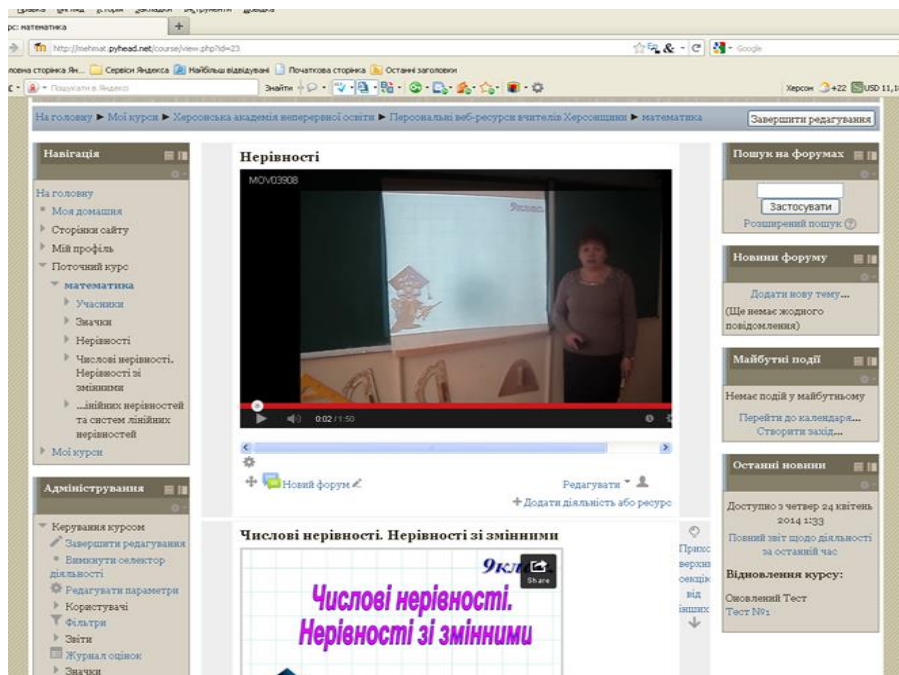
Модель «Зміна робочих зон» найбільш складна в реалізації й організації, у силу того, що тут число груп збільшується по числу видів навчальної діяльності: групова самостійна робота, індивідуальна самостійна робота, он-лайн навчання.

Зміна робочих зон

Моделі групи «Особистий вибір» реалізують індивідуальний підхід у навчанні й підходять для школярів старших класів.[4]

Над впровадженням елементів дистанційного навчання я працюю з 2013 року. Для роботи мною була обрана модель «Перевернутий клас». Для її реалізації достатньо, щоб у дитини були комп'ютер і вихід в Інтернет. Спочатку був створений і відкритий веб - ресурс на платформі Moobil, яка надає можливість подавати навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка), а потім я перейшла на платформу Google Classroom, на якому я виклала необхідні навчальні матеріали, рекомендації, посилання на відеоуроки на каналі YouTube, також я зареєструвала дітей на платформі «Мій клас» - цей сервіс містить онлайн-курси з 1-го до 11-го класу. Кожен урок складається з теоретичного блоку у вигляді тексту і практичного блоку (окремі завдання, які можна розв'язувати незалежно одне від одного; блок завдань, що потрібно розв'язати послідовно, методичні вказівки). Учням перед уроком пропонувалося переглянути той або інший матеріал, пройти тест на його усвідомлення, а на уроці задати вчителю питання, що було незрозуміло при вивченні даної теми. Для того, щоб підтримувати концепцію активного навчання, яка покладена в основу змішаного навчання учні отримують завдання, що розвивають логічне та критичне мислення. На початку тижня я пропонувала виконати якесь цікаве завдання.

Наприклад, перевірка рівності: $\frac{1}{2} - \frac{1}{3} = \frac{1}{2 \cdot 3}$; $\frac{1}{3} - \frac{1}{4} = \frac{1}{3 \cdot 4}$; $\frac{1}{4} - \frac{1}{5} = \frac{1}{4 \cdot 5}$; $\dots \frac{1}{99} - \frac{1}{100} = \frac{1}{99 \cdot 100}$; Запиши в буквенному вигляді закономірність, яку помітив і доведи її.

Кожний учень, який правильно відповів на питання, одержував додатковий бал. Діти, які не відвідували школу по хворобі, опановували матеріал самостійно, виконували діагностичні роботи і тести. Час на виконання письмових робіт необмежений, що дає змогу слабким дітям більш ретельно продумати свої відповіді. Сучасні комп'ютерні технології дозволяють створювати та редагувати завдання, надавати відгуки та спілкуватися зі своїм класом, співпрацювати в реальному часі в Google Документах.

Наведу приклад сценарію уроку з теми «**Теорема Вієта**»

1. Запитання від учителя в чат класу (за тиждень до уроку «Як сума та добуток коренів квадратного рівняння пов'язані з його коефіцієнтами?»- надається декілька квадратних рівнянь)

2. Після того, як деякі учні дали відповідь на запитання, вчитель надсилає посилання на відеоурок про теорему Вієта, посилання на теоретичний матеріал підручника та на тестування з даного питання.

3. Наступне завдання для учнів: «Придумайте завдання на дану тему та запишіть у Google Документі» для свого друга.

4. Запитання від учителя: «Хто такий Франсуа Вієт?», пропонує знайти цікавий матеріал та зробити спільну презентацію з даного питання.

5. Питання тижня: «Корені рівняння $x^2 + bx + c = 0$ дорівнюють його коефіцієнтам b і c . Знайдіть b і c .»

6. Практична задача: У турнірі з футболу було зіграно 36 матчів. Скільки команд брало участь у турнірі, якщо кожна команда зіграла по одному разу з кожною з решти команд?

Поступово прийшло усвідомлення того, що учні із самого початку курсу «поринають» у технологічне освітнє середовище, вони вчаться відкривати власні аккаунти, працювати із сервісом соціальних закладок і т.д. З'ясувалося, що на початку роботи в даному курсі в такому варіанті учні віднеслись насторожено й не дуже позитивно, батьки також хвилювалися, щоб їх діточки були не перевантажені. Однак, поступово звикаючи регулярно працювати, вони міняли своє відношення, про що свідчить і загальна атмосфера в класі, і загальні позитивні результати анонімного анкетування по завершенню курсу, 79% опитуваних дали позитивну оцінку даному навчанню.

Отже, 1 вересня, учень приходить в клас і його вчитель повідомляє йому все необхідне для проходження теми. В додаток до підручника учень отримує адрес посилання на електронний ресурс, пароль для входу і назву курсу. Там знаходиться вся необхідна інформація для проходження теми, всі необхідні навчальні матеріали, відео уроки з поясненням тем, посилання на додаткові ресурси. Далі починається пояснення нового матеріалу, але воно повинно бути більш конкретним – вся додаткова інформація розміщена на сайті. При поясненні нової теми вчитель користується звичними для нього

технологіями і супроводжуватися Power Point презентацією, що допомагає швидше і легше сприймати матеріал. Важливо відмітити, що всі презентації знаходяться на сайті і їх завжди можна повторити і використовувати для виконання домашнього завдання.

Звісно, якщо ви хочете запровадити в свою роботу технологію «*Перевернутий клас*», необхідно провести вивчення мотиваційної сфери учнів, самооцінки та психологічної готовності до використання онлайн навчання математики, провести бесіди з дітьми та батьками націлені на зняття негативних емоцій і психологічного бар'єру, надати чіткі інструкції для роботи на електронних ресурсах, методичні рекомендації та вимоги до оцінювання знань.

Спостереження за діяльністю учнів та кількісні дані результатів у процесі їх навчання, свідчать про те, що при використанні технології змішаного навчання створюються умови, які усувають психологічний дискомфорт, сприяють розкриттю потенційних можливостей учнів. У режимі роботи в онлайн розвивається їхня комунікативна та інтелектуальна сфера: мобілізується увага, поліпшуються сприйняття й пам'ять. Учні стають активними ініціаторами й контролерами своєї самостійної навчальної діяльності, у результаті чого підвищуються їхня самосвідомість і самооцінка.

З власного досвіду, можна зробити деякі висновки: перевернутий клас надає можливість учням:

- Самостійно здобувати знання, користуючись різноманітними джерелами інформації.
 - Визначати свої навчальні цілі, способи їх досягнення, враховуючи свої освітні потреби, інтереси й здібності.
 - Розвивати вміння планувати та регулювати свій час.
- Вчителю надає можливість:
- Урізноманітнювати форми в навчальному процесі.
 - Підвищити мотивацію учнів.
 - Вивільняти час на уроці на творчі завдання чи завдання підвищеної складності.

Від вчителя вимагається бути більш впевненим у собі і готовим комбінувати, творити, створювати, щось нове.

Таким чином, очевидно, що модель змішаного навчання цілком вписується в концепцію модернізації сучасної освіти, засновану на введення нових освітніх стандартів і входження в Болонський процес і інші міжнародні угоди.

Література

1. Вимятін, В.М. Дистанційне навчання історії: проблеми і перспективи, Сб. ст./ Під ред. В.Н. Сидорцова, Е.Н. Баликіної. – Мн.: БГУ, 1999. – С. 71–81.

2. Десятова Л.В. Використання моделі змішаного навчання (blended learning) для створення і апробування курсу ІКТ для підтримки навчання по базовій програмі. М.: Изд. дім «Перше вересня», 2010. № 13.

3. Зиміна О. В. Дидактичні аспекти інформатизації вищої освіти / О. В. Зиміна // Вістн. Моск. ун-та. Сер. 20. Педагогічна освіта. – 2005. – № 1. – С. 17–66.

4. Васильєва Д. Змішане навчання на уроках математики, «Математика в Рідній школі», №1, 2019

5. Кондакова М.Л., Латипова Є.В, Змішане навчання: ведучі освітні технології сучасності, <http://www.vestnik.edu.ru/2013/05/smeshannoe-obuchenie-vedushhie-obrazovatelnyie-tehnologii-sovremennosti/>

Лебідь Ю.В.,

вчитель біології та хімії

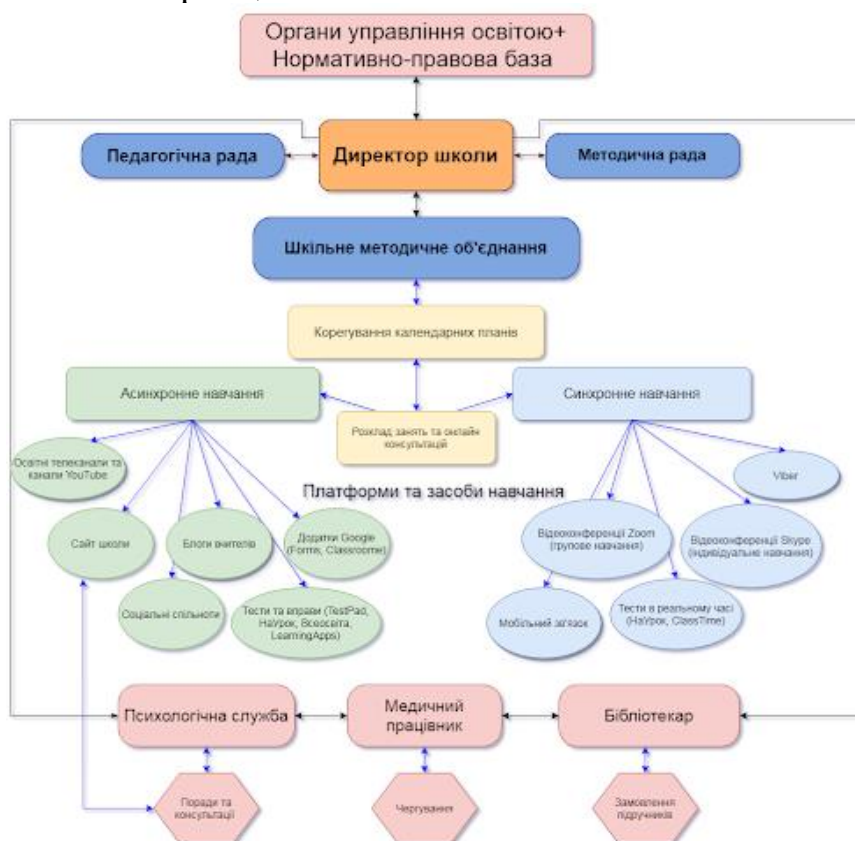
Запорізький навчально-виховний комплекс №60

м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

МАЙСТЕРНЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання - це одна з форм організації навчального процесу, під час якого всі уроки, або частину занять проводять з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій за умови територіальної віддаленості викладача й учнів.

Організація дистанційного навчання у закладі освіти повинна відбуватися за таким принципом:

Класичні принципи дидактики:

- 1.Природовідповідність
- 2.Науковість і доступність
- 3.Наочність
- 4.Свідомість та активність
- 5.Системність
- 6.Систематичність і послідовність
- 7.Зв'язок теорії з практикою

Сучасні принципи:

1. Інтерактивність – передбачає діалог викладача з користувачем.
2. Адаптивність – забезпечує індивідуальний темп навчання, передбачає самостійний вибір слухачем курсу, часу навчання, терміну консультацій ;
3. Гуманістичність – полягає в спрямованості навчання та освітнього процесу до людини, створенні максимально сприятливих умов навчання; засвоєнні обраної професії для розвитку і прояву творчої індивідуальності, високих громадянських, моральних, інтелектуальних якостей, що забезпечували б слухачеві курсу соціальну захищеність та комфортне існування.
4. Пріоритетність педагогічного підходу під час проектування освітнього процесу – передбачає проектування дистанційного навчання, розробку теоретичних концепцій, створення дидактичних моделей тих явищ, які планують реалізувати;
5. Педагогічна доцільність застосування нових інформаційних технологій – вимагає педагогічної оцінки ефективності кожного етапу проектування та створення дистанційного навчання, тому на перший план необхідно винести не впровадження техніки, а відповідне змістове наповнення навчальних курсів та освітніх послуг;
6. Вибір змісту освіти – зміст дистанційної освіти має відповідати нормативним вимогам Державного освітнього стандарту й вимогам ринку;
7. Забезпечення захисту інформації, що циркулює в дистанційному навчання - передбачає впровадження організаційних і технічних засобів безпечного та конфіденційного зберігання, передавання й використання потрібних відомостей;
8. Стартовий рівень освіти – вимагає певної кількості знань, умінь, навичок;
9. Відповідність технологій до навчання – адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання;
10. Гнучкість і мобільність – створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволяє коригувати та доповнювати освітню програму.

Головне завдання дистанційного навчання: розвиток творчих та інтелектуальних здібностей людини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, у тому числі, доступних в Інтернеті. Учень, що знаходиться на відстані, не має можливості поставити

питання й одразу отримати відповідь. З часом у нього може згаснути інтерес, розсіюватися увага [3].

Вимоги до викладача, що працює в системі дистанційного навчання:

- 1.відповідати дуже швидко на листи
- 2.хвалити оперативність слухачів;
- 3.встановити чіткий графік спілкування в режимі on-line і чітко його дотримуватися;
- 4.створити атмосферу психологічного комфорту(сприятливий настрій, емоційне піднесення)

Для успішного здійснення процесу дистанційного навчання учитель має володіти технологічними аспектами організації освітньої діяльності школярів(різними прийомами роботи в форумі, чаті, теле- і відеоконференціях, а також з електронною поштою та іншими комунікаційними засобами).

Переваги дистанційного навчання:

- 1.Синхронний і асинхронний режими взаємодії сучасників навчального процесу: викладач – учень, учень – учень, учень – навчальна група
- 2.Можливість залучення до навчання спеціалістів із певних галузей
- 3.Однчасне з вивченням інших предметів практичне засвоєння інструментів ІКТ – створення додаткових умов для впровадження ІКТ в освітні системи тощо [4].

Недоліки дистанційного навчання:

1. Домашня атмосфера не завжди сприяє ефективному навчанню та запам'ятовуванню. Це не дозволяє достатньо сконцентруватися на занятті.
2. Учень може неефективно використати зекономлений час. Курс ДН вимагає від учня уміння самостійно організовувати навчальний процес. Біля вас не буде вчителя, який постійно контролюватиме виконання домашніх завдань.
3. Курс ДН вимагає хорошого технічного забезпечення: чим якіснішими будуть комп'ютер, мікрофон та веб-камера, тим якіснішими будуть online-уроки. Проблема може виникати через неякісний Інтернет: якщо зв'язок раптом зникне, ваше заняття припиниться через технічні неполадки.
4. Під час звичайних занять можна уточняти незрозумілі моменти з вчителем. Такі консультації є більш ефективними, ніж прослуховування аудіозапису.
5. Учень використовуючи online-уроки з вчителем, до якого встиг звикнути на звичайних заняттях, менше використовує переваги, які дає мовне середовище. Адже, вчитель знає учня і розвиває в ньому навички, які йому здаються найбільш важливими для учня.
6. Курс дистанційного навчання може бути не особливо ефективним, адже не дасть можливості відчувати атмосферу живого ділового спілкування.
7. Дистанційне навчання не завжди ефективно для дітей. Адже, дітям важко висидіти ціле заняття (годину чи більше) перед комп'ютером. Їм більше підходять традиційні заняття наживо і з елементами гри [4].

Дистанційне навчання покликане допомогти в глобальному освітньому просторі, воно виступає як ефективне доповнення традиційних форм освіти, як засіб часткового вирішення її нагальних проблем, зокрема, надає можливість одночасно з гнучким за часом і високопрофесійним за змістом вивченням різних предметних розділів знань, формуванням умінь і навичок роботи з багатьох навчальних дисциплін забезпечити інтенсивне практичне застосування тими, хто навчаються, методами і засобами інформаційно-комунікаційних технологій, розвиває уміння і навички у сучасній науці і практиці. Впровадження елементів дистанційної форми навчання в школі є необхідною умовою для досягнення сучасного рівня якості освіти [5].

Література

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4.02.1998 р.
2. Гуржій А.М. Інформаційні технології в освіті / Проблеми освіти: наук. метод. зб. – К.: ІЗМН, 1998. – Вип. II. – С. 5-11.
3. Дмитренко П.В., Пасічник Ю.А. Дистанційна освіта. – К.: НПУ, 1999. – 25 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПП, 2000. – 12 с.
5. Триндаде А.Р. Информационные и коммуникационные технологии и развитие человеческих ресурсов // Дистанционное образование. – 2000. – № 2. – С. 5-9.

Резнік В.В.,

вчитель географії та біології

Іванівський ліцей № 2

Іванівської селищної ради, Херсонська область, Україна

ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ. ТИПИ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС

Конспект уроку. Географія 9 клас

Навчальна: розглянути значення галузі; створити умови для вивчення різних типів електростанцій; ознайомити зі складовими паливно-енергетичного балансу.

Розвивальна та виховна мета: розвивати здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок; вдосконалювати вміння розуміти й використовувати прості математичні моделі (діаграми); виховувати інтерес до вивчення теми, розвитку суспільства і держави; показати приклади енергозбереження; сформулювати особисте ставлення учнів до цієї теми.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: підручники, атласи, фізична карта України, комп'ютер, проєктор, мультимедійна презентація.

Ключові компетентності: інтелектуальна, інформаційна, комунікативна, соціальна, компетентність саморозвитку, мовленнєва, логічна.

Опорні та базові поняття: первинний сектор господарства, вторинний сектор господарства, електроенергетика, ТЕС, ГЕС, ГАЕС, АЕС, ВЕС, СЕС, ЛЕП, паливно-енергетичний баланс.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

• Налаштування на урок

Доброго дня шановні.

Хочу сьогоднішній урок почати з притчи про крамницю бажань. Одній жінці приснився дивний сон. На вулиці незнайомого міста – крамниця з вивіскою: «Тут здійснюються ваші мрії». Заходить жінка до крамниці, а за прилавком – сам Господь Бог. Жінка запитала:

- Чи справді я тут можу одержати все, що забажаю?
- Звичайно.
- Тоді я хочу здоров'я собі і близьким, успішну кар'єру, хороших друзів, достаток, гарні знання...

Бог простягнув жінці маленьку торбинку.

- Як, я хочу так багато, а торбинка така маленька? Невже все це там помістилось?

- Хіба ти не знаєш? Ми продаємо лише насіння, а що з нього виросте – залежить лише від тебе.

Який висновок з цієї притчі ми можемо зробити ?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

• Вправа «Чорна скринька»

Відгадавши що знаходиться в скриньці ви отримаєте підказку про тему уроку.

- До складу цього предмету входить рідкісний метал;
- Цей предмет буває різних розмірів і форм;
- Цей предмет є у кожного в дома;
- Середня ціна цього предмета приблизно 25 грн;
- Цей предмет переважно грушоподібної форми;
- Він зроблений зі скла.

(Електрична лампочка)

Сьогодні ми будемо вивчати галузь вторинного сектору економіки, що має особливе значення, яка безпосередньо впливає на розвиток усіх інших галузей господарства та умови життя населення. Це електроенергетика.

III. Повідомлення теми.

Тема уроку. Значення електроенергетики. Типи електростанцій, основні чинники їх розміщення. Паливно-енергетичний баланс.

III. Вивчення нового

Пропоную розглянути тему нестандартно. Уявімо, що ми науковці - експерти. І ми з вами знаходимось на відкритому засіданні міністерства електроенергети.

Шановні доводжу до вашого відома порядок денний.

Нам треба розглянути такі питання.

- Електроенергетика як основа сучасного способу життя.
- Типи електростанцій та основні чинники їхнього розміщення.
- Переваги й недоліки різних типів електростанцій.
- Шляхи енергозбереження
- Паливно-енергетичний баланс.

Для економічної географії та для господарства країни, «енергія» – це тепло та світло, рух машин та механізмів, спосіб господарювання, одним словом це – невід'ємна складова сучасного господарства.

Розглянемо з вами презентацію яку нам підготував експерт з розвитку галузі.

Презентація «Електроенергетика як основа сучасного способу життя.»

Запитання. Що власне для тебе значить електрика?

• Прошу розглянути схему «Міжгалузеві зв'язки електроенергетики».

- Що дає електроенергетика галузям господарства? (електроенергію)
- Наука і освіта (кваліфіковані кадри)
- Торгівля (реалізація продукції)
- Транспорт (транспортні послуги)
- Галузі промисловості (паливо, устаткування)

- Як і де виробляється електроенергія?
- Як вона потрапляє до споживача?

З цим нас ознайомить експерт з експлуатації

❖ **Презентація «Типи електростанцій»**

Нас тільки що ознайомили з традиційними та альтернативними типами електростанцій. Але наука не стоїть на місці і вчені вже займаються створенням альтернативних електричних станцій майбутнього.

- Космічні електростанції
- Енергія солоної води
- «Грозова» енергетика
- Енергія морських течій
- Зоряні батареї
- «Дорожна» енергетика
- Енергія вертикальних рухів нагрітого повітря

Електростанції бувають різних типів. А чи можна визначити, що якийсь тип електростанцій найкращий. Для цього ми попросимо експерта – еколога ознайомити нас з перевагами і недоліками кожного типу. Надамо слово експерту з екології.

Запитання. Які типи електростанцій можна побудувати у нашій місцевості?

- **Вправа « Кодований диктант».**

Завдання. Ознайомтесь більш детально з різними видами електростанцій для цього з запропонованих вам характеристик зробить вибірку по кожному виду станцій

Вибрати характеристики для даних видів електростанцій:

ТЕС	ГЕС/ ГАЕС	АЕС	ВЕС	СЕС
-----	--------------	-----	-----	-----

1. Використовують збагачений уран чи плутоній
2. Негативно впливає на мікроклімат прилеглих територій, призводить до підтоплення значних територій
3. Використовують енергію вітру
4. Працюють на різних видах пального
5. Найдешевший вид енергії, але досить висока собівартість будівництва, аварії призводять до значних збитків
6. Дешевий вид енергії, створює багато шуму, змінює мікроклімат прилеглих територій
7. Дуже залежить від погодних умов, зайняті великі площі під самими станціями, висока собівартість будівництва
8. Посідає друге місце в структурі виробництва електроенергії в Україні
9. Спричиняє коливання рівня води та можливе підвищення її температури, що часто зумовлює замор риби
10. Найбільший забруднювач навколишнього середовища
11. Процес виробництва електроенергії характеризується незначними викидами в атмосферне повітря, але є проблема захоронення відходів
12. Єдиний вид електростанцій, що дає можливість накопичувати електроенергію

Ключ відповідей:

ТЕС	ГЕС/ ГАЕС	АЕС	ВЕС	СЕС
4, 8, 10	2, 9, 12	1, 5, 11	3, 6	7

Мені, як міністру стало цікаво чи раціональні ви енергокористувачі. З цією метою було дане завдання незалежному експерту дослідити шляхи збереження електроенергії.

- **Ментальна карта «Як зберегти енергію?»**
- **Анкета « Енергозбереження у вашому домі»**

У нашому домі	Так	Ні
Ми контролюємо наше енергоспоживання		
Ми вимикаємо світло в кімнаті, коли йдемо з неї		
Холодильник стоїть у холодній кімнаті		
Ми не ставимо меблі перед обігрівачем		
Ми почали використовувати енергозберігаючі лампочки.		
Ми використовуємо місцеве освітлення (настільну лампу, бра).		
Ми провітрюємо приміщення декілька хвилин.		
Ми закриваємо вікна на зиму		
Ми зашпориємо вікна на ніч		
Ми кладемо кришку на каструлю, коли варимо їжу		
Ми часто розморожуємо холодильник		
Ми використовуємо раковину для миття посуду		
Ми мисмося під душем, а не приймаємо ванну		
Ми ходимо пішки чи їздимо на велосипеді до школи й на роботу		
Ми знижуємо температуру в приміщенні, коли виходимо		
Хатні справи робимо вдень, а не ввечері		
Кип'ятимо воду на чай стільки, скільки потрібно для використання		
Ми вимикаємо всі електроприлади, які не використовуються		
Протираємо електричні лампи від пилу		
Не залишаємо заряджати телефони на всю ніч		

Якщо у вас вийшло:

1. **Від 1 до 5 відповідей «так».** Вам потрібно освоїти методики для того, щоб ефективно зберігати енергію, почніть зараз!
2. **Від 6 до 10 відповідей «так».** У Вас багато гарних звичок, які можуть слугувати основою для подальшої роботи над тим, як ефективно зберігати енергію у Вашій оселі.
3. **Від 11 до 15 відповідей «так».** Ви є зразком всім іншим в тому, як потрібно зберігати енергію.
4. **Від 16 до 20 відповідей «так».** Хтось з Вашої сім'ї повинен стати керівником Міністерства палива та енергетики.

Вітаю, чи є хтось із вас який може стати керівником міністерства енергетики.

Чи ефективна енергетика України? Що б це визначити треба скласти співвідношення між видобутком палива й виробленою енергією та їх використанням. Тобто скласти паливно – енергетичний баланс.

- **Який висновок ви можете зробити?**

IV. Підсумок уроку

Наше засідання дійшло до завершення. Хотілося б відмітити гарну роботу всіх експертів, робота виконана на високому рівні. Подякувати за роботу всіх присутніх на уроці.

- **Вправа «Сенкан»** Хотілося б що б ми з вами прославили наше міністерство і склали «Оду електроенергетиці».

Електроенергетика

Забезпечує, виробляє

Традиційна, альтернативна, майбутня

Основа сучасного способу життя

Лампочка

Домашнє завдання. П.20.

Безрукава Л.І.,

вчитель української мови та літератури
Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №122
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Швець Н.А.,

вчитель української мови та літератури
Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №122
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

НОВІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Звичайно, реалії цього року, коли в країні панував суворий карантинний режим, не могли не позначитися на формах роботи з учнями. Доводилося шукати нові, які б не наражали на небезпеку здоров'я дітей і водночас були результативними. Для забезпечення якісного навчання і швидкого зворотнього зв'язку з учнями нами було обрано освітню платформу Google Classroom. На ній педагоги публікували навчальний матеріал відповідно до календарного планування, розміщували власні відеоуроки та уроки, розроблені колегами. Учителі готували цікаві завдання, які розвивають інтелект, креативність, критичне мислення здобувачів освіти.

На допомогу в реалізації поставлених завдань прийшов освітній проєкт НаУрок. Прослухавши низку вебінарів, філологи засвоїли теоретичні нюанси дистанційної освіти, які вміло реалізували на практиці, створюючи власні тести. У режимі реального часу та як домашні завдання школярі успішно розв'язували їх.

Однією із цікавих та результативних форм дистанційного навчання були уроки-конференції, проведені прямому ефірі платформ Meet.google.com та Zoom, що дало можливість досягти максимальної інтерактивності, провести перевірку усних творів, читання вголос, декламування напам'ять вивчених віршів. Діти з нетерпінням чекали можливості побачити вчителя та одне одного, поспілкуватися наживо. Однак є такі, що соромляться говорити при однокласниках (в умовах звичайного навчання їх педагоги слухали наодинці), тому такі учні мали можливість через відеодзвінок у Viber або Messenger продемонструвати свій рівень майстерності. Також школярі за власним бажанням знімали відео, де вони декламують, читають вголос, діляться своїми творчими роботами.

Наставники щоденно у телефонному режимі дітям та батькам давали відповіді на питання, які виникали в процесі дистанційної освіти.

Робочий день учителів був розписаний похвилинно. Під час «вікон» між уроками активно здобували нові знання на платформах Prometheus, EdEra, що дало можливість значно урізноманітнити й оптимізувати навчальний процес.

Оскільки освітній процес – це не тільки вивчення предметів, а й виховання загальнолюдських цінностей, то педагоги залучали своїх вихованців до активної громадської діяльності.

Учні разом із батьками взяли активну участь у запропонованій акції, що полягала у виготовленні вітальних листівок, присвячених Дню пам'яті та примирення, Дню Перемоги, розміщенні їх на дошках оголошень під'їздів будинків, де мешкають наші учасники освітнього процесу.

Лідерами школи під керівництвом учителів підготовлено фільм «1939-1941. Пам'ятаємо. Перемагаємо». Діти та педагоги, дотримуючись правил карантину, вдома знімали кожен свій виступ, а Президент шкільної республіки «Сузір'я» уміло змонтував фільм із наданого матеріалу. Колективну роботу оприлюднено в групах КЗШ № 122 у Фейсбуці, Інстаграмі та на ютуб-каналі школи.

Учні також активно долучилися до челенджу декламування віршів про мир та перемогу у Другій світовій війні. Зворушливі відео, на яких діти демонструють свої декламаторські здібності, розміщені в групі КЗШ № 122 у Фейсбуці.

До Дня вишиванки в соціальних мережах було влаштовано челендж світлин учителів, учнів та їхніх родин у національному одязі, підготовлено фільм, який розміщено в групах КЗШ № 122 в Фейсбуці, Інстаграмі та на ютуб-каналі школи.

22 травня, у день 159-тої річниці перепоховання Тараса Григоровича Шевченка, під керівництвом вчителів – філологів підготовлено та розміщено у соціальних мережах текстовий матеріал і відеоролик про цю подію.

Учні школи долучилися до участі в обласному етапі Всеукраїнського онлайн-конкурсу творчості «За нашу свободу» (номінація «Поезія») та в обласному конкурсі «Цілі сталого розвитку: відкрите суспільство» (есе).

Щороку в сонячні травневі дні традиційно 122-а вітає «зірочок», які продемонстрували свої досягнення в галузі науки, творчості, спорту. Цього року, на жаль, карантин поставив нас в умови дистанційної діяльності. Отож було вирішено привітати обдарованих учнів та їхніх наставників, використовуючи Інтернет. Відкрила фестиваль обдарованої молоді «Асамблея зірок» у прямому ефірі платформи Meet.google.com заступник директора КЗШ № 122 з виховної роботи Л.Безрукава. Наші школярі протягом навчального року працювали під девізом « Місто рідне, Богом освячене, наші перемоги тобі присвячені». (До 245-ї річниці Кривого Рогу) Червоною ниткою ця тема пройшла через увесь захід. Навіть було обумовлено, що одяг учасників має бути у червоно-зелених кольорах, які присутні на гербі та прапорі міста. Заступник директора з навчально-виховної роботи А. Міняйленко представила широкому загалу імена переможців конкурсів різноманітних рівнів та напрямів. Її виступ ілюструвався кадрами фільму про головних героїв заходу. Номінанти виходили у прямий ефір, дякували педагогам. Учасники хореографічного колективу « Фантазія» танцювали кожна у своїй квартирі, але замотивували усіх долучитися до їхньої запальної

руханки. Фіналом свята стало колективне виконання гімну Кривого Рогу «Кривий Ріг - моє місто».

У новому форматі було підготовлено і проведено також свято Останнього дзвінка. Учителі та учні 11 класу підготували захоплюючий фільм-привітання учасникам освітнього процесу КЗШ № 122. А родзинкою на святковому тістечку став прямий ефір в Інстаграмі. Школярі, їхні батьки завдяки операторській майстерності заступника директора з НВР О. Синиці змогли з допомогою своїх смартфонів дистанційно долучитися до заходу, послухати палке привітання директора школи Н. Федоринової, промовисті виступи педагогів, їхні щирі побажання. Кожного, хто став учасником дійства, до сліз зворушили продемонстровані заступником директора з ВР Л. Безрукавою голосові повідомлення, записані та переслані через Вайбер волонтером Корпусу Миру Бретом Скоттом, який був змушений через карантин покинути Україну та повернутися до Америки. Завершилася трансляція колективним виконанням пісні «122-га наша, ти в усьому краща!», спеціально написаної Л. Безрукавою та А. Жигачовим.

Педагоги нашої коли вкотре підтвердили свій професіоналізм, здатність навчатися протягом всього життя.

Кириченко Н.В.,

вчитель української мови та літератури

Комунальний заклад «Харківська спеціалізована школа № 11»

м. Харків, Харківська область, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Дистанційне навчання — це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3, с.72]

Мета дистанційного навчання — надати освітні послуги, застосовуючи у навчанні сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Справжнім викликом для освітньої сфери став карантин. Варто усвідомити, що для дітей перехід на дистанційну форму навчання теж значний стрес, хоч і здається, що це все "дивні канікули". Уроки мають повністю трансформуватися, бути цікавими й конкурувати з ігровими чи медіа-розвагами, на які учні можуть відволікатися на карантині.

Такий довгий карантин — виклик для кожного вчителя. Що робити? Як робити? Як краще організувати навчальний процес? Працювати дистанційно важко. На уроці вчитель бачить, як сприймають учні матеріал, чи їм цікаво, іде одразу зворотній процес, віддача. Вчитель може одразу переорієнтуватися, зосередити увагу на тому, що учням не зрозуміло, а на дистанції це нереально зробити.

Отже, давайте з'ясуємо, які ж переваги дистанційного навчання:

1. Навчання в зручний час, у зручному місці
2. Навчання незалежно від місця проживання.
3. Доступність навчальних матеріалів.
4. Можливість батьківського контролю над знаннями учнів.
5. Змішання кордонів між очною та заочною формами навчання.

Що ж з недоліків?

1. Недостатній контроль над засвоєнням учнями одержуваних знань.
2. «Теоретизація» навчання, зведення навчального процесу до механістичним прийомів і методів.
3. Можливість хакерського вторгнення в електронну базу даних.
4. Дистанційна освіта не підходить для розвитку комунікабельності.
5. Проблема ідентифікації учня.
6. Низька якість інтернет-зв'язку.

Взагалі, для навчання « на відстані» потрібно мати сильну мотивацію й самоорганізацію, бо, дистанційне навчання – це самоосвіта, здатність працювати самостійно. Для когось це є перевагою, а для когось, навпаки, - недоліком. Все залежить від людини та її характеру.

В ХХІ столітті доступність комп'ютерів і Інтернету роблять поширення дистанційного навчання ще простіше й швидше. Інтернет став величезним проривом, значно більшим, ніж радіо й телебачення.

При дистанційному навчанні можуть використовуватися різноманітні методи надання навчальної інформації. Уже змінилося кілька поколінь використаних технологій - від традиційних друкованих видань до найсучасніших комп'ютерних технологій (радіо, телебачення, аудіо/відеотрансляції, аудіо/відеоконференції, Інтернет- конференції, інтернет-трансляції) [1, с.144]

Звичайно, незабаром дистанційне навчання стане доповненням до традиційного, але повністю замінити звичний процес отримання знань не зможе.

Література

1. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О.І. Пометун. – К., 2007. – С. 144.
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч.посібник / М.М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006. – С. 325.
3. Ясулайтіс В.А. Дистанційне навчання: методичні рекомендації / В.А. Ясулайтіс. – К.: МАУП, 2005. – С. 72-78.

Ткачук Т.І.,
вчитель іноземної мови
Великоолександрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2
смт Велика Олександрівка, Херсонська область, Україна

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Інформатизація освіти в Україні - один з найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрямки модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Змінюється сама парадигма освіти. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

ДН - засноване на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях навчання й підвищення кваліфікації.

Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії.

В сьогоденні мовах всі заклади загальної середньої освіти активно розробляють та запроваджують систему дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це особлива форма організації освітньо – виховного процесу, яка базується на використанні новітніх інформаційно-комунаційних технологій та забезпечує ефективну інтерактивно- інформаційну взаємодію між всіма учасниками освітньої діяльності незалежно від місця їх знаходження[2, с. 98].

Розповідаючи про особливості дистанційних технологій навчання, можна відзначити, що даний вид навчання підходить не для всіх. Система підготовки в українських школах не зорієнтована на формування самостійності в учнів, а іноді людині дана технологія просто не підходить.

Основна мета дистанційного навчання - дозволити вчитися всім бажаючим, у кого є прагнення одержати професію. Інтерес до даної технології навчання опитані бачать не тільки в бажанні одержати освіту, але й у тому, що інформаційні технології впроваджуються в наше повсякденне життя[1, с. 69].

Потенціал дистанційних технологій оцінюється високо. Однак до можливої заміни традиційних технологій дистанційними поки що ставляться обережно. Часто висловлюється думка про те, що будь-якій людині необхідно надавати альтернативу й свободу вибору освітніх технологій. Але є переконання, що за дистанційними технологіями - майбутнє. Студенти, що навчаються дистанційно, більш адаптовані до зовнішніх умов, вони більш самостійні, товариські й комунікабельні, не бояться приймати важливі рішення, а виходить, у сучасному світі бізнесу їм буде легше.

Дистанційне навчання не є формою заочного навчання або видом самостійної діяльності. Воно будується відповідно до змісту та цілей очного

навчання. Але спосіб та специфіка подачі навчального матеріалу і форми взаємодії вчителя та учня суттєво відрізняються завдяки новим можливостям інформаційного середовища[6, с.112].

Як свідчать практика й ряд досліджень, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання. Під змішаним навчанням (blended learning) прийнято розуміти об'єднання формальних засобів навчання - роботи в аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу - з неформальними, наприклад, обговоренням за допомогою електронної пошти й інтернет-конференцій. Змішана форма навчання органічно з'єднує в собі як денні, так і дистанційні форми навчання[3,с.48].

Навчання в дистанційній і змішаній формі. У чому різниця?

Дистанційне навчання здійснюється тільки за допомогою Інтернет: одержання навчальних матеріалів і завдань, і всі інші питання, пов'язані з комунікацією, проходять тільки заочно. Проміжна й підсумкова атестація здійснюється також за допомогою пересилання й перевірки матеріалів.

Змішане навчання складається із трьох етапів: дистанційне вивчення теоретичного матеріалу, освоєння практичних аспектів у формі денних занять, остання фаза - здача іспиту або виконання випускної роботи[5, с.186].

ДН забезпечує можливість навчатися тоді, коли Вам це зручно й у тому темпі, що Ви обираєте самі в рамках установлених строків проведення курсів. При цьому не потрібно витрачати час на дорогу. ДН в сучасному світі здійснюється за допомогою таких технологій, як Інтернет, e-mail, телефонний і факсимільний зв'язок, відеоконференції, можливе також традиційне пересилання навчальних матеріалів поштою (друкованих, аудіо-, відео- й електронних навчальних матеріалів).

Серед багатьох складових будь-якого виду навчання на відстані, на сам перед треба зосередити увагу на чотирьох складових:

- ефективна взаємодія вчителя та учня, не дивлячись на те, що вони фізично розділені відстанню;
- які при цьому будуть використовуватись педагогічні технології;
- ефективність розроблених методичних матеріалів та спосіб їх доставки;
- ефективність зворотного зв'язку[4, с. 145].

Таким чином, ефективність дистанційного навчання залежить від якості використаних матеріалів (учбових курсів, методичних розробок тощо) і майстерності педагогів та викладачів-тьюторів, що беруть участь в цьому процесі. Тому при розробці дистанційного курсу, педагогічна та змістовна організація дистанційного навчання (як на етапі проектування курсу, так і в процесі його використання) є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання.

Дистанційна форма може успішно застосовуватися при вивченні іноземної мови учнями на будь-якому етапі навчання. Ефективність такого навчання залежить, насамперед, від якості методичного наповнення, що супроводжує кожне заняття. Методичні матеріали для дистанційного

вивчення повинні бути спрямовані на самостійний розвиток іншомовної комунікативної компетенції здобувачів освіти, набуття та тренування всіх необхідних лінгвістичних навичок, забезпечувати необхідні умови для засвоєння нового мовного матеріалу з подальшим практичним використанням, спонукати до активного творчого пошуку[1, с.69].

До інформаційних належать ті технології та сервери, що використовуються для створення, збереження та передачі навчального матеріалу, а також для технічного супроводу дистанційного навчання на базі телекомунікаційних засобів: синхронні (web-чат, відео конференції та on-line семінари, вебінари, телекомунікаційні проекти, Skype, ICQ, IRC, Telnet, Viber, Telegram, Zoom, Instagram та ін.) та асинхронні, тобто ті, за допомогою яких всі учасники системи дистанційної освіти отримують доступ до методичної бази, що повинна супроводжувати навчальний процес без будь-якого часового та просторового обмеження (електронні підручники та методичні вказівки, друковані матеріали з вправами та тестами, відтворені новітніми засобами мультимедіа або створені у системі Moodle, автентичні аудіо та відео матеріали, web-форуми та web-сторінки і т.д.).

Практичний досвід викладання англійської мови свідчить про те, що на сучасному етапі навчання іноземних мов значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, у яких одночасно використовують тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію. Все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом з інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу[3,с.56].

Поєднання візуального зображення, тексту і звукового супроводження надає можливість для комплексного розвитку навичок мовної діяльності учня під час вивчення іноземної мови . Загальновідомо, що ефективність навчання збільшується у разі використання наочних ілюстрацій, а мультимедійні засоби об'єднують відео-, аудіо-матеріали, ілюстрації, таблиці тощо на одному носії.

На уроках англійської мови за допомогою комп'ютера можливо вирішувати цілу низку дидактичних задач, а саме :

- ✓ формувати навички і уміння читання, використовуючи безпосередньо матеріали інтернет-мережі різного рівня складності;
- ✓ вдосконалювати уміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів, пісень, кіно-епізодів;
- ✓ вдосконалювати уміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас (як активний , так і пасивний) лексикою сучасної іноземної мови, яка відображує певний етап розвитку культури народу, соціальний і політичний устрій суспільства;
- ✓ збагачувати школярів культурологічними знаннями, які включають в себе мовленнєвий етикет, особливості поведінки різних народів в умовах спілкування, особливостей культури та традицій країни, мова якої вивчається;
- ✓ вдосконалювати знання з граматики за допомогою виконання тестів у режимі on-line;

- ✓ формувати стійку мотивацію пізнавальної діяльності учнів на уроках;
- ✓ формувати навички глобального мислення
- ✓ прививати потребу у використанні англійської мови з метою справжнього спілкування[2, с.25].

На своїх уроках для здійснення наглядної підтримки процесу навчання здебільшого застосовую освітній потенціал мультимедійних презентацій. Вони відрізняються за видами мовленнєвої діяльності (навчання читанню, письму, аудіюванню), за аспектами мови (лексика, граматика, фонетика), а також за видами опор (змістова, смислова, вербальна, ілюстративна).

Навчання іноземної мови вимагає також використання web-сайтів для виконання тестів, творчих, тренувальних, перевірочних завдань, наприклад:

1. <https://en.islcollective.com/english-esl-worksheets/search/apple?page=4>
2. <https://cambridge.ua/uk/blog/230-english-words-for-ielts-toefl-fce/>
3. <https://naurok.com.ua/>
4. <https://learningapps.org/>
5. <https://www.educandy.com/>
6. <https://www.gamestolearnenglish.com/>
7. <https://www.liveworksheets.com/index.asp?q=yesterday>
8. <http://flyhigh.dinternal.com.ua/>
9. <http://easy-english.com.ua/teksty-dlya-chytannya-na-anglijskij-movi/>

Що стосується засобів ІКТ, то на уроках англійської мови найчастіше застосовуються :

- ✓ електронні словники і довідники;
- ✓ тренажери і програми тестування;
- ✓ освітні ресурси Інтернету;
- ✓ DVD и CD диски;
- ✓ відео- і аудіотехніка;
- ✓ лінгафонний кабінет;
- ✓ мультимедійний комплекс.

Отже, говорячи про переваги навчання англійської мови із застосуванням ІКТ, слід зазначити, що про них свідчить успішне розв'язання основних освітніх завдань:

- ✓ загальнокультурний розвиток учнів;
- ✓ вдосконалення навичок володіння комп'ютером;
- ✓ підвищення рівня володіння англійською мовою;
- ✓ створення сприятливого психологічного клімату;
- ✓ підвищення мотивації і інтересу до вивчення предмету;
- ✓ можливість реалізації індивідуалізації навчання;
- ✓ підвищення естетичного і емоціонального рівня уроку за рахунок використання музики, анімації;
- ✓ підвищення об'єму виконаної на уроці роботи;
- ✓ економія витрачання матеріалів учителем;
- ✓ підвищення авторитету вчителя [6, с.129].

Таким чином, переваг у використанні ІКТ чимало, проте не можна зловживати комп'ютеризацією. Необхідні «критерії корисності» застосування комп'ютера на уроках. Вважаю, що їх можна визначити так: та чи інша комп'ютерна технологія є доцільною, якщо вона дозволяє отримати такі результати навчання, які не можна отримати без застосування цієї технології.

Література

1. Андреев, А.А., Солдаткин, В.И. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация [Текст] – М.: Изд-во МЭСИ, 2000. – 350 с.
2. Бернадский, А.М. Дистанционное образование на базе новых ИТ [Текст] / А.М.Бернадский, И.Г. Краевский. – Пенза, 1997. – 55 с.
3. Вержбицкий, К.Г. Дистанционное образование в России и за рубежом: информационно-аналитический аспект. – М.: РИЦ «Альфа» МГОПУ, 2001. – 78 с.
4. Волов, В.Т., Четыркова, Л.Б., Волова, Н.Ю. Дистанционное образование: истоки, проблемы, перспективы [Текст] - Самара, 2000. – 343 с.
5. Гозман Л.Я., Шестопал Е.Б. Дистанционное обучение на пороге XXI века. Ростов – на – Дону: «Мысль», 1999. – 368 с.
6. Теория и практика дистанционного обучения: Учеб. пособие / Под ред. Е.С. Полат. - М.: Изд. Центр "Академия", 2004.

СЕКЦІЯ 5.

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРІ СПІЛКУВАННЯ

Рогуцький Ю.І.,
вчитель фізичної культури
Запорізька загальноосвітня школа № 83
м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК УМОВА ПРОФІЛАКТИКИ КОНФЛІКТІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Умови сучасного професійного середовища є досить конфліктогенними. Особливо негативну роль конфліктогени відіграють у педагогічному середовищі. Молоді педагогічні працівники – випускники вищої школи не завжди можуть конструктивно підійти до вирішення конфліктної ситуації.

Останнім часом визначального значення набуває робота з формування конфліктологічної компетентності викладачів на етапі їх професійної підготовки до педагогічної діяльності в умовах вищого навчального закладу. У процесі роботи педагогів нагальною залишається проблема теоретичного, методичного, організаційного та практичного забезпечення конфліктологічної освіти. В окремих вищих навчальних закладах проводиться вивчення студентами спецкурсу «Основи конфліктології», проте практичні навички поведінки у конфліктних ситуаціях залишаються недостатньо сформованими. Низький рівень практичного застосування набутих теоретичних знань з конфліктології обумовлює неналежний рівень конфліктологічної компетентності викладачів. Саме тому конфліктологічна підготовка педагогічних спеціалістів є досить актуальною та активно досліджуваною серед сучасних науковців.

Проблема конфліктологічної компетентності є основою численних досліджень (І. В. Козич, А. О. Лукашенко, Н. В. Самсонова, Л. М. Цой, С. С. Філь та ін.) [8; 11].

Проте у сучасній психологічній науці не існує єдиного підходу до визначення структурних компонентів конфліктологічної компетентності педагога. Сама ж конфліктологічна компетентність розглядається як багатогранний феномен: як структурний компонент комунікативної компетентності (А. В. Дорохова, Л. А. Петровська, Б. І. Хасан), як сукупність якостей особистості, що забезпечують успішне виконання професійних функцій (К. М. Дурай-Новакова, Н. В. Кузьміна, Н. Ю. Кулюткіна, В. О. Сластьонін), як складова соціально-психологічної компетентності особистості (А. Я. Анцупов, А. І. Шипілов), як складова професійної компетентності (Е. Н. Богданов, І. В. Ващенко, О. І. Денисов, В. Г. Зазикін, І. В. Козич), як умова успішної адаптації на робочому місці (М. І. Христюк), як спеціальна компетентність (Л. М. Цой) [3; 4; 5; 6; 9].

Мета статті полягає у теоретичному аналізі та конкретизації структурних компонентів конфліктологічної компетентності вчителів.

Сучасні умови роботи вчителів, шляхом вивчення таких спецкурсів як: «Основи конфліктології», «Соціальна психологія», «Психологія спілкування», формують у них скоріше конфліктологічну грамотність, конфліктологічну культуру, а не конфліктологічну компетентність. Для того щоб сформувати конфліктологічну компетентність педагога, під час роботи у школі, необхідно спочатку визначити структурні компоненти цього поняття.

Г. С. Бережна розглядає конфліктологічну компетентність педагогів як цільову спрямованість процесу конфліктологічної підготовки. Дослідниця вважає, що конфліктологічна компетентність є інтегративним поняттям: компонентом професійної компетентності педагога та видом спеціальної компетентності. На її думку, конфліктологічна компетентність педагогів включає в себе три компоненти: інформаційний компонент; операційний компонент; аксіологічний компонент.

Інформаційний компонент визначає знання щодо причин виникнення конфлікту, специфіки поведінки людини у конфліктній ситуації, типології конфліктів, етапів їх протікання, варіантів поведінки, прийомів протиборства та розв'язання конфліктних ситуацій.

Операційний компонент характеризує вміння педагога впливати на конфліктну ситуацію, конструктивно її вирішувати, а також вміння брати на себе відповідальність за наслідки розв'язання конфлікту.

Аксіологічний компонент виконує: мотиваційну, волюву, емоційну, рефлексивну та екзистенціальну функції ефективного управління конфліктами.

А. Я. Анцупов та А. І. Шипілов розглядають конфліктологічну компетентність як складову соціально-психологічної компетентності. Учені виділяють наступні її структурні компоненти:

- 1) знання про причини, механізми та закономірності виникнення, перебігу та завершення конфліктів;
- 2) навички конструктивної поведінки на всіх етапах розвитку конфлікту;
- 3) вміння діагностувати конфліктну ситуацію, прогнозувати її динаміку, не допускати деструктивних дій, прагнути конструктивного вирішення конфлікту [1].

На думку Г. П. Щедровського, створюючи ідеальну модель конфліктологічної компетентності необхідно врахувати наступні змістовні блоки: методологічний, теоретичний, практичний (знання, навички, вміння та досвід роботи у конфлікті) та технологічний блоки, особистісні характеристики конфліктуючого суб'єкта, нормативні та етичні межі конфліктування.

Під методологічним блоком конфліктологічної компетентності розуміється володіння методами діагностики, дослідження, прогнозування, профілактики конфлікту, система принципів та поглядів.

До теоретичного блоку належать знання різних підходів до конфлікту

у філософських, психологічних, соціологічних, філологічних вченнях та інших науках і дисциплінах; широкий спектр знань у конкретній професійній діяльності, у якій відбувається робота з конфліктом.

Наповненням практичного блоку є емпіричний досвід взаємодії у конфлікті та моральне самовизначення у знаходженні балансу, рівноваги між власними бажаннями та зовнішніми вимогами.

Технологічний блок є з'єднуючою ланкою між теорією та практикою. Його складовими є гуманітарні технології щодо формування соціальних та психологічних програм діяльності суб'єкта у конфлікті.

Особистісними характеристиками конфліктуючого суб'єкта є його індивідуальні психологічні особливості особистості, такі як темперамент та характер.

До нормативних та етичних меж конфліктування відноситься уміння конфліктуючих суб'єктів взаємодіяти, не виходячи за рамки розумного, чесного та відкритого пред'явлення протиріччя [9].

З точки зору Д. В. Івченка, конфліктологічна компетентність відноситься до соціальної компетентності, котра формується на основі соціального, індивідуального та особистісного рівнів професійної діяльності. Конфліктологічна компетентність розуміється як інтегральна якість особистості, котра складається з конфліктогенних властивостей: інтелектуальної сфери (система конфліктологічних знань, гнучкість розуму), емоційної сфери (рівень самооцінки, рівень впевненості у собі, рівень тривожності), мотиваційної сфери (відношення до конфлікту, рівень мотивації конфлікту), сфери саморегуляції (рівень суб'єктивного самоконтролю), предметно-практичної сфери (система вмінь вирішення відносних конфліктологічних задач по управлінню конфліктами) [7].

Представниця Московської школи конфліктології Л. М. Цой пропонує схему конфліктологічної компетентності всіх суб'єктів освітньої діяльності, котра базується на світогляді суб'єктів інноваційного розвитку та структурно-функціональній моделі стратегічних суб'єктів. На думку вченої, конфліктологічна компетентність є здатністю суб'єкта освітньої діяльності в ситуації реального конфлікту здійснювати діяльність, направлену на мінімізацію деструктивних наслідків. Вона виділяє п'ять груп складових цієї здатності: цілеспрямованість, рефлексивність, комунікативність, соціальність та здатність до розвитку [2].

А. Б. Немкова розглядає конфліктологічну компетентність як здатність та готовність:

- 1) здійснювати профілактику конфлікту;
- 2) мінімізувати деструктивні форми реального конфлікту та переводити їх в конструктивне русло;
- 3) виступати посередником чи медіатором у вирішенні конфлікту [13].

Л. А. Петровська пропонує розглядати структуру конфліктологічної компетентності через призму характеристик конфліктного спілкування. З цієї точки зору, до основних компонентів, які утворюють конфліктологічну компетентність відносяться:

– «Я-компетентність» – адекватна орієнтація у власному психологічному потенціалі, а також у потенціалі іншого учасника (учасників);
– ситуаційна компетентність – вміння учасників діяти відповідно до ситуації [4].

Д. М. Гришин, А. К. Маркова, Е. М. Павлютенкова, визначаючи структурні компоненти конфліктологічної компетентності, наголошують на трикомпонентній структурі компетентності: змістовна сфера (теоретичні знання з «Конфліктології»), діяльнісна сфера (уміння та навички поводження та вирішення конфліктів) та особистісна сфера (індивідуально-психологічні особливості особистості, котрі впливають на динаміку перебігу конфлікту) [12].

М. І. Леонов пропонує структурнодинамічну модель конфліктологічної компетентності. На його думку, структурними складовими цієї моделі є соціально-психологічні, операційні та поведінкові характеристики особистості керівника [10].

Н. В. Самсонова конфліктологічну компетентність розглядає як структурний компонент конфліктологічної культури фахівця, та визначає її як систему конфліктологічних умінь щодо розв'язання конфліктологічних завдань.

Л. О. Ярослав, розглядаючи конфліктологічну компетентність вчителя, виділяє такі її взаємопов'язані компоненти:

1) когнітивний компонент – система науково-теоретичних знань різних аспектів конфлікту;

2) емоційно-вольовий компонент – здатність особистості до свідомого управління своїм емоційно-вольовим станом у конфліктних та передконфліктних ситуаціях;

3) мотиваційний компонент – спрямованість особистості на конструктивне вирішення конфліктної ситуації, відсутність конфліктофобії;

4) рефлексивний компонент – здатність особистості до дослідження власного потенціалу та вміння реконструювати компоненти психологічного образу своїх партнерів і конфліктних ситуацій;

5) поведінковий компонент – володіння стратегіями поведінки у конфлікті та їх адекватне використання [11].

Вивчення існуючих підходів до розгляду структурних компонентів конфліктологічної компетентності, дозволяє нам представити власне уявлення щодо структури конфліктологічної компетентності вчителя, систематизоване нами у два блоки: професійні характеристики та особистісні якості.

До особистісних якостей викладача, на нашу думку, відносяться: рефлексія власної поведінки (аналіз діяльності до початку конфлікту, під час його перебігу та аналіз поведінки у постконфліктній ситуації), емпатія (прояв розуміння та співчуття до свого опонента), емоційна гнучкість (здатність до швидкого відновлення емоційного стану у постконфліктній ситуації та контроль над проявом емоцій у конфліктній ситуації), педагогічний такт (дотримання норм поведінки викладача), креативність (пошук нових варіантів розв'язання конфліктних ситуацій, прояв творчості у конфлікті), саморозвиток

(здатність до навчання, самовдосконалення, пізнання нового), самоаналіз (переосмислення власної поведінки та почуттів у конфлікті та постконфліктній ситуації), відкритість (ширий прояв почуттів та думок), етичність (відповідність до етичних та моральних норм суспільства), духовність (прояв високого рівня самоорганізації особистості).

Блок професійних характеристик складають:

- теоретичні знання стосовно конфлікту, знання корпоративних правил, нормативних документів закладу освіти, знання новітніх методів організації навчальної діяльності;

- практичні уміння конструктивного вирішення конфліктних ситуацій, уміння організувати роботу групи; навички конструктивної бесіди та навички попередження конфліктних ситуацій.

На основі здійсненого теоретико-методологічного аналізу проблематики конфліктологічної компетентності викладача, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Конфліктологічна компетентність є багатограним феноменом. Її сутність та характеристики структурних компонентів залежать від теоретико-методологічної позиції її дослідження.

2. Виділені науковцями структурні компоненти конфліктологічної компетентності взаємодоповнюють один одного.

3. У нашій структурній моделі конфліктологічної компетентності визначені компоненти систематизовані у два блоки: професійні характеристики та особистісні якості.

Література

1. Анцупов А. Я. Словарь конфликтолога / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – СПб. : Питер, 2006. – 528 с.
2. Бережная Г. С. Формирование конфликтологической компетентности педагогов общеобразовательной школы : дисс. ... д. пед. наук : 13.00.08 / Г. С. Бережная. — Калининград, 2009. — 336 с.
3. Богданов Е. Н. Психология личности в конфликте : учебное пособие / Е. Н. Богданов, В. Г. Зазыкин. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2004. – 224 с.
4. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / І. В. Ващенко, М. І. Кляп. – К. : Знання, 2013. – 407 с.
5. Денисов О. И. Проблема конфликтологической компетентности руководителя / О. И. Денисов. – М. : ЭКСМО, 2000. – 315 с.
6. Козич І. В. Формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Козич Ірина Володимирівна. – Запоріжжя, 2008. – 254 с.
7. Кузьмина Н. В. Профессионализм педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина, А. А. Реан. – СПб. : СПбГУ, 2003. – 63 с.
8. Леонов Н. И. Конфликтология : учебное пособие / Н. И. Леонов. – 2-е изд. испр. и доп. – М. : Изд. Московского психолого-социального института ; Воронеж : Издательство НПО МОДЭК, 2006. – 232 с.

9. Маркова А. К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя / А. К. Маркова. – М. : Педагогика, 2000. – № 8. – С. 82—88.
10. Петровская Л. А. Общение – компетентность – тренинг : Избранные труды / Л. А. Петровская. – М. : Смысл, 2007. – 687 с.
11. Хасан Б. И. Конструктивная психология конфликта / Б. И. Хасан. – СПб. : Питер, 2003. – 250 с.
12. Цой Л. Н. Практическая конфликтология. Книга первая / Л. Н. Цой. – М.: 2001. – 233 с.
13. Цой Л. Н. Современные образовательные технологии в обучении HR-менеджеров: путь к конфликтологической компетенции / Л. Н. Цой // Журнал «Кадровик». – 2012. – № 3. – С. 122—128.

Відомості про авторів

Безперстова Людмила Сергіївна, вчитель фізики та математики, Спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені В.О. Нижниченка з поглибленим вивченням предметів суспільно-гуманітарного циклу, Горішньоплавнівської міської ради, Полтавська область, Україна

Безрукава Людмила Іванівна, вчитель української мови та літератури, Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 122, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Боженко Людмила Василівна, вчитель початкових класів, Коростенська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 9, м. Коростень, Житомирська область, Україна

Бурська Ольга Василівна, вчитель початкових класів, Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 - колегіум», м. Сміла, Черкаська область, Україна

Геча Олена Анатоліївна, вчитель історії, Озерненська гімназія, смт Озерне, Житомирська область, Україна

Гоздог Тамара Гаврилівна, вчитель англійської мови, Криворізька загальноосвітня спеціалізована школа І – ІІІ ступенів № 4 з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Горбенко Ірина Федорівна, вчитель математики, Голопристанський навчально-виховний комплекс «Гімназія – спеціалізована школа І ступеня з поглибленим вивченням предметів художнього профілю», м. Гола Пристань, Херсонська область, Україна

Гулий Роман Юрійович, вчитель фізики, Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6, Горішньоплавнівської міської ради, Полтавська область, Україна

Гулий Юрій Володимирович, вчитель фізики та математики, м. Горішні Плавні, Полтавська область, Україна

Дроботова Вікторія Іванівна, директор Комунального закладу «Таранівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені Героїв-широнінців Зміївської районної ради Харківської області» с. Таранівка, Зміївський район, Харківська область, Україна

Іваницька Юлія Володимирівна, вчитель історії, Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 91, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

Кириченко Наталя Вікторівна, вчитель української мови та літератури, комунальний заклад «Харківська спеціалізована школа № 11», м. Харків, Харківська область, Україна

Лебідь Юлія Вікторівна, вчитель біології та хімії, Запорізький навчально-виховний комплекс № 60, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

Микитович Надія Петрівна, вчитель початкових класів, Культурянська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів, П'ятихатська РДА, Дніпропетровська область, Україна

Мішак Тамара Іванівна, вчитель зарубіжної літератури, вища категорія, «старший учитель», Криворізька загальноосвітня школа №15 ім. М. Решетняка, м. Кривий Ріг. Дніпропетровська область, Україна

Можлянська Ірина Геннадіївна, вчитель фізики, КЗ «Спеціалізована школа з поглибленим вивченням іноземних мов І ступеня – колегіум №16», Кам'янської міської ради, м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна

Мосійчук Ірина Антонівна, вчитель зарубіжної літератури, російської мови, захисту Вітчизни (ОМЗ для дівчат), Висоцька загальноосвітня школа I – III ступенів, Висоцької сільської ради Дубровицького району, Рівненська область, Україна

Нестеренко Олена Юрївна, вчитель історії та правознавства, Шостаківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів, с. Шостакове, Миколаївський район, Миколаївська область, Україна

Пасічник Олена Миколаївна, учитель української мови і літератури, КЗО "Первомайський навчально-виховний комплекс «заклад загальної середньої освіти I-III ступенів – дошкільний заклад освіти» Іларіонівської селищної ради, с. Первомайське, Синельниківський район, Дніпропетровська область, Україна

Резнік Валентина Валентинівна, вчитель географії та біології, Іванівський ліцей №2, Іванівська селищна рада, Херсонська область, Україна

Рогуцький Юрій Іванович, вчитель фізичної культури, Запорізька загальноосвітня школа № 83, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

Савчук Олексій Юрійович, вчитель української мови і літератури, Бердянський загальноосвітній заклад № 8, м. Бердянськ, Запорізька область, Україна

Савчук Світлана Григорівна, вчитель початкових класів, Комунальний заклад «Широківський навчально-виховний комплекс, «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад», с. Широке, Запорізька область, Україна

Ткачук Тетяна Іванівна, вчитель іноземної мови, Великоолександрівської ЗОШ I-III ступенів №2, смт Велика Олександрівка, Херсонська область, Україна

Фадєєва Катерина Сергіївна, вчитель англійської мови, Гирявоїськовецька загальноосвітня школа I-III ступенів, с. Гиряві Ісківці, Лохвицький р-н, Полтавська область, Україна

Чабаненко Людмила Віталіївна, вчитель фізики, астрономії та природознавства, КНЗ «Червоношахтарська ЗОШ I – III ст», с. Вільне, Криворізький район, Дніпропетровська область, Україна

Швець Ніна Анатоліївна, вчитель української мови та літератури, Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів №122, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Шкуринська Ліна Адолівна, педагог-організатор, Житомирська загальноосвітня школа I-III ступенів № 30, м. Житомир, Житомирська область, Україна

Яровенко Тетяна Сергіївна, кандидат філологічних наук, викладач української мови та літератури, Харківський кооперативний торгово-економічний коледж, м. Харків, Харківська область, Україна

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції

«РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ»

08 липня 2020 р.

Видавник: Центр прогресивної освіти «Генезум»
Електронна пошта: mail@genezum.org
сайт: genezum.org
tel: +38 (096) 277 14 16

Підписано до друку 06.07.2020 р. Здано до друку 07.07.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 7,91.
Тираж 100 прим.